

מצוות

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קנ"ז | פרשת תולדות | תשפ"ד

ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
זמני כניסת ויציאת שבת קודש	בגמ"ח	אימת השבת	בגמ"ח	אימת השבת	בגמ"ח	בגמ"ח	אימת השבת	בגמ"ח	בגמ"ח	אימת השבת	בגמ"ח
16:03	17:17	17:56	16:18	17:19	17:52	16:18	17:25	17:47	15:53	17:02	17:21

חשיפה: תיאור מרתק על ביקורו הראשון של המגיד הירושלמי רבי שלום שבדרון

- ביבשת אירופה | עמ' ו"א

סגולה: לימוד התורה במוצ"ש - הצלחה לכל השבוע | עמ' ב'

אקטואליה: מתי מתחילים לומר תפילת 'ועננו בורא עולם' בשנה מעוברת | עמ' י"ג

השבוע בגליון:

מסר חזק ואמונה לימים אלה מאמר מיוחד עמוד כ"ב

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

תשובת המהר"י מבעלזא להרה"ק משינוא על שהגישו 'ראסיל'

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת בְּאֵרֵת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפַח בְּיָמֵי אֲבִרָהָם אָבִיו וְגו' וַיִּקְרָא לָהֶן שְׁמוֹת כְּשֵׁמֶת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶן אָבִיו (כו, יח).

בליל שישי פרשת ויגש שנת תרמ"א, התקיימה בבעלזא שמחת נשואיו של הרה"ק רבי יצחק ישעיה מטשחובי זצ"ל, בנו הצעיר של הרה"ק בעל הדברי חיים מצאנז זצ"ל, שנשא את נכדתו של המהר"י מבעלזא זצ"ל. היה זה כמה שנים לאחר הסתלקות אביו הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זצ"ל (נפ' שנת תרל"ו), וכל אחיו הקדושים באו להשתתף בשמחת החתונה, ובראשם אחיהם הבכור הרה"ק הדברי יחזקאל משינאווא זצ"ל, שהיה המחזות מצד החתן.

בכל יום משבעת ימי המשתה ערכו סעודת "שבע ברכות" כנהוג. למחרת החתונה, בערב שבת קודש הגישו רק תבשיל בשר עם רוטב, "ראסיל", כמנהג בעלזא שביום שישי ערשב"ק נטלו לידים לסעודת "ראסיל". הקפיד הרה"ק משינאווא, מדוע לא נתנו דגים ומרק, כנהוג בכל סעודת מצוה.

התנצל מרן מהר"י ואמר: גם אבי הקדוש (המהר"ש זצ"ל) נהג בסעודת שבע ברכות בערב שבת לאכול רק ראסיל. והוסיף: רבינו בחיי כותב בפירושו לפרשת תולדות על הפסוק (כו, יח) "וישב יצחק ויחפור את בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו, ויקרא להם שמות כשמות אשר קרא להן אביו" וזה לשונו: "עשה כן לכבוד אביו, וממה שהתורה הודיעה זה נראה, שנחשב לו לזכות. ויש בזה התעוררות וקל וחומר, שלא ישנה אדם מדרך אבותיו, שהרי יצחק אפילו

מבארדיטשוב זי"ע, מבאר בספר ליקוטי מהרי"ן (ד"ה וירח), עפ"י מעשה שהיה בחזן אחד שניגן פעם תנועה עריבה בליל כל נדרי על "ונסלח", נענה הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע ואמר "ווען נישט די אידן וואלטן געטון עבירות, ווי וואלסטו דען געהערט אזא גוטן ונסלח... [אם לא שהיו בני" חוטאים היכן היית שומע כזה ונסלח...].

ועפ"י מבאר הליקוטי מהרי"ן את מאמר חז"ל הנזכר, כי אחר שישראל עושים תשובה, הלא יש תענוג גדול להקב"ה מן העבירות שנהפכו לזכויות (יומא פו, ב), וזהו מה שמריח הקב"ה ריח טוב מתשובת העבירות שעושים הבוגדים... ליקוטי מהרי"ן (להרה"ק מפיקאוו)

שמות הבארות שקרא אותן אביו לא רצה לשנותן, וזה קל וחומר לדרכי אבות ומנהגותיהם ומוסר שלהם, ואולי מפני זה לא נשתנה שמו [של יצחק] כמו [שמות] שאר אבות, וזו מדה כנגד מדה, עכ"ד.

באהלי צדיקים (ח"א עמ' רנ)

אם לא שהיו בני" חוטאים היכן היית שומע כזה 'ונסלח'...

וירח את ריח בגדיו (כו, כז): איתא בגמרא (סנהדרין לו, א) עה"פ וירח את ריח בגדיו, אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו. הרה"ק רבי ישראל מפיקאוו זי"ע, בנו של הרה"ק

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"א

פניני אביר יעקב עמ' ו'

נגענוך (כו, כח-כט).

שח הגה"צ רבי מאיר שפירא ר"י יח"ל זצ"ל: מדוע חששו שיצחק יעשה עמהם רעה אם הם לא יעשו עמו רעה? הביאור בזה דלכאורה יש לדקדק בכתובים "ויצו אבימלך כל הנוגע באיש ובאשתו מות יומת", ואחר כך כתוב "וכל הבארות וגו' סתמום פלשתים", היתכן שעברו על גזירת המלך? אכן הענין כמו שהיה לא עלינו בשפאניא (-בספרד), שהמלך רצה להראות ליהודים שהוא אוהבם והכריז "כל הנוגע ביהודים מות יומת", וחיללי צבאו הבינו שלהרוג יהודים דוקא אסור, אבל לשלול שללם וממונם מותר. כן גם אבימלך שהכריז כל הנוגע באיש הזה מות יומת, שבני עמו הבינו שדווקא ב"איש הזה" אסור לנגוע אבל לא בממונו, ולכן סתמום פלשתים.

ממילא מובן כוונת הפסוק הנ"ל, דכאשר נתעשר יצחק היה אבימלך ירא שיצחק יעשה עמו מדה כנגד מדה, שיכריז עליו גם כן שמותר ליקח ממנו ורק להרגו אסור. לכן אמר ליצחק אל תעשה עמנו רעה כאשר הכרזתי, שלא נגענוך אבל בממונך היה מותר, אתה לא תכריז עלי כן.

ניצוצי אור המאיר (עמ' קנא)

יצחק.

ומדוע באמת נולד עשו חמש שנים לפני זמנו, כי הקב"ה נעתר לתפילתו של יצחק, שהפציר בה' לרפאות את רבקה מעקרותה והקדים את לידתו של עשו בחמש שנים.

ואמר הגרי"ח זוננפלד גימטריא נפלאה: "ויעתר לו ה'" בגימטריא "חמש שנים". כאשר נכד הגרי"ח אמר גימטריא זו להגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, לא התאפק הגאון מלכבוש את התפעלותו ואמר, בטוחני שגימטריא זו ברוח הקודש נאמרה.

ובזה מיושב דברי רש"י שאמר "נתרצה ונתפייס ונתפתה" כי כאן היתה ההיענות מלווה בהתפייסות ובהתפתות, שנתפייס ונתרצה הקב"ה להקדים לידתו של עשו בחמש שנים, אע"פ שע"כ נתקצרו ימיו של אברהם אבינו בחמש שנים, ושפיר יש כאן התרצות והתפייסות.

חכמת חיים (בפרשתנו)

'אבימלך' הבטיח בסגנון של מלך 'ספרד'

תהי נא אלה וגו' אם תעשה עמנו רעה פאשר לא

הקדמת לידת עשו גרמה לקיצור ימיו של אברהם אבינו

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה' וגו' (כה, כא). וברש"י נתפצר ונתפייס ונתפתה לו.

לכאורה, לשם מה היה דרוש 'התפייסות והתפתות' בכדי להיענות לתפילתם, ולמה לא פירש רש"י כפשוטו, שנעתר ה' ליצחק ומילא בקשתו.

וביאר הגה"צ רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל להלן בפסוק (שם, ל) "וַיֵּצֵד יַעֲקֹב נָזִיד וְגו' וַיֵּאמֶר עֲשׂו אֶל יַעֲקֹב הַלְעִיטִי נָא מִן הָאֲדָם הָאֵדָם הַזֶּה" ומביא רש"י מדרש: "ואותו היום מת אברהם, שלא יראה את עשו בן בנו יוצא לתרבות רעה, ואין זו שיבה טובה שהבטיחו הקב"ה, לפיכך קיצר הקב"ה חמש שנים משנותיו". ולכן בישל יעקב נזיד של עדשים שזה מאכל אבלים."

היוצא לנו מדברי המדרש, כי בגלל התפקרותו של עשו, נתקצרו שנותיו של אברהם בחמש שנים. ואם היה עשו יוצא לאויר העולם בזמנו, דהיינו מאוחר יותר בחמש שנים כפי שהיה מעותד להיות, היה אברהם ממלא שנותיו, ק"פ שנים כמו

סגולת השבוע

לימוד התורה במוצ"ש - הצלחה לכל השבוע

מסופר על הרה"ק רבי לייבוש טארנער (בנו הרביעי של הרה"ק משינאו שהיה מפורסם בגדלותו בתורה ובהתמדתו, נלב"ג' תמוז תר"ץ), שבכל מוצאי שבת נהג ללמוד את כל המדרש השייך לפרשת השבוע. וכך היה דורש לאחרים: "לימוד דף גמרא ותוספות במוצאי שבת, הריהו סגולה להצלחה בכל ימות השבוע (הובא בס' רבינו הק' משינאו ח"ב עמ' תשג).

ואומרים בשם הרה"ק מקאצק: כי במוצאי שבת קודש צריך האדם שמירה יתירה מחמת כשקדושת שבת קדש מסתלקת מאת בני ישראל ומתחילים ימי החול, אז משתדלים כוחות החיצונים להתחבר עם בני ישראל. ודבר זה נרמז בכתוב בפרשתנו (כו, ל) "ויהי אך יצא יעקב... ועשו אחיו בא מצידו" כאשר יעקב יוצא אזי עשיו בא, כי יעקב הוא בחינת הקדושה ועשיו הוא ההיפך.

ואמר על זה הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטינין שלכן תקנו לומר פסוקי "ויתן לך" במוצאי שבת קדש כי צריכים אז להתברך בברכות שמים מעל כדי לעצור בעד התדבקות כחות הנ"ל. (מגדולי החסידות ברומברג כרך יא עמ' צח).

בספר בנין עולם (עניני תלמוד תורה סוף פרק ט"ז) הביא בשם ספר "חוסן ישועות" על קיצושו"ע סוף סימן צ"ו, שכתב וזה לשונו: "דעל ידי לימוד התורה במוצאי שבת יוכל לקנות שלימות מקדושת שבת על כל השבוע על ידי התורה ועבודה" עכ"ל, והביאור בזה, על פי מה שכתבו הקדמונים ז"ל, שמוצאי שבת הוא כמו צינור המעביר את השפעות השבת לימות השבוע, ולכן ההתנהגות במוצאי שבת משפיעה על כל ימות השבוע.

עוד הביא בשם ספר "זה השולחן" (ח"ב) שכתב, דהלימוד במוצאי שבת קודש, בנוסף לזה שהוא מסוגל להצלחה לכל ימות השבוע, עוד זכותו גדולה משום שיש רבים העוסקים אז בדברי הרשות וידוע שבכל עת שמועטים מצוה להתגבר בלימוד בעת זו.

ונסיים במה שסיפר הרה"ק השפע חיים מצאנז (שפ"ח בראשית עמ' ג): בימי צעירותי הייתי משובתי שבת אצל הרה"ק מהר"ד מבעלזא ז"ע, ועמדתי שם עם נכדיו מאחורי כסא קדשו, ולאחר הבדלה הסתובב אלינו ואמר: בחורים לכו ללמוד, יש לי בקבלה מאבי שמיד אחר הבדלה צריכים ללמוד עכ"ד.

בס"ד
קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מה זה מהרהר:

שני סיפורים שונים במרחק חמישים שנה זה במכתבו וזה בויכוחו - אך עם אותו תובנה, פרי המהירות חרטה, הסכיתו ושמעו:

חשבתי שהאיש יתמוטט. פניו היו חיוורות כסיד, ולולא נשען על תיבת הדואר אין ספק שהיה נופל.

"אז מה עושים?" שאל בעצבנות, "מה עושים עכשיו?" העובד שכבר הספיק להכניס את שק המעטפות אל אחורי המכונת, סגר את הדלת ופנה שוב אל האיש ואמר לו, "אתה צריך לנסוע עוד היום אל המיון בעיר של הנמען ולנסות לשכנע אותם לחפש את המכתב ולתת לך אותו. אם לא יסכימו, וכמעט בטוח שלא יסכימו, נותרה לך רק עצה אחת שאסור לי להגיד לך".

"מה? אמור לי", ביקש האיש וכולו תחנונים. "זה לא בדיוק חוקי מה שאומר לך, אבל אתה יכול לברר מתי בערך חלוקת הדואר באזור של הנמען ולחכות לדוור שם ליד הבית. מייד לאחר שישים את המכתבים בתיבות וילך לבניין השני, אתה פשוט תשלוף את המכתב מתוך התיבה. אני מקווה שאתה יודע איך עושים את זה. אולי מותר לך, הרי אתה אומר שהמכתב הוא שלך!"

נכנס עובד הדואר למכונת, התניע ונסע. האיש נשאר עומד המום והסתכל סביבו. הוא ראה אותו וניגש אליו. היה לו צורך לשפוף את ליבו לפני מישוהו. "אתה ראתה מה היה פה?" שאל כדי להיכנס עמי בדברים. "זה אסון! ממש אסון! כתבתי לאדם חשוב מאוד מכתב אישי. ואינני יודע איך, יצא לי מהעט ביטוי אחד חצוף שאני מתבייש כל פעם מחדש כאשר אני נזכר בו. הייתי זריז מאוד אמש ולא חשבתי פעמיים, רק גמרתי את הכתיבה של המכתב וכבר הדבקתי את המעטפה והבול ורצתי לשלשל את המכתב לתיבה".

"באמצע הלילה, אולי זה היה בסביבות השעה שלוש, התעוררתי והתחלתי לחשוב על העניין. 'מה עשיתי?' שאלתי את עצמי וזיעה קרה כיסתה את גופי. עד הבוקר כבר לא יכולתי להירדם. התפללתי במניין ראשון, ומהשעה שש בבוקר אני עומד כאן ליד התיבה כדי למנוע את שילוח המכתב אל האיש. לא הצלחתי. אצטרך לנסוע נסיעה ארוכה ולבלות שעות במארב לדוור כדי לנסות להשיג את המכתב לפני שיגיע, חלילה, לידי שלא אותו אדם".

"עוד לא אכלתי ואין לי שום תיאבון. אני מרגיש חולה. אני עוד צריך ללכת לשאול רב אם מותר לי להוציא את המכתב מתוך תיבת הדואר הפרטית של האיש. מי יודע איך איראה במקרה שחלילה איתפס, אני לא רוצה לחשוב על זה. לכל התסבוכות הזאת נכנסתי בגלל טיפשות של רגע ונמהרות".

"מהמקרה הזה", סיים אבא את סיפורו, "אפשר ללמוד מוסר כמה צריך להיזהר ולהיות מתון בכל מילה שאומרים, ובוודאי בכל מילה שכתובים".

"אבא", הגיב הבן בהתרגשות, "לא יאומן, אבל יש לי סיפור דומה, מיוחד במינו, על אירוע שבגללו איחרתי לחזור היום בצוהריים מן הישיבה. אחרי תפילת מנחה, כאשר בדרך כלל אני נוהג לחזור הביתה, חיכה לנו ביציאה אחד הבחורים המבוגרים וביקש מתנדבים למניין שייסעו איתו לבית הקברות. הסכמתי. הוא הכין מיניבוס מול פתח הישיבה, וכאשר היינו עשרה,

עמדתי בקצה המדרכה בפינת הרחוב והמתנתי זמן ממושך להסעה שלי. מיד כשהגעתי למקום הבחנתי באדם העומד לא רחוק ממני וממתין אף הוא, אבל היה בו משהו מיוחד שמשך את תשומת ליבי. הוא עמד ליד תיבת דואר האדומה, ונשען עליה כאילו הוא שומר אותה. הוא היה נראה עצבני מאוד. מדי רגע הגביה את ראשו והשקיף בכיוון עיניים לעבר המשך הרחוב. הפעלתי את דמיוני כדי לנחש מה טיבו של אדם זה ועמידתו המוזרה, אך לא הצלחתי להעלות כל הסבר מניח את הדעת.

העניינים התחילו להתגלגל כעבור עשר דקות, כשבקצה הרחוב הופיעה מכונת אדומה של רשות הדואר. האיש הזדקף והמתין דרון כלפני זינוק. המכונת האדומה נעצרה ליד תיבת הדואר, וממנה יצא בחור צעיר במדי עבודה ובידו מפתח מיוחד. הוא פתח בזהירות את דלת הברזל של התיבה כשבדיו השנייה שק פתוח המוכן לקלוט את המעטפות שבתוכה. האיש שעקב אחרי כל תנועה שלו במתח רב נכנס לפעולה.

"סלח לי", אמר, "אבל יש לי פה מכתב אחד שאני מוכרח למצוא אותו ולקחת אותו בחזרה".

"מה? מה?" אמר העובד המופתע. "לקחת בחזרה? אין דבר כזה! זוז בבקשה! אני מבקש לא להפריע לי".

"אני מבקש", אמר בתחינה, "אני מבקש מאוד! יש פה מכתב שאני כתבתי ושמתי אותו בלילה פה בתיבה. אסור שהמכתב הזה יישלח בדואר ויגיע לאיש שאליז כתבתי אותו. אני מתחנן לפניך שתורשה לי לקחת את המכתב הזה חזרה".

העובד נעצר לרגע, אך מייד התעשת ואמר, "אני לא יכול להרשות לך לחפש את המכתב שלך. יש עכשיו מבצע התייעלות ואני מוכרח להספיק להביא את המעטפות מכל האזור שלי בזמן הקצר ביותר למרכז המיון. אני לא יכול. יורידו לי נקודות".

"אתה לא תפסיד בגלל", אמר האיש והכניס ידו לכיסו תוך שהוא מסתכל סביב. התגברתי על סקרנותי, העמדתי פנים כלא שומע והסיתי את ראשי לכיוון הנגדי כדי לא להביך את השניים. כשחזרתי ופניתי לכיוונם כבר היה האיש כורע תחתיו ליד התיבה הפתוחה ומעביר מעטפה אחר מעטפה מן התיבה אל שק הדואר. זה ארך זמן. ההסעה שלי טרם הגיעה ואני עקבתי אחר ידיו הרועדות של האיש כשנטל כל מעטפה לידו והביט בכתובת שעל גבה. ככל שפחת מספר המעטפות בתיבה, הלך וגבר הרעד בידיו. לבסוף הגיע הבלתי נמנע, הוא נטל לידו את המעטפה האחרונה, הציץ בה, והטיל אף אותה בתנועה של ייאוש אל השק.

"המכתב איננו" קרא בקול נואש. "איך זה יכול להיות?" שאל וחזר ושאל, ספק את עצמו, ספק את העובד.

"באיזו שעה שלשלת את המכתב לתיבת הדואר?" שאל העובד.

"זה היה בין אחת עשרה וחצי לאחת עשרה ארבעים וחמש", ענה האיש.

"אני חושב שאני יודע מה קרה", אמר העובד. "מנהל הסניף שלנו שואף לזכות במקום הראשון

בתחרות ההתייעלות שבין הסניפים. אני כמעט בטוח שהוא הפעיל הרקת חצות. המכתב שלך עבר כבר הבוקר את המיון ונמצא בדרכו אל העיר של הנמען. אין הסבר אחר".

"כשהגענו למקום, הסתדרנו סביב הקבר. אמרנו פרק תהלים והזקן אמר קדיש. אחר כך הוא חלץ את נעליו וקרא בקול נרגש מתוך ספר את בקשת המחילה. בהדרכת הבחור ענינו כולנו פה אחד שלוש פעמים: 'מחול לך! ואחר כך שלוש פעמים: 'מותר לך!'"

"הזקן היה נרגש מאוד. הוא לחץ בחמימות את ידו של כל אחד מאיתנו והודה לנו, 'בזכותכם ירדה לי אבן כבדה מן הלב', אמר. 'חמישים שנה התהלכתי בהרגשה רעה שאיזה כתם כבד רובץ על המצפון שלי. הכול בגלל התכעסות של רגע ופזיזות בבחירת המלים הנכונות להבעת דעתי. יכולתי למנוע את כל זה אילו הייתי מאופק יותר והייתי שוקל את דברי בוויכוח על משהו אפילו לזכור מה זה היה'"

יצאנו לדרך.

"הבחנתי בזקן אחד, לא מוכר, היושב ליד הנהג. סיפר לנו הבחור כי זהו סבו. זה חודשים אחדים, כך סיפר, סבו מוטרד מאוד. לפני יותר מחמישים שנה,

"הזקן היה נרגש מאוד. הוא לחץ בחמימות את ידו של כל אחד מאיתנו והודה לנו, 'בזכותכם ירדה לי אבן כבדה מן הלב', אמר. 'חמישים שנה התהלכתי בהרגשה רעה שאיזה כתם כבד רובץ על המצפון שלי. הכול בגלל התכעסות של רגע ופזיזות בבחירת המלים הנכונות להבעת דעתי. יכולתי למנוע את כל זה אילו הייתי מאופק יותר והייתי שוקל את דברי בוויכוח על משהו שהיום אני לא מצליח אפילו לזכור מה זה היה'."

"גם זה סיפור מעניין וחשוב", אמר אבא. "הבה נזכור את שני הסיפורים האלה על מחיר הנמהרות. זה יעזור לנו להגביר את המתינות ושיקול הדעת על הפזיזות וחוסר המחשבה. הרבה יותר קל לבלום את הפה לרגע, מאשר לנסות לתקן את המעוות לאחר שיצא מתחת שליטתנו'."

(גל' מרבים שלום)

ברך תחת ויכוח בישיבת הוועד בענייני בית הכנסת, פלט ביטוי לא נאה כלפי אחד הגבאים אשר כבר אינו בין החיים. לאחרונה, החל הזיכרון הרחוק ההוא לכרסם בו ולהטרידו ולא לתת לו מנוח. הוא התייעץ עם רב גדול, והלה אמר לו שיש רק פתרון אחד, בקשת מחילה מן הנפטר ליד קברו. 'לא היה זה פשוט למצוא היכן קבור אותו יהודי שנפטר לפני שנים רבות', סיפר הבחור, 'ועכשיו אנחנו נוסעים לשם כדי להיות נוכחים במניין של עשרה בבקשת המחילה של סבו מן המת'."

"כשהגענו למקום, הסתדרנו סביב הקבר. אמרנו פרק תהלים והזקן אמר קדיש. אחר כך הוא חלץ את נעליו וקרא בקול נרגש מתוך ספר את בקשת המחילה. בהדרכת הבחור ענינו כולנו פה אחד שלוש פעמים: 'מחול לך' ואחר כך שלוש פעמים: 'מותר לך!'"

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב •
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

נכה
מתחילים
את היום!

הקל קול יעקב:

היה בטוח שנות ביתו צריכה מכשיר 'שמיעה', לבסוף התברר שהוא עצמו לוקה בשמיעתו, והלקח המאלף...

הצעקות. - "אדוני! יש לה אוזן כמו שלך! בסדר? איזה שאלות! כמה סוגי אזניים אתה מכיר?". רטינותיו הלכו וגברו, ואלמלא הזדמן למקום גבאי בית הכנסת, איני ערב לכך שהדברים היו מתגלגלים כפי שהתגלגלו. הגבאי המנוסה הרגיע את מיועדנו ותיווך בינו לבין המוכר, ששח בייאוש, כי זה לו שנים ארוכות שהוא מוכר מכשירי שמיעה, ומעולם לא "שיווק" מכשיר בלי לבדוק את האוזן שאמורה לשמש לו כמשכן, ואילו זה מתעקש, כי הוא מבקש לרכוש לרעייתו מכשיר שמיעה בלא להטריחה הנה.

- שטיא שכמותו, התמרמר הישיש ופכר את ידיו מעשה סוחר שעסקה הגונה עומדת להשטט הימנו. חושב הוא שיעלה בידי לגרור הנה את רבקה ולהצמיד לה משדרים. אינו מבין כי הפתעה אני חפץ לרכוש לה. לנו. היא תשמע, ואני לא אצטרך לצעוק. סופו של דבר נמנו וגמרו כי ירכוש לה מכשיר מן הדגם הרווח בשוק, והמוכר התחייב בכתב ובעדים - הוא לא ויתר, מיועדנו - להחליפו במקרה של חוסר התאמה. כך נכתב במפורש בצעטלה שהוצמד למכשיר. אך עדיין נותרה בעיה אחת:

יש לכונן את עוצמת השמע של המכשיר לדרגה הרצויה. אם לא יעשו כן, הסביר הגבאי בנחת, עלולה רבקה, חלילה וחס, לאבד את שרידי שמיעתה בשל צפוצים חדים שינקבו את עור תופה. "לשם כך, המוכר יסביר לך כיצד לבדוק את כושר שמיעתה של רעייתך ולפני שתציג בפניה את המתנה, תכוון את הכפתור כיאות".

נרגש כפי שלא היה מאז החתונה של הנכד האחרון, פתח מיועדנו את דלת ביתו, הביט ברבקה שעמדה במטבח וקצצה בצל, מישש בהתלהבות של ילד את מכשיר השמיעה שנח בכיסו עטוף בסלילים נוצצים, והחל במבחן השמיעה. שבעה מטר מפרידים בינו לבינה, ציין בפנקסו.

- "רבקה, מה הכנת לארוחת הבוקר?" הוא עצם את עיניו בריכוז, ניסה להאזין לאוושה כלשהי. אין קול ואין עונה. אפילו לא התמרמרה שאינה שומעת אותו. כלום. שקט. "לא ידעת", הרהר בעגמומיות, "כי היא אינה שומעת מאומה אפילו ממרחק של שבעה מטרים בודדים", ותוך כדי ששירבט X ליד הספרה 7, התייצב בפתח המטבח.

ארבעה מטר.

- "רבקה, מה הכנת לארוחת הבוקר?" לבו נפל בקרבו. אין קול ואין עונה. איקס.

כעת כבר היה גם עצבני קמעא. הוא באמת רצה לדעת מה הכינה לארוחת הבוקר. בחוסר ברירה התקדם לעבר המקרר.

מטר ותשעים סנטימטר.

- "רבקה, מה הכנת לארוחת הבוקר?". המילים נהדפו מפיו בזעם אפוף בחרון, והיא המשיכה לקצוץ בצל. - איקס.

רבקה חרשת לחלוטין. מכשיר לא יעזור, אולי רמקול. עד שכבר קנה לה מתנה, לא יזכה ליהנות ממנה. בצעד של ייאוש הוא נעמד ליד הכיור, ניסיון אחרון.

25 סנטימטר.

פיסות הקרטון הבלויות היו פזורות על השולחן ללא סדר. מידי פעם התרומם ישיש נמרץ מפינת החדר, שלף ריבועי קרטון נוספים מן הארגזים המאובקים ושקע שנית בכורסתו כשארשת שביעות רצון על פניו. היו אלה אלבומי החתונה שלו שהתקיימה לפני ששים שנה.

אח, אלה היו ימים. הוא שפשף את רקותיו במרץ מתוך הרגל ישן. קולות החיכוך של עור ידיו היבש בקרקפתו, הבריוו זוג יונים מאדן החלון, ואילו הוא עצם את עיניו ונזכר באמרה ששמע פעם: "הימים הטובים חלפו ואינם, ומעולם גם לא היו".

היא עדיין לצידו. רבקה. אשת חיל. מעולם לא באה בטרוניה. לאחרונה הבחין כי היא ממעטת בשיחה, למרות שהצטיינה במאגר זכרונות בלתי נדלה, ובפנאי די והותר כדי לארגנו לסיפורים בהמשכים.

אפשר, הרהר לעצמו, כבר מלאה את סאתה. בכל זאת, שמונים ואחת שנות דיבורים בתפוקה של תשעה קבין, לאו מילתא זוטרתא היא. הוא הביט סביבו, על ביתם ועל רהיטיהם. אין הוא יכול לציין שיש להם היום בערוב ימיהם את כל אשר חלמו בצעירותם שיהיה להם בזקנותם. אך גם אי אפשר לומר שחסר להם דבר מה שהם חפצים בו כהיום הזה. הם התחתנו שם, עלו לכאן, חרשו, סללו, בנו, גידלו, חיתנו ורוו נחת.

חוט דקיק, כמעט סמוי, של אכזבה, היה תלוי בחלל הבית לאורך שנותיהם. ששים שנה הם יחד ומעולם לא קנה לה מתנה, אפילו לא תשורה קטנה. הוא פשוט לא היה מסוגל. מידת הקמצנות קנתה שבייתה בנפשו. הוא ידע שזה לא בסדר, היא הבינה שזה קשה לו. השלימו אחד את השני, חשב לעצמו. עתה הגיע לכלל החלטה. החיים אוזלים. גם הרופא אמר לו כי אל לו לחשוש מנטילת תרופות שגורמות לתופעות לוואי כחמש שנים לאחר נטילתן. "ידיה לצרה בשעתה", אמר הרופא בסבר פנים יפות וזיק שובב שהבליח בעיניו לא נעלם ממבטו הבוהן של הפציינט.

יש, איפוא, לקנות מתנה לרבקה. אבל הוא לא היה מסוגל. קמצן. ככל שהיפך במחשבתו על אודות המתנה שאולי ירכוש עבורה, נעשה בשרו חידודין חידודין, עד שהגיע לכלל החלטה כי יקנה לה מתנה שגם הוא יוכל ליהנות ממנה! "קמצן אבל חכם", טפח לעצמו על הברך בסיפוק, וקם ללקט את התמונות האהובות עליו לתוך הארגזים.

הוא נמנה על הטיפוסים שמחליטים במהירות. מעולם לא שהה בחנות למכר חליפות יותר מחמש דקות. היה נכנס, מודד על עצמו חליפה, מוודא כי אינה משווה לו מראה מגוחך, ומשלם.

משכן, כבר בבקרו של יום, הוא ידע בביטחון איזו מתנה ירכוש לרעייתו ולו.

הוא המתין על המדרכה לבעל החנות. תדיר התפלא מדוע בעלי החנויות שבעיר הולדתו, בין ציצו לסלובקיה, היו ממתנים לקהל לקוחותיהם, ואילו היום הלקוחות ממתנים לבעלי החנויות. אך הבוקר הזה הוא חייך בנדיבות והסיר ממוחו את המחשבות הטורדניות, בעת שהעלה בדמיונו את תגובותיהם הנדהמות של ילדיו, כאשר ישמעו על המתנה. מכשיר שמיעה. לאחר ציפייה מורטת עצבים הופיע המוכר, וזמן לא רב אחר כך החלו

- "אדוני! יש לה אוזן כמו שלך! בסדר? איזה שאלות! כמה סוגי אזניים אתה מכיר?". רטינותיו הלכו וגברו, ואלמלא הזדמן למקום גבאי בית הכנסת, איני ערב לכך שהדברים היו מתגלגלים כפי שהתגלגלו. הגבאי המנוסה הרגיע את מיועדנו ותיווך בינו לבין המוכר, ששח בייאוש, כי זה לו שנים ארוכות שהוא מוכר מכשירי שמיעה, ומעולם לא "שיווק" מכשיר בלי לבדוק את האוזן שאמורה לשמש לו כמשכן, ואילו זה מתעקש, כי הוא מבקש לרכוש לרעייתו מכשיר שמיעה בלא להטריחה הנה. - שטיא שכמותו, התמרמר הישיש ופכר את ידיו מעשה סוחר שעסקה הגונה עומדת להשטט הימנו. חושב הוא שיעלה בידי לגרור הנה את רבקה ולהצמיד לה משדרים. אינו מבין כי הפתעה אני חפץ לרכוש לה. לנו. היא תשמע, ואני לא אצטרך לצעוק

אחד מאדמו"רי בני ברק, סיפר מעשה זה בהרצאה, כדי להמחיש את חובתו של האדם לפשפש בקרביו בטרם יתלה את הקולר באחרים.

הדברים אקטואליים לכל מרבדי החיים. עיתים יהודי דוחה מלפניו מעשה מצווה, תוך הצגת נימוקים משכנעים כי אין ראוי לעשותה בשלב זה, או משום שאינו מסוגל לעמוד בקשיים הרבים שעלולים להתרגש עליו בגין ביצועה. לא פעם כאשר יפשפש האדם בקרביו, יגלה כי הקשיים אינם אמיתיים ואין הם משמשים לו אלא כתירוץ בלבד. או אז, ייקל עליו לזרז את עצמו לדבר מצווה.

(גליון מאורות דף היומי)

- "רבקה, מה הכנת לארוחת הבוקר?" המילים יצאו מפיו יבשות, ללא נשמה. התאבון סר ממנו והלאה.

אך סיים את שאלתו, תלתה בו רבקה מבט לאה: "יקירי. אני מצטערת. אין מנוס. אתה זקוק למכשיר שמיעה. זו הפעם הרביעית שאני עונה לך - הכנת חביתת ביצים וסלט טונה..."

המתנה שבכיסו מצאה את מקומה חיש מהר באפרכסתו.

היתה זו מתנה אמיתית עבור רבקה.

...

מה יצא הדבר:

הצלה מופלאה של כל בני המשפחה, 10 נפשות קיבלו אשרות הגירה לארץ הקודש בעיצומה של השואה הנוראה, הסכיתו ושמעו...

"כדי לקבל אשרת הגירה זקוקים להרבה כסף". ר' יוסף התפרנס בקושי מעבודתו כמלמד. בלב נחמץ הביט באנשים העומדים בתור, בידעו שאין לו שום סיכוי לשלם את הסכום הדרוש. אך בהחלטה של רגע החליט לנסות את מזלו. מה אפשר? חשב בליבו.

אך עבר את מפתן הדלת ופקידה אחת פנתה אליו בשאלה אם הוא מעוניין להירשם לקבלת אשרות הגירה. לרגע נדהם, אך מיד התעשת. "ודאי!", השיב, "אשמח לקבל אשרות הגירה בעבורי ובעבור בני משפחתי".

הפקידה רמזה לו לבוא אחריה, ובמסדרה הגישה לו את הטפסים. בשעת מילוי פרטיו העז ר' יוסף להודות שאין בכיסו אפילו פרוטה אחת. "אל דאגה", פטרה אותו הפקידה בתנועת יד מבטלת, והורתה לו למלא בדקדקנות את שמות כל בני משפחתו.

ר' יוסף התלבט אם לחשוף לפני הפקידה שבמשפחתו עשר נפשות. בסופו של דבר החליט לגלות לה את האמת. תדהמתו לא ידעה גבול: לא ניכר שהנתון הזה עושה עליה רושם כלשהו. היא השלימה בזריזות את הליך הרישום והניחה מול ר' יוסף ההמום עשר אשרות הגירה לארץ ישראל. הוא היה צריך לצבט עצמו כדי לוודא שאין הוא הוזה.

היה צפוף ברכבת המשא, אך יושביה היו מאושרים על שזכו להינצל. בין הנוסעים היו עשרת בני משפחת ריינר. על-פי התכנית, הרכבת התעתדה להגיע לספרד, שהייתה ארץ ניטרלית, ואולם לתדהמתם גילו 1684 הנוסעים כי הובאו למחנה הריכוז ברגן-בלזן בגרמניה. כעבור חצי שנה שוחררו כולם לשווייץ, ומשם עלו לארץ ישראל. בהם גם משפחת ריינר.

כאן קיבלו הניצולים, שבאו חסרי כול, דירות למגורים. בני משפחת ריינר זכו לדירה בחיפה, ברחוב חרמון. רבה הייתה הפתעתם כשגילו שבדירה יש שני חדרים - בדיוק כדברי הצדיק, שברכתו התקיימה במלואה.

במהרה נסע ר' יוסף אל מעונו של הצדיק כדי להודות לו על ברכתו, אולם בבואו אמר לו הגבאי כי עכשיו אין קבלת קהל. הפציר בו ר' יוסף וביקש: "אמור לרבי שבעל האכסניה מפסט מבקש להיכנס". ואכן, למשמע הדברים

הורה הרבי להכניס את האורח, קיבלו בסבר פנים יפות וביקשו לגולל באוזניו את קורותיו, עד הצלתו. כשסיים לספר אמר לרבי: "אינני יודע מי הייתה הפקידה הזאת. אולי אליה הנביא?".

חיך רבי אהרון ואמר: "ברוך ה', לא נשארנו חייבים למי שעשה לנו טובה".

(גליון שיחת השבוע)

דממה של חרדת קודש נתלתה בדירה הצנועה שבבודפשט. עשרת בני משפחת ריינר עמדו בשורה, על-פי סדר לידתם, מן הגדול ועד הקטן, ולא גרעו את מבטם מדמותו האצילית של הצדיק רבי אהרון מבעלו, שפסע בחדר אנה ואנה, עיניו עצומות, פניו יוקדות והוא מכונס במחשבותיו.

שנת תש"ד. ימי מלחמת העולם השנייה. זוועות השואה האיומה נמשכות כבר כמה שנים. חורבן יהדות אירופה בשיאו. רבי אהרון מבעלו נחלץ בעור שיניו ממלתעות השטן הנאצי. הוא נמלט להונגריה, אולם הרשעים לא הרפו ודרשו את להסגריו.

בנס הצליחו חסידיו להשיג בעבורו אשרת הגירה, וזו אפשרה לו להימלט לארץ ישראל. בטרם עזב את העיר ביקש הרבי להודות למשפחת ריינר, שהעמידה לרשותו את ביתה. הוא הודיע לבעל הבית כי רצונו לברך אותו ואת משפחתו, וכי ייכנסו לחדרו ביום המחר. כשהתייצבו הללו, הורה להם במפתיע לעמוד על-פי גילם, סגר את הדלת, ואז שקע בשרעפיו דקות ארוכות.

לפתע כמו התעורר, וביקש מבעל הבית, ר' יוסף, להתקרב. "אני מברך אותך שאתה וכל משפחתך תגיעו בשלום לארץ ישראל". אחר-כך עטף את ידו במגבת, כמנהגו, והושיטה לכל אחד מילדיו הקטנים של בעל הבית. כשסיים לברך את כולם ביקש מבעל הבית לסייר עמו בדירה, כדי לאמוד את הנזקים שנגרמו על-ידי החסידים שגדשו את הבית במהלך שהייתו של הרבי שם. "אשלם על כל התיקונים שיידרשו", הבטיחו הצדיק.

"חלילה וחס!", מחה ר' יוסף. "זכות עצומה נפלה בחלקי שהרבי ישכון בבית! יקרה לי יותר ברכת קודשו של הרבי שאזכה לעלות לארץ הקודש. מוכן אני להשתכן בה אפילו בדירת שני חדרים ומחסן". למשמע הדברים בירכו הצדיק שנית שדבריו יתקיימו. שאר בני המשפחה זכו לקבל מידו מטבע לברכה.

בחודשים הבאים הגיעו אימי המלחמה גם להונגריה. עננים קודרים איימו על עתידם של יהודי המדינה. הם היו לכוודים וחששו מפני הגרוע מכול, כפי שאכן קרה בהשמדת יהודי הונגריה בידי הנאצים יימח שמם.

באחד מאותם ימי חרדה צעד ר' יוסף ברחובות העיר, והבחין בהתקהלות ליד בניין. "מה קורה שם?", שאל עובר אורח. "מוכרים שם אשרות הגירה לארץ ישראל", השיבו הלה, "ברכבת של קסטנר, חבר ועד ההצלה והעזרה".

ר' יוסף העיף מבט בקהל וזיהה כמה מנכבדי העיר ועשיריה ובידיהם מזוודות גדולות. "מה יש במזוודות?", שאל את איש שיחו. "כסף", ענה האיש.

פנינים על הפרשה:

וקח לי משם שני גדיי עזים, רמזה לו לשתי תורות, תורה שבכתב ותורה שבעל פה [וכו']:

רבקה רמזה ליעקב שבניו יקדימו נעשה לנשמע

עוד אמר ותתן את המטעמים ואת הלחם אשר עשתה ביד יעקב (פסוק ז'). דלכאורה תבת ביד מיתרת, דהיה לו לומר 'ותתן את המטעמים וגו' ליעקב וגו', אלא רמזה לו גם בזה דעתידים ישראל להקדים עשיה לשמיעה:

‘מה זה מהרת’ רמז שיקבל את הלוחות

וכשכא יעקב ליעקב ואמר לו שהוא עשו, אמר לו מה זה מהרת למצא בני ויאמר כי הקרה ה' אליך לפני (פסוק כ). רמז לו יצחק באמרו מה זה, שיוזק לקח הלוחות שכתוב בהם 'מזה ומזה הם כתבים' (שם לב טו), ואמר לו, מזה שמהרת למצא והבאת לי בלי שום עכוב, מזה ראיה שתזקק לקח הלוחות שכתוב בהם 'מזה' והשיבו יעקב לפי דעתו, כי הקרה ה' אליך לפני, כלומר, זאת סבה מאת ה' שברשותו רצית לברך, לעשות הכנה לקבלת התורה, ומי שראוי לפני ה' הזמינו לברכה.

יעקב זכה גם ביד עשו לדון דיני נפשות

אחר כך אמר לו גשה נא ואמשך בני האמה זה בני עשו אם לא (פסוק כא-כג). וכשמששו אמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשו, נאנצה בו רוח הקדש ודברה בפיו, דשליטת הידים שנתנה לעשו, עתיד זרע יעקב לזכות בחלק ממנה לדון דיני נפשות, ולפיכך אמר הקל קול יעקב, אף על גב דיעקב לא נתן לו רק קול התורה לעסק בה, מכל מקום נתן לו גם חלק מידי עשו לדון דיני נפשות. ולא תאמר שהכירו יצחק ליעקב, לכן אמר ולא הכירו:

רמז לריח הבשמים במתן תורה

אחר כך אמר ראה ריח בני כריח שדה (פסוק כז), לרמז על שעת מתן תורה שנתמלא כל העולם כלו בשמים מנון עדן: (פיתוחי חותם פרשת תולדות)

אבות העולם היו תמימים בכל מעשיהם

אשרי תמימי דרך ההלכים בתורת ה' (תהלים קיט א). אי נמי, אשרי תמימי דרך מדבר על האבות, דראשי תבות תמימי דרך ה'הלכים גימטריא 'אבות', דהאבות הם הנקראים תמימי דרך באמתות. וכתבו הראשונים ז"ל (ספר חסידים קס"ה). דכ"ד פעמים בתורה נכתבו אברהם יצחק ויעקב על הסדר, לומר לך דכל הכ"ד פעוּת של לילה גיום לא סרה מחשבתם מן המקום. נמצא, דבין בהליכתם ועבודתם ושכבם

עיקר תולדותיהם של צדיקים - מעשים טובים

ואלה תולדת יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (בראשית כה יט). יש לדקדק, דפתח בתולדת יצחק, והפסיק ואמר אברהם הוליד את יצחק ולא הזכיר תולדות יצחק. ואפשר לרמז, משום דקימא לו עקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים, כמו שפרש רש"י גבי 'אלה תולדות נח' (שם ו ט), וגם כאן בא לרמז, ואלה תולדת יצחק, ומה הוליד, אברהם הוליד את יצחק, כלומר הרואה את יצחק בקדשה וענה ויראת ה' ואהבתו, היה אומר לא יצא זה כי אם מאברהם, שכן הם מדותיו. נמצא לא הזכיר הפתח כי אם מעשים טובים של יצחק, שהם עקר תולדות הצדיקים:

(פיתוחי חותם פרשת תולדות)

המקבל את הברכות יקבל את התורה

רבקה הבינה את כוונת יצחק

ורבקה שמעת בדבר יצחק אל עשו בנו וילך עשו וגו'. ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר. הביאה לי ציד וגו'. ועתה בני שמע בקלי לאשר אני מצוה אתך (בראשית כו ה-ט). הנה רבקה ברוח הקדש שבה הבינה דעת יצחק, ואמרה, אם פגנו לברך עשו בהחלט, למה לא יברך אותו תכף ומיד, ולמה תלה לו הברכות בצידה, ולמה לא רצה לצוות לו בפני שום אדם. אלא ודאי זה הכנה לתורה, ורצה יצחק, כיון שנסתפק לו הדבר מי ראוי לקבלת התורה, לעשות נסיון בדבר, אם לא יהיה שום עכוב לעשו ולא יתגלה הדבר ויקדימו יעקב, אז עשו הוא הראוי, ואם לא היה ראוי, יטל יעקב הברכות:

כיון שנודע לה הדבר הבינה שרצון ה' שיעקב יתברך

וזהו שאמר ורבקה שמעת בדבר יצחק אל עשו, בינו לבינו ביוחד, שלא ישמע הדבר לזולת, והבינה דעת יצחק כדכתבנו, שעם כל מה שנהר יצחק, אפלו הכי נתגלה הדבר ליעקב וקדם ונטל הברכות, בודאי שמאת ה' היתה לו, והוא שראוי לקבלת התורה. וזהו שאמרה רבקה ליעקב הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך, כלומר, הוא מדבר לו ביוחד על דעת שאין שומע, ונראה לי בדעתו שאם יש שומע ויתגלה הדבר ותקדים אתה לברכות ולא יכיר בך, זה סבה לך מאת ה' ותזקק לברכות ולתורה. ומכל מה שנהר אביך שלא ישמענו אחר, הנה אני שמעתי, ומדאני שמעתי, שמע מזה דרצון ה' שתזקק אתה בברכות ובתורה, לכן בני שמע בקלי לאשר אני מצוה אתך, וזר עצמך וקום הקדימו לעשו כדי שתזקק לברכות ולתורה, וקום מהר אל הצאן

עצות וסגולות:

ענייני לימוד התורה (ו')

הלומד לשמה יתגלה לו הפנימיות שבסיפורי התורה

לפי שפשט התורה כמו הספורים נחשבים לעין הרוצה כתבו וקש אבל הם מלבושים למה שבתוכם שהם הרמזים והסודות, כמו תבן וקש שהם מלבוש לחטה. והזקה ללמוד תורה לשמה יתגלה לו מה רמזו ומה גנוז בתוך הספורים ההם, ואז יבין וישכיל דדבר גדול התבן ההוא, שהוא הספור.

(פיתוחי חותם, פרשת חיי שרה)

לימוד תורה לשמה משרה שכונה בישראל

מיום שחרב בית המקדש בעונותינו הרבים נסתמו מעינות החכמה, והסטרא אחרא גברה, והיא הגורמת מניעת החכמה מבני אדם, ואפלו יהיו טורחים חכמי הדור עד שיבררו ההלכה בהלכתה, מכל מקום הסטרא אחרא יש לה כח לחזר ולסתם מעינות החכמה. אבל מכל מקום, למוד תורה לשמה בין החברים גורמת להשרות שכינה בישראל (אבות פ"ג מ"ו) ולעשות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים (סנהדרין צט:).

(פיתוחי חותם פרשת ויצא, ד"ה וירא)

ע"י חידושי תורה נבראים עולמות חדשים

אף על פי שהמקטרגים רדפו אחריו מצד שיש בידו איזה עון שגדול מנשא, אף על פי כן יש גם דבר גדול שמתיש כחם ומבטל קטרוגם, ולא ישאר בידו שום חטא. והדבר הגדול הוא החידושים שמקדש בתורה, שעל ידי החידושים שמחדש אדם בתורה עושה הקדוש ברוך הוא בשבילם ארצות ושמים חדשים, כמו שכתוב (ישעיה סו כב) 'כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה', עשיתי' לא נאמר אלא 'עשה', על ידי החידושים שמתחדשים בתורה לשמה (זוהר ח"א ד:), וכמו שכתבנו למעלה.

(אלף בינה, אות למ"ד ז)

בכל יום יוסיף יגיעה בתורה

כשם שהוא מתעורר בכל יום להוסיף קדשה ופרישות יותר ממה שעבר, כך צריך להיות יגע ועמל בתורה בכל יום יותר ממה שעבר, כדי שיעמד על אמתתה ויתגלו לו טעמיה וסודותיה על אמתתם, דעל ידי זה נעשה אדם שלם בצלם אלהים.

(מעגלי צדק, אות זי"ן ד"ה זאת תורת)

העוסק בהבלים לא יכול לידבק בתורה

ולא שיש דבוק התורה כי אם על ידי שכחי עמוך ובית אביה, כי העוסק בהבלי העולם אי אפשר לו לעסוק בתורה. (דורש טוב, דרוש א' למתן תורה)

הכח העצום שיש ללומד תורה

ולוה יתבונן האדם הנלכב, בראותו כי הוא יתוש שפל, ונתן לו השם יתברך זה הכח העצום והממשלה הגדולה להיות על ידו מתפרנסים עליונים ותחתונים בשביל עסקו בתורה,

(גנזי המלך, תיקון התשובה אות מט)

פניני אביר יעקב

מחברים לתורתו של המקובל האלוף רבי יעקב אבוחצירא זי"ע

פעלו עולה, דהינו שלא עשו שום מעשה שראוי לבוא עליהם אותם הגזרות, אפלו הכי קבול בסבר פנים יפות ובדרךיו הלכו כקדם הגזרה, ולא הרירו אחר מדותיו יתברך:

וכונת דוד המלך עליו השלום בזה, לעורר לבות בני אדם ולהודיעם התדבקות השם כראוי כיצד תהיה, שיתלמדו מאבות העולם שלא היה להם פונה מהשם בכל עת, דזהו יראת השם העקרית, ולאחר שאמר שלשה פסוקים הנזכרים על אבות העולם ועל יראי השם שהם תמימי דרך כראוי, אז התחיל לבקש על עצמו שישגי יראת ה' כראוי, וישגי ידיעת התורה כראוי:

(אלף בינה, תהלים קיט אות א)

(יומא כח:) דקנים אברהם אבינו עליו השלום אפלו ערובי מבשילין. ולהם ראוי לקרא נצרי עדותיו שהם שתי תורות, מפני שבכל לבם בתכלית היו דורשים השם:

אף שלא פעלו האבות עוולה, לא הרהרו אחר היסורים

ועוד אמר עליהם אף לא פעלו עולה וכו'. דידוע דאברהם אבינו עליו השלום נפל לכבשן האש על קדוש שמו יתברך, ויצחק אבינו עליו השלום פשט צוארו על גבי המזבח לעשות רצונו יתברך, ויעקב אבינו עליו השלום כמה צרות באו עליו. וכלם לא הרהרו אחר מדותיו יתברך, רק היו שמחים ומקבלים גזרותיו יתברך בסבר פנים יפות. וזהו שאמר אף לא

נקומם ומאכלם, בכל היה המקום ברוך הוא בין עיניהם. וזהו שאמר אשרי תמימי דרך הם האבות, שלהם ראוי לקרא תמימי דרך באמתות. והעד לזה, דתמיד היו הם הלכים בתורת ה', דהתורה העידה עליהם דכל כ"ד שעות לא פנו מחשבתם מיראת ה', אם כן להם ראוי לקרא תמימי דרך, דאפלו בהליכתם ובעסקיהם אינם חושבים כי אם ביראת ה':

האבות קיימו תורה שבכתב ותורה שבעל פה

ועוד אמר עליהם אשרי נצרי עדותיו. עדותיו הם שתי תורות, דהאבות עליהם השלום למדו וקיימו שתי תורות, כמו שכתוב (בראשית כו ה) 'וישמר משמרתו מצותי קשות ותורתו', ודרשו רבותינו ז"ל

ישועות יעקב

דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

נביאים וכתובים מאידים כבודו

מהדורת כ"ץ

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

אוצרותיהם של מגידים

הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א: עלינו להאמין שהתפילות שמתפללין במהלך הצרה, פועלין בשמים תיקונים גדולים. ואף שבשעת מעשה אין רואים תמיד בחוש שהתפילה מועלת, עם כל זה עצם התפילה היא זכות עצומה.

הנס מכיר בניסו" (נדה לא, א). ובהגיע הישועה צריך להרבות בהודאות להשם יתברך על העבר, כי זה ממתיק הרבה דינים מהאדם. כי זה שאין בעל הנס מכיר בניסו - הוא מפני שהקדוש ברוך הוא המושיע את האדם, והוא מושיעו כביכול בשתי ידיים, עד שהישועה שנעשית וניתנת לו נראית לו כטבעית וכמובנת מאליה, שיהיה נראה לו שיש לו חלק בישועתו. ואילו האדם הכסיל חושב זאת לדרך הטבע, שמסתיר את השגחתו ח"ו.

וכמו כן צריכים אנו לזכור בבוא הישועה לתת תודה מיוחדת על עצם המתנה שאנו זוכין להתקרב אל השי"ת מתוך תוקף הצרה.

ושמעתי מרבי לוי יצחק בנדער זצ"ל שבהיות רבינו הק' בעיר לעמבערג בעת מחלתו על הריאה, היו לו מזה יסורים קשים, ושם נצטנן רבינו הק' מאד, והצינון נכנס גם בהריאה, וזה גרם לו יסורים נוראים עד למאד. מה עשה רבינו? צעק כמה ימים רצופים אל השי"ת בחוזק גדול. ואחר שעברו היסורים מעליו שמח רבינו על שזכה לצעוק אל השי"ת כ"כ ולהתקרב יותר אליו יתברך.

זוכרני שלפני שנים רבות, בחודש אלול תש"ל, התרחשה חטיפה נוראה ע"י מחבלים רוצחים, שחטפו כלי-טייס מלא אנשים שנסעו מאר"י לניו-יורק, והסיעו אותו לעיר זרקא שבירדן. בין השבויים היו יהודים רבים, ביניהם הגאון רבי יצחק הוטנער זצ"ל מארה"ב ובני משפחתו, ופחד גדול שרר בכל העולם היהודי לגורלם של השבויים. ובתחילה היו כולם מיואשים מהם, וארגנו עצרות תפילה של זקנים עם נערים, וגם בשבת התירו הרבנים להתפלל על זה, ואף בבית מדרשו במאה שערים גמרו כל התהלים בעצם יום השבת, ובחסדי ה' ע"י תפילות בכל העולם שוחררו החטופים בתחילת שנת תשל"א.

והנה בשעתו הייתה ההצלה ע"י סיבות, ואז עוררתי שצריכים לדעת שלא הסיבה גרמה את התוצאה, אלא מפני שריחם הקב"ה ויצר את הסיבה כדי שיצא הדבר בפועל, והסיבה אינה אלא הסתרה למען הבחירה.

זה כלל גדול, שכל דבר נעשה אך ורק ב"דבר ה'" והסיבות באים רק להוציא לפועל את דבר ה', ולא שדבר ה' משועבד ח"ו להסיבות, אלא שהסיבות הם באים להוציא לפועל את דבר ה', ומי שלא זוכה, הסיבות מסתירין לו את הנהגת הבורא שמלוכב בהסיבות.

היוצא מדברינו, שצריכים להודות הרבה, וגם לסמוך גאולה לתפילה, כביאורו של מוהרנ"ת, שאחר הישועה צריכים תיכף לסמוך שוב את התפילה, כלומר להמשיך להתפלל גם אחר הישועה, ועי"ז קרובים תמיד להשי"ת, וחיים עם השי"ת, והשי"ת מושיע תמיד.

(גלי קרני אור)

**זוכרני שלפני שנים רבות,
בחודש אלול תש"ל, התרחשה
חטיפה נוראה ע"י מחבלים
רוצחים, שחטפו כלי-טייס
מלא אנשים שנסעו מאר"י
לניו-יורק, והסיעו אותו לעיר
זרקא שבירדן. בין השבויים היו
יהודים רבים, ביניהם הגאון רבי
יצחק הוטנער זצ"ל מארה"ב
ובני משפחתו, ופחד גדול שרר
בכל העולם היהודי לגורלם
של השבויים. ובתחילה היו
כולם מיואשים מהם, וארגנו
עצרות תפילה של זקנים
עם נערים, וגם בשבת התירו
הרבנים להתפלל על זה, ואף
בבית מדרשו במאה שערים
גמרו כל התהלים בעצם יום
השבת, ובחסדי ה' ע"י תפילות
בכל העולם שוחררו החטופים
בתחילת שנת תשל"א**

עילת העילות וסיבת כל הסיבות ואתה כל יכול, ויכול להביא את הישועה ממקום שלא עלה על הדעת כלל, כי כידוע שעל פי רוב אופן הישועה נעלמת מקודם שהיא באה, בבחינת "מִאֲזַן יְבֵא עֶזְרָךְ" (תהלים קכא, א), ואחר כך כמעט שאין מבינים איך היה יכול להיות אחרת, כי "אין בעל

במהלך החיים עוברות על כל יהודי מועקות ומצוקות שונות ומשונות, וכולן הם סיבות ועילות לקרב את האיש הישראלי אל קונו, כדי שיפנה אליו, וידבר וישיח לפניו את כל אשר עם לבבו, ועל ידי זה נעשה היהודי קרוב אל השי"ת.

ועלינו להאמין שהתפילות שמתפללין במהלך הצרה, פועלין בשמים תיקונים גדולים. ואף שבשעת מעשה אין רואים תמיד בחוש שהתפילה מועלת, עם כל זה עצם התפילה היא זכות עצומה. ורבינו מבאר בזה (ליקוטי מוהר"ן תורה ב') את המעשה דרבה בר בר חנה שעלו על הדג שנדמה להם כאי בתוך הים, ובישלו ואפו עליו: "וסברין יבשתא היא", וביאר רבינו, שחשבו שהתפילות הן יבשות ואינן עושין פירות. אבל באמת אינו כן, אלא "סלקין ואפינן ובשלינן" - היינו כל התפילות סלקין ועולין למעלה, וכל מה שמרבין בתפילה נבנה השכינה ביותר וכו', וכשיתלם קומה של השכינה, היינו ע"י רוב התפילות, יכמרו רחמיו, ויתהפך מידת הדין למידת הרחמים.

ואיתא במדרש (שמו"ר פרשה כא אות ה) משל למלך שנישא למלכה ולא רצתה לדבר אתו שום דיבור, מה עשה המלך? העמיד עליה גזלן, מיד קראה אל המלך להצילה. השיב לה המלך: מה לי עם הגזלן, הלא זהו רצוני שתדברי אתי!

והנה במעוף החושך, כשהצרה נראית לאדם כמבוי סתום חסר פתרון, עליו להישמר מאד שלא לצמצם את דעת הבורא יתברך שמו לדעתנו, כי בעת שהאדם בצרה, גם מוחו בצמצום... ואז צריך להזהר באופן מיוחד לא לצמצם ח"ו את דעת בוראו, שזה כפירה. כי צריכים תמיד להאמין שהשי"ת הוא למעלה מדעתנו, והוא עילת העילות וסיבת כל הסיבות ואין דבר נעלם ממנו ואין נסתר מנגד עיניו ועושה נפלאות עד אין חקר, ניסים ונפלאות עד אין מספר, ולא כמחשבותינו מחשבותיו.

ואמרתי כמה פעמים לזוגות חשוכי בנים, שבתי הצדקנית אדל ע"ה, הייתה משותקת בגופה ובשל כך נהגה להתעדכן בחדשות כדי לפקח דעתה, ופעם בערב חג השבועות סיפרה לי שהעולם רועש על דבר מסעיר שאירע לאיזו אשה עקרה, שבהגיע עיתה הראוי לה מן השמים הולידה תינוק למזל טוב למעלה מדרך הטבע.

ואמרתי לה שלמעשה מסופר במדרש (ב"ר נג, ה) שדבר כעין זה היה אצל שרה אמנו, שכל לידתה היה למעלה מדרך הטבע לגמרי.

יודע שאמרו בחז"ל: "מפני מה היו אבותינו עקורים, מפני שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים" (יבמות סד, א) וכמסופר בפרשה על תפילתן של יצחק ורבקה. ונמצא שהתפילות שלהם שינו את הטבע ממש.

ועל כן צריך כל מי שנמצא בעת צרה להרבות לדבר אל השי"ת דיבורי אמונה, היינו שהוא יכול להושיע אע"פ שאינני יודע ומבין איך, אבל אתה

אוצרותיהם של מגידים

הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א: האם יכול האדם לערוך לעצמו מבחן ולראות מה מצבו? לדעת היכן אפשר לדרג אותו, בין הצדיקים או בין הרשעים, חלילה? - אכן כן. יש מבחן כזה, הרוצה לבחון את מצבו, ישאל את עצמו: האם ביכולתי לשים מעצור לרצונותי, האם אני שולט עליהם, ואיני כבול ובן ערובה בידיהם? ככל שהתשובה תהיה יותר חיובית, כך נדע שעמדנו במבחן!

הכסף!" דומיה השתררה, חרדה השתלטה. לפתע יצא אדם מן התור, אקדח בידו, ואמר בשלוה: "אתה עצור!" היה זה השוטר הלבוש אזרחית. השודד המופתע מסר את אקדחו, והשוטר הוציא מכיסו זוג אזיקים. ככל את האחד לידו של השודד ואת השני לידו שלו, והולילו עימו לתחנת המשטרה. הכל נשמו לרווחה. הולכים השניים ברחובה של עיר, ולפתע, שוד ושבר: מולם בא שכנו של השוטר, ואינו מאמין למראה עיניו! שהרי מה רואה הוא? שכנו המהוגן מובל ביד "שוטר" למעצר...

תדהמתו הסגירה את מחשבותיו, והשוטר ידע איזו סערה תתחולל! איך ידווח לכל השכונה שהשכן נתפס בקלקלתו ונעצר, אלו בזיונות תסבול אשתו, ואיזה לעג יסבלו ילדיו. מצא לנכון לפנות אל שכנו ולומר: "אל תראה אותנו כן! אני שוטר לבוש אזרחית, ומוביל אני למעצר שודד המתחזה כשוטר!"...

הבין השודד מה קורה, והחליט להתעלל בשובהו. אמר לאותו שכן: "אל תאמין לו! שוטר אני, ותפסתיו בקלקלתו! אסרתיו, ואני מוליכו לתחנת המשטרה!"...

עמד השכן נבוך, מביט מהאחד לשני ואינו יודע להחליט עם מי הצדק. אמר השוטר לשודד: "ראה, אני קשור אליך, ואתה אלי. אחד מאיתנו הסוהר, והשני אסיר. ואיך יודע מי הוא מי? הנני ואוכיח לך: אדרבה, אם אתה הסוהר - פתח את האזיקים והשתחרר! אינך יכול, משום שהמפתחות בידו! אני הוא איפוא הסוהר, ואתה האסיר!"...

והנמשל: אנו ורצונותינו, אנו ולבנו, הולכים כרוכים ושלובים. אבל האחד הוא סוהר והשני אסיר. מי הוא מי? זה שהמפתחות בידו הוא הסוהר! אם ביכולתנו להתנתק מתאוותינו ולשלוט עליהם, אנו הסוהרים. ואם איננו יכולים להתנתק, אסירים אנו!...

(הג"ר שלום מאיר וולך שליט"א - וקראת לשבת עונג)

הבין השודד מה קורה, והחליט להתעלל בשובהו. אמר לאותו שכן: "אל תאמין לו! שוטר אני, ותפסתיו בקלקלתו! אסרתיו, ואני מוליכו לתחנת המשטרה!"... עמד השכן נבוך, מביט מהאחד לשני ואינו יודע להחליט עם מי הצדק. אמר השוטר לשודד: "ראה, אני קשור אליך, ואתה אלי. אחד מאיתנו הסוהר, והשני אסיר. ואיך יודע מי הוא מי? הנני ואוכיח לך: אדרבה, אם אתה הסוהר - פתח את האזיקים והשתחרר! אינך יכול, משום שהמפתחות בידו! אני הוא איפוא הסוהר, ואתה האסיר!"...

"האם אני צדיק?" עצם השאלה היא יומרנית, לכאורה. והלא אנחנו מתוודים ואומרים: "שאינו עזי פנים וקשי עורף, לומר לפניך צדיקים אנחנו ולא חטאנו". והלא אף אמוראים קדושים לא העזו לומר, אלא שהם "בינוניים" (ברכות סא, ב) אבל הרי פסוק מפורש הוא, ומשנה מפורשת מסתמכת עליו: "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר (ישעיהו ס, כא): וְעַמְּךָ כָּל־צַדִּיקִים, לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֶרֶץ!" כולנו צדיקים, ואין בינינו רשע!

כיצד יובנו הדברים? איך אפשר ליישבם יחדיו? הדברים פשוטים מאוד. כשמדברים על צדיק ועל רשע, אפשר להתכוון לשני משוורים, לשתי בחינות: צדיק בפועל, וצדיק במהותו. נסביר את הדברים: צדיק, פירושו אדם טוב, ככתוב: "אימת צדיק - כי טוב". כשאנו אומרים על אדם שהוא צדיק, יכולים אנו להתכוון לכך שהוא טוב ביסודו, במהותו, ויכולים להתכוון לכך שכל מעשיו טובים ונכונים.

ובכל זאת, האם יכול האדם לערוך לעצמו מבחן ולראות מה מצבו? לדעת היכן אפשר לדרג אותו, בין הצדיקים או בין הרשעים, חלילה?

אכן כן. יש מבחן כזה, הרוצה לבחון את מצבו, ישאל את עצמו: האם ביכולתי לשים מעצור לרצונותי, האם אני שולט עליהם, ואיני כבול ובן ערובה בידיהם? ככל שהתשובה תהיה יותר חיובית, כך נדע שעמדנו במבחן!

מה נאה בענין זה סיפורו של הסבא מנובהרדוק זצ"ל. מעשה בשוטר שנחוש היה בדעתו לתפוס עבריינים, גנבים וכייסים, בשעת מעשה. ידע שלא יעז לבצע זממם כששוטר בסביבה, לפיכך לבש בגדים אזרחיים והיה משוטט ברחובות ובשווקים. וכייס אחד, נקעה נפשו מהגנבות הזעירות והמסוכנות. החליט להסתכן, ולבצע שוד אחד ששללו עצום ורב, לשדוד בנק. וכיצד יקטין את הסיכון? החליט להתחזות כשוטר. השיג מדים, ונכנס לסניף הבנק. בחוצפה עקף את התור, ניגש לדלפק, שלף אקדחו והצהיר: "זה שוד, את

אוצרותיהם של מגידים

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א: על ביקורו הראשון ביבשת אירופה - של המגיד המישרים הירושלמי, הגאון רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון, ועל פגישה מרתקת עם תובנה נפלאה על כשרות האכילה שירשה מאביו...

החליט אבי להתנזר מכל המאכלים המבושלים ולא לאכול אלא לחם עם פירות וירקות, ולא יותר. התוצאה הברורה של החלטה זו הייתה חולשה גופנית קשה שאבי החל לסבול ממנה. הוא הרזה באופן קיצוני ולא היה בכוחו לעשות את המטלות שלו כחיל.

המפקד שראה את אשר לפניו, התחיל להזהיר ולאיים על החייל היהודי שיפסיק תיכף ומיד עם החלטתו להתנזר מתבשילי הצבא. הוא הודיע לו בשפה שאינה משתמעת לשתי פנים כי הוא אינו מסכים לכך בשום פנים ואופן, ואם הוא ימשיך בכך, אחת דתו תהיה להענש בעונש חמור במיוחד. מאותו יום ואילך החל המפקד לעקוב אחר החייל הסורר ועד מהרה הוא גילה שהחייל ממשיך בשלו והוא אינו אוכל את תבשילי המחנה.

לאחר התראה נוספת החליט המפקד להשליך את החייל לצינוק, ומשראה כי גם זה לא עוזר ולא כלום, כעס מאוד ובחמתו הגדולה הכה את החייל במכות אכזריות מאוד. המפקד עצמו תפס בשבט חובלים והכה בחייל האומלל מכות רבות ונאמנות על סירובו לאכול את מאכלי הצבא.

כשיסמני ההצלפות עדיין היו ניכרים עליו, החליט החייל היהודי לכתוב מכתב אישי לקיסר וילהלם בכבודו ובעצמו. הוא לא ידע האם הקיסר אכן יקבל את המכתב, אך מאחר ולא נותרה לו ברירה הוא חשב לנכון לבדוק את האפשרות הזו. במכתב, כתב החייל דברים נרגשים ביותר שיצאו מעומק ליבו. הוא תיאר לקיסר את היותו חייל מסור ונאמן העושה ככל יכולתו לציות לפקודות הצבא, אלא שבגלל היותו יהודי הוא מחויב לשמור על כללי הכשרות כפי ההלכה היהודית. מתחילה, סיפר החייל במכתבו, הסתפקתי בלחם צר ובמים לחץ, לא ביקשתי מאומה ולא התלוננתי על כלום, אך לא זו בלבד שלא העריכו את מסירותי והנכונות שלי להקריב את בריאותי, אלא שגם הציקו לי ביותר. הטילו אותי למחבוס בתוך צינוק קטן, וגם מכים אותי במכות נמרצות ואכזריות על לא עוול בכפי. החייל היהודי שלשל את המכתב בתוך תיבת המכתבים שהייתה במחנה, וציפה לישועה.

חלפו שבועיים ימים, ובבוקרו של אחד הימים נשמע קול תרועה במחנה: בדקות הקרובות עומד להתקיים מסדר לכל החיילים ברחבת המחנה. כל החיילים מיהרו להתייצב ולהסתדר בשורות כשכלי נשקם בידיהם. ובהנחת האות פתח המפקד ואמר: הגיע זה עתה מכתב מהקיסר והוא יקרא עתה לפני כל החיילים. אלא שבטרם הקראת המכתב, נבקש מהחייל, וכאן הוא אמר את שמו של החייל היהודי, להתקדם ולפסוע שלושה פסיעות קדימה מתוך השורה בה הוא עומד.

ליבו של החייל היהודי החל לדפוק בעוז. טקס כזה, שבמרכזו מבקשים מחייל לצאת מהשורה, הוא כמעט תמיד מבשר רעות ויש בו כדי להודיע על עונש חמור שעומד להיות מוטל על החייל הסורר. החייל היהודי ידע היטב כי ייתכן שמכתבו

ברירות רבות לא היו לו לחייל. הוא מיהר לקיים את הפקודה ולפסוע קדימה. באותן רגע המשיך המפקד והכריז כי לכבודו של הקיסר מתבקשים כל החיילים לעבור לעמידת דום ולדרוך את הנשק לפי כל כללי הטקס. והמפקד מוציא את המכתב המלכותי ומקריא בקול ברור: מאחר ותפקידו של הצבא לדאוג לכל חייליו על הצד היותר טוב, הרי שאף החייל היהודי, שמספרו הוא כך וכך, זכאי לקבל את האוכל הכשר שרק אותו מותר לו לאכול לפי חוקי דתו היהודית, ואין לזלזל ולפגוע בו על כך. ובזאת אני פוקד שהחייל היהודי יקבל אספקה שוטפת של אוכל כשר, ואם הדבר אינו אפשרי - יש לתת לו סכום כסף מתאים בכדי שהוא יוכל לפנות לקהילה יהודית קרובה ולרכוש לעצמו אוכל כשר

סיפר מגיד המישרים הירושלמי, הגאון רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון: הייתה זו הפעם הראשונה בה בקרתי ביבשת אירופה. הזדמן לי לנסוע ברכבת שעשתה את דרכה מהעיר אנטוורפן שבבלגיה לעיר אמסטרדם שבהולנד. בליל של שפות שונות נשמע ברכבת, הולנדית וצרפתית, אנגלית וגרמנית. אני התכנסתי במקומי ושקעתי במחשבות. לפתע דומה היה לי כי אני שומע קול דיבור בלשון הקודש. מיד נדרכתי, הטיתי את אזני והתבוננתי סביבי לראות מהיכן נשמע הקול.

אכן, תוך כדי שאני סורק בעיני את היושבים לצדי ברכבת אני מבחין באדם המביט בי עמוקות. הייתה לו רעמת שיער גדולה וכשהבחין שאני מחזיר לו מבטים, הוא קם ממקומו ועבר לשבת לצדי, תוך כדי שהוא אומר לי ברכת 'שלום' בהתרגשות גדולה. אף אני שמחתי מאוד לגלות כי מדובר ביהודי דובר לשון הקודש, וחשבת כי אולי תהיה כאן הזדמנות נאותה לקרבו לתורה ולמצוות.

כאשר האיש התיישב על ידי הוא סיפר לי שהוא אינו שולט בלשון הקודש כראוי. הוא כבר ביקר בארץ ישראל כמה וכמה פעמים, אך השפה אינה שגורה על פיו ולכן הוא מעדיף לשוחח עימי בשפה הגרמנית. משהסכמתי, הוא פתח וסיפר לי על עצמו ועל חייו: שמו כך וכך ומקום מגוריו הוא באמסטרדם. לפרנסתו הוא עובד כצייר ויש לו גם גלריית תמונות מעשה ידיו, וחובבי ציור רוכשים ממנו את ציוריו. אמנם הוא אינו אדם דתי, אולם הוא מקפיד מאוד לאכול רק מאכלים כשרים.

והאיש ממשיך ואומר: אני אוכל מאכלות כשרים לא מפני שאני אדם דתי, שהרי את שאר המצוות אני מקיים, אך המציאות היא שאני לא מסוגל לאכול מאכלות אסורות. נפשי נגעלת ביותר ממאכלות אסורות, זה בעיניי זוהמה ולכלוך נוראיים, ואני סולד מכל אותם מאכלים שאינם כשרים.

תוך כדי שאנו ממשיכים לשוחח על דא ועל הא, נענה האיש ואומר: כפי שכבר אמרתי לך, אני איני שומר תורה ומצוות, אולם אבי זכרונו לברכה היה איש דתי ומסר נפשו על קיום המצוות. הנה אספר לך סיפור מופלא עליו, בתקופה ששירת בצבאו של וילהלם, הקיסר האחרון של גרמניה, ומכך תוכל ללמוד על אדיקותו הרבה ועל מסירות נפשו לקיום המצוות.

למותר לציין, פתח האיש וסיפר, שצבא גרמניה לא סיפק לחייליו אוכל כשר ולא דאג להם לצרכי הדת היהודית. מבחינת מפקדי הצבא היו היהודים שווים לשאר החיילים בזכויות ובחובות, והיה על היהודים להתנהג בדיוק כמו שאר החיילים. הם לא זכו לחופשות בשבתות ובימים טובים, לא קבלו אוכל כשר, וכך בכל יתר הדברים.

אולם אבי, מספר האיש, למרות היותו חייל ככל החיילים התעקש ביותר לאכול רק אוכל כשר. היות וכל התבשילים היו של נבילות וטרפות,

אוצרותיהם של מגידים

הוא זה שזיכה את בנו בטבע זה שמאכלות אסורות מאוסות עליו בתכלית. האבא השריש זאת בעצמו עד שזה הפך לטבע שעבר בתורשה לבנו אחריו.

על הפסוק (בראשית כה כג): 'וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גֹזִים בְּבֶטְנֶךָ וְשְׁנֵי לְאָמִים מִמֶּנִּיךָ יִפְרְדּוּ וְלֹאִם מִלְּאָם יֵאָמְרוּ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר וּפִירוֹשׁ רִשִׁי: מִמַּעֲיָךְ יִפְרְדּוּ - מִן הַמַּעֲיָם הֵם נִפְרָדִים, זֶה לַרְשָׁעוֹ וְזֶה לַתּוֹמוֹ, פִּירֵשׁ בִּסְפָר 'אֶזְרָא אֱלִיהוּ', שְׁשֵׁנִי הַגּוֹיִים הֵם הַיֵּצֵר הַטּוֹב וְהַיֵּצֵר הָרָע, וְשְׁנֵיהֶם תְּלוּיִים וְעוֹמְדִים 'בְּבֶטֶן', זֶה תַּאוֹת הָאֱכִילָה, שֶׁהַשּׁוֹמֵר עֲצֻמוֹ מִמַּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת וְרִיבּוֹי הָאֱכִילָה זֹכֶה לַיֵּצֵר הַטּוֹב, וְאִילוּ הִנָּכְשֵׁל בְּזֶה מְבִיא עָלָיו אֶת הַיֵּצֵר הָרָע, וְזֶהוּ 'מִמַּעֲיָךְ יִפְרְדּוּ', שֶׁעַל יְדֵי הַמַּעֲיָם, הוּא עֲנִינִי הָאֱכִילָה, נִפְרָדִים הַטּוֹב וְהָרָע.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

לפנות לקהילה יהודית קרובה ולרכוש לעצמו אוכל כשר.

אחרי טקס זה גדל כבודו של החייל היהודי בעיני כל החיילים שסברו שיש לחייל זה קשר אישי ומיוחד עם הקיסר. הכל נזהרו בכבודו, וכמובן שאוכל כשר כבר לא היה חסר לו. מפקדי המחנה עשו מעל ומעבר בכדי שלמחנה יגיע אוכל כשר עבור החייל היהודי שהוכיח את מסירות נפשו על כשרות המאכלים.

כך, מספר היה איש ברכבת באזני רבי שלום שבדרון, כשהוא אינו מבחין ולא כלום בקשר שיש בין סיפורו האישי על הקפדתו שלא לאכול מאכלות אסורות לבין סיפורו של אביו שהסכים לסבול יסורים קשים ובלבד שלא להתגעל במאכלות אסורות. אבל, המשיך רבי שלום שבדרון ואמר: אני כן שמתי לב ואני הבנתי תיכף ומיד כי מסירות נפשו של האבא לאכול אוכל כשר

לקיסר הוא מכתב שניתן להגדירו כחוצפה, ומי יודע אם המפקד לא הוסיף אף הוא נפט משלו על המדורה וסיפר לקיסר כי הוא כביכול מורד במלכות ומסרב לציית לחוקי הצבא.

ברירות רבות לא היו לו לחייל. הוא מיהר לקיים את הפקודה ולפסוע קדימה. באותן רגע המשיך המפקד והכריז כי לכבודו של הקיסר מתבקשים כל החיילים לעבור לעמידת דום ולדרוך את הנשק לפי כל כללי הטקס. והמפקד מוציא את המכתב המלכותי ומקריא בקול ברור: מאחר ותפקידו של הצבא לדאוג לכל חייליו על הצד היותר טוב, הרי שאף החייל היהודי, שמספרו הוא כך וכך, זכאי לקבל את האוכל הכשר שרק אותו מותר לו לאכול לפי חוקי דתו היהודית, ואין לזלזל ולפגוע בו על כך. ובזאת אני פוקד שהחייל היהודי יקבל אספקה שוטפת של אוכל כשר, ואם הדבר אינו אפשרי - יש לתת לו סכום כסף מתאים בכדי שהוא יוכל

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשרה ממדורי הביאור 'מאורי אור' וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזור באומנות בינות המילים
'אור תורה' / 'מורח חיים'
הערות, ציונים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הקדוש
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחדל
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

אירוע: 437-0054 (718) | אירוע: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

מתי מתחילים לומר תפילת 'ועננו בורא עולם' בשנה מעוברת | הגבאי הכריז על מכירת ה'ברכות' בעליית חמישי במקום בשישי | ברכה על טלית של בית הכנסת | נחסר המניין באמצע התפילה | לימוד קודם ברכת התורה | למסור שיעור תורה למי שלא בירך ברכת התורה | ניגון במזמור לתודה

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

הגבאי הכריז על מכירת ה'ברכות' בעליית חמישי במקום בשישי

שאלה: בשבת קודש פרשת 'תולדות', התעוררה שאלה מעניינת בבית כנסת מסויים: רבים מהמתפללים רצו לזכות בעליית הברכות של יצחק אבינו ליעקב, "ויתן לך". והנה, הגבאי החל במכירת העליות, וכשהגיע למכירת עליית חמישי הכריז: 'עליית חמישי, הברכות'. לאחר מכירה ממושכת, כשכל אחד מעלה עוד ועוד במחיר, זכה בעליית הנכספת הנדיב ראובן, שנדב עבודה סכום של 800 שקלים.

למרבה הפלא, לא היה ולו מתפלל אחד ששם לב לטעותו של הגבאי, שהברכות אינן מופיעות ב'חמישי', אלא בתחילת 'שישי'. וכך המשיך הגבאי ומכר את עליית שישי, בה זכה שמעון, תמורת 36 שקלים בלבד.

לאחר סיום המכירות, הבחין ראובן בטעות שנפלה כאן, קם וטען: 'איני עולה לעליית חמישי אלא לשישי, שכן אני הוא זה שזכה בברכות', לעומתו קם שמעון ואמר: 'אני קניתי שישי, ואתה חמישי, ומה פתאום שתעלה במקומי'. בית הכנסת נעשה כמקרה, עד שקם אברך יקר, וניסה להרגיע את הרוחות: מורי ורבותי, רבותינו מפרשי התורה מקשים, מדוע פותח יצחק אבינו את הברכות ב - וא"ו החיבור, 'ויתן לך', לכאורה היה צריך יצחק לפתוח ב - יתן לך האלוקים וכו'? ומיישב האור החיים הקדוש: טעם אומרו וא"ו בתחילת עניין, להיות שקדם ואמר [בפסוק הקודם, שהוא הפסוק האחרון בעליית חמישי] "וירח את ריח בגדי ויברכהו", הוסיף עוד לומר ויתן לך, וברכו יצחק ברכות רוחניות וגשמיות:

מתי מתחילים לומר תפילת 'ועננו בורא עולם' בשנה מעוברת

שאלה: בשנת תשע"א בתחילת כסלו, עדיין זרחה החמה במלא תוקפה, ובכל הבתי מדרשות דלקו המזגנים במלא כוחם, וזר שהיה נקלע לארץ ישראל, אם לא היה יודע את התאריך, היה בטוח שזה אמצע הקיץ. בתאריך ט' כסלו, פורסם שמו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל הורה להתחיל לומר את תפילת הגשמים, 'ועננו בורא עולם' בשומע תפילה.

ולכאורה יש לשאול, כיון ששנת תשע"א הייתה שנה מעוברת, והרי מבואר בשו"ת הלכות קטנות (ח"א סימן צ הו"ד בכף החיים סימן תקעה סק"א) שבשנה מעוברת אין להתחיל את התעניות כסדר המשנה. והיינו שלא להתחיל את התענית מ"ז חשוון, אלא יש לדחותו ל"ז כסלו, שהכל מתאחר בחודש אחד. וא"כ למה הקדימו לומר ועננו בתחילת כסלו, שהיא תחילת חשוון?

תשובה: תלמיד חכם אחד תירץ באופן נפלא, שעיקר הזעקה אינה רק עבור הגשם, הגשם היא רק תוצאה, אך עיקר זעקתנו הוא איך יכול להיות שכבר חודש שלם אנו זועקים שלש פעמים ביום 'ותן טל ומטר לברכה', ואין שום תזוזה, והשמש עדיין זורחת כאילו באמצע הקיץ, ואנו מרגישים ממש שהתקיים בנו הפסוק (איכה ג ח) 'גם כי אזעק ואשוע שתם תפילתי'. ועל זה עיקר זעקתנו שנהיה ראויים שהקב"ה ישמע תפילתנו.

אמנם יש לומר שמו"ח זצ"ל סובר כשיטת הדברי יוסף (שו"ת, ח"ב סימן מה) שגם בשנה מעוברת נוהגים כל דיני התעניות כמו בכל השנים, ואין

משגיחין על מהלך השמש, וראיה לכך מהמבואר בגמרא בראש השנה דף טו ע"א בעא מיניה רבי יוחנן מרבי ינאי, אתרו, ראש השנה שלו אימתי, אמר ליה שבט, שבט דחדשים, או שבט דתקופה, אמר ליה דחדשים, בעא מיניה רבא מרב נחמן ואמרי לה רבי יוחנן מרבי ינאי היתה שנה מעוברת מהו, אמר ליה הלך אחר רוב שנים.

הרי שאף שראש השנה לאילנות תלוי בגשמים, שבט"ו שבט כבר ירדו רוב הגשמים, ובשנה מעוברת לפי מהלך השמש, עדיין לא ירדו רוב הגשמים, מכל מקום אין מתחשבים בזה, הוא הדין גם לענין אמירת התעניות, או אמירת 'ועננו בורא עולם', אין מתחשבים במהלך החמה.

עוד הביא ראיה לזה, שהרי בזמן שקדשו ב"ד את השנים, עדיין לא ידעו בבירור עד ר"ח אדר אם מעברים את השנה, ואם כן נהגו גם בשנה זו, לענין התעניות כבכל השנים, ואם כן לא היו שינויים בין שנה מעוברת לשאר השנים, גם אנו אף על פי שאנו כבר יודעים מראש שתהיה שנה מעוברת, אם כל זה אין לשנות את סדר השנים.

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

והרעיון היפה שהציע האברך, אינו מתקבל כאן, כי האנשים לא התכוונו אלא לברכות שב'ויתן לך', ואף אחד לא חשב לקנות ברכות על פי דברי קודשו של האור החיים. ומכיון שבמקח וממכר הכלל הוא, שהולכים אחר כוונת הקונים כמבואר בשו"ע (ח"מ סימן רלב ס"ו), הרי ברור כשמש שראובן התכוון לעליית שישי.

ואשר על כן יש להורות, שראובן יעלה לשישי, ושמעון יעלה לחמישי, ויזכה גם הוא לברכות העצומות.

צודק שכבר זכה בשישי, והאם צודקים דברי האברך?

תשובה: ברור הדבר לכולם, שכאשר מכר הגבאי את עליית חמישי, כוונת הקונים היתה ל'ויתן לך', ואף שהכריז 'חמישי', דבריו בטלים [שהרי לא שלחוהו להטעות, לתקוני שדרתיך ולא לעוותי], וגם ה'דמים מודיעים' [הממון הרב שנדב ראובן עבור העלייה], וממילא זכה ראובן בעליית שישי.

כנגד הרוחניות אמר בהעלם 'ויברכהו', וכנגד הגשמיות אמר ויתן לך וגו', בתוספת וא"ו, לומר מלבד עולם העליון אשר בחר אברהם לבניו שהוא עיקר תכלית זרע ישראל, עוד יתן לו ברכות בעולם הזה. מבואר אפוא בדברי האור החיים, שעיקר הברכות נמצאות ב'ויברכהו' [הברכות הרוחניות שנכתבו בהעלם], וממילא יתכן שאין כאן 'מקח טעות', כי ראובן אכן זכה לעליית הברכות.

ונשאלת השאלה: היכי לדיינו דייני להאי דינא, האם תביעתו של ראובן מתקבלת, או שמא שמעון

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

סעיף ב' כתב דאם התחיל לומר קדיש או קדושה בעשרה ויצאו מקצתן גומר הקדיש או הקדושה אם נשאר רוב, וברמ"א שם כתב שעבירה היא לצאת ועליהם נאמר (ישעיהו א, כח) 'עֲזְבִי ה' יְכֻלִּי, ואם נשאר עשרה מותר לצאת.

ובסעיף ג' כתב השו"ע דאף אם התחיל חזרת הש"ץ מסיים קדושה והמשנ"ב בס"ק יח הוסיף שלא דווקא קדושה אלא אם התחיל חזרת הש"ץ מסיימה, ואף אומר הקדיש שאחר חזרת הש"ץ.

וכתב עוד המשנ"ב בס"ק י דאף שאין מתחילים נשיאת כפיים בפחות מעשרה דהוא עניין אחר מכל מקום תפילת אלוקינו יאמר.

וכתב ברמ"א בסעיף ג' שאם זה בימים שני וחמישי לא יקרא בתורה דזהו כבר עניין אחר.

והוסיף הרמ"א שם דאם עדיין לא התחיל חזרת הש"ץ אף שכבר אמרו ברכות ק"ש והתפללו תפילת לחש לא יתחיל בלא עשרה.

אם התחילו עלינו לשבח עם עשרה, ובאמצע יצאו חלק ונשאר פחות מעשרה אין אומרים הקדיש שאחר עלינו כיון שזה רק מנהג (משנ"ב ס"ק כ').

לא מחשיבים כזה עיטוף ככיסוי בטלית.

וכתב עוד בשערי אפרים שאף בטלית שלו אם מתעטף רק עטיפת הגוף בעת עליה לתורה אינו צריך לברך, ודחה הביה"ל את דבריו דבטלית שלו ודאי אין הבדל בין עוטף ראשו או לא, וחייב בברכה.

נחצר המניין באמצע התפילה

שאלה: הבוקר התפללתי שחרית במניין של עשרה אנשים, ולאחר שהחזן התחיל חזרת הש"ץ אחד מהאנשים יצא ונשארנו רק תשעה, אחזנו עוד לפני קדושה, האם הייתי צריך לעצור את החזן שיעצור באמצע חזרת הש"ץ?

תשובה: אין מפסיקים באמצע חזרת הש"ץ אם נשאר רוב מניין דהיינו שישה, ואפשר אף לומר קדושה וכן את הקדיש שאחר חזרת הש"ץ עם רוב מניין, ולא יעלו הכהנים לדוכן, ומכל מקום יכול החזן לומר 'אלוקינו ואלוקי אבותינו'.

מקורות להרחבה: השו"ע בסימן נ"ה

ברכה על טלית של בית הכנסת

שאלה: בשבת בבוקר הגעתי לבית הכנסת בלי טלית, האם אני יכול לברך על טלית של בית הכנסת?

תשובה: צריך לברך להתעטף בציצית על טלית של בית הכנסת. ואם צריך טלית רק לצורך עלייה לתורה או לדוכן או לעבור לפני התיבה טוב יותר שיקח טלית מחבר ויכוון לא לקנות אותה.

מקורות להרחבה: השו"ע בסימן יד סעיף ג כתב דהשואל טלית מצויצת מחבירו מברך עליה מיד, וכתב המשנה ברורה בס"ק יא שיש חולקים דאינו מברך אלא אם כן בפירוש נתן לו אותה במתנה (על מנת להחזיר), אבל בטליתות של קהל כעין שלנו המצויות בבתי כנסיות צריך לברך לכו"ע, אפילו כשלוש רב רק לעבור לפני התיבה או לעלות לתורה, משום דטלית של קהל אדעתא דהכי קנוהו מתחלה שכל מי שלובש אותו שיהיה שלו כמו באתרוג.

ואם לקח טלית שאולה בעת עלייה לתורה או עלייה לדוכן כתב המשנ"ב שם שאין מברכין עליה, שאינו אלא משום הכבוד, ויש שחולקים שצריך לברך, וכתב בדרך החיים שיכוון לא לקנות את זה ואז פטור מברכה.

ובביאור הלכה (ד"ה ובספר) כתב בשם שערי אפרים דיותר טוב ליקח טלית שאולה בעת עלייתו לתורה, מליקח טלית הקהל שבטלית הקהל נכנס לכלל ספק שמא מחוייב לברך, ואם לקח טלית הקהל ורוצה לברך יכוין אז שרוצה ללבשו לשם מלבוש של ציצית ויעטוף בו ראשו כמו בשחרית וא"צ אז לעמוד מעטוף שיעור הילוך ד' אמות וכו'. ואם אינו רוצה לברך עליו לא יעטוף ראשו כלל רק עטיפת הגוף לבד. (אפילו שיש סוברים שעטיפת הגוף מספיק ולפי זה יהיה חייב בברכה, מכל מקום מכיון שכל כוונתו היא רק לאותו זמן בשביל כבוד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

בס"ד

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

בהרהור, ומדינא אין חייב לברך, ואף אם משתתף בקושיות ותירוצים במהלך הלימוד, אם לא ישמע לו לברך, אין איסור בזה שלימדו ללא ברכה. ושמעתי מרבינו הגר"ש אלישיב זצ"ל כי אותם שלא מברכים, לא מתכוונים ללימוד תורה, אלא מאזינים לזה כחכמה יהודית, וממילא דינם כמתעסק בעלמא. אמנם אם יכול לבקש קודם הלימוד לברך ויקבלו דבריו, מוטב. אכן אם יציע להם לברך בעצמו ולהוציאם ידי חובה, הדברים יתקבלו בקלות מרובה.

ניגון במזמור לתודה

שאלה: האם צריך לומר 'מזמור לתודה' שבפסוקי דזמרה בטעמי התהלים?

תשובה: מה שנפסק בשלחן ערוך (נא, ט) "מזמור לתודה יש לאמרה בנגינה" אין הכוונה לומר בטעמים, אלא יקרא בנגימה. ובפירוש התפילה לר"י בר יקר (הקדמה לפסוקי דזמרה) כתב "אומר מזמור לתודה בלחן ערב ובשירה ארוכה יותר משאר המזמורים".

למסור שיעור תורה למי שלא בירך ברכת התורה

שאלה: האם יש איסור למסור שיעור למי שאינו שומר תורה ומצוות שלא בירך ברכת התורה.

תשובה: אם רק שומע פסיבי, הרי רק לומד

לימוד קודם ברכת התורה

שאלה: עושה 'משמר' ולומד בלילה. האם אסור ללמוד אחר עלות השחר עד שישמע ברכת התורה מאדם אחר שיוציאו ידי חובה?

תשובה: אין איסור ללמוד לפני ברכת התורה ואין זה כברכת הנהגין ש"אסור ליהנות מעולם הזה בלא ברכה" או כ"כלה בלא ברכה אסורה לבעלה" דברכת התורה היא כברכת המצוות שאין איסור בעשיית המצוה בלי ברכה, אלא שאם מקיים מצוה בלי ברכה מבטל מצות חכמים. וכך ברכת התורה, אין איסור בעצם הלימוד בלי ברכה, אלא שיש מצוה לברך, ואם לומד בלי ברכה, מבטל מצות עשה. אבל כשמסופק ואינו יכול לברך, אין איסור לקיים המצוה וללמוד בלי ברכה.

והוסיף רבינו שלמרות שבש"ע (מו) נחלקו הדעות בנוגע לאמירת פסוקים דרך תחנונים קודם ברכת התורה והלשון שם לא יקרא פסוקים וכו' משמע דיש איסור בדבר, אין לדמות מילתא דמילתא, שם זהו מפני ביטול המצוה של ברכת התורה, אך אין איסור בעצם הלימוד (שיעורי מרן הגר"ש אלישיב ברכות, פג).

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

כלל ישראל תדרשוני לטובה

מדרש רבה המבואר והמשולב עם ילקוט אגודים מתורות החסידות והמוסר

כלל ישראל (הספרים) עזרנו לירידתה

הנאמן לפרסום ספרים חסידיים ומוסריים, ובעל תוכנית חסידות ומוסר, מביא לראשונה את ספר זה. ספר זה הוא תוצאה של שיתוף פעולה בין כלל ישראל לרבנים מפורסמים, וכולל תורות חסידות ומוסריות על מדרש רבה, ילקוט אגודים, ומתורות חסידות ומוסריות. הספר הוא חובה לכל חסיד ומוסרי.

הספר יצא לאור ב-2018, והוא זמין לרכישה באתר www.abiryaakov.com.

מדרש רבה המבואר והמשולב עם ילקוט אגודים מתורות החסידות והמוסר

כלל ישראל (הספרים) עזרנו לירידתה

הנאמן לפרסום ספרים חסידיים ומוסריים, ובעל תוכנית חסידות ומוסר, מביא לראשונה את ספר זה. ספר זה הוא תוצאה של שיתוף פעולה בין כלל ישראל לרבנים מפורסמים, וכולל תורות חסידות ומוסריות על מדרש רבה, ילקוט אגודים, ומתורות חסידות ומוסריות. הספר הוא חובה לכל חסיד ומוסרי.

הספר יצא לאור ב-2018, והוא זמין לרכישה באתר www.abiryaakov.com.

חיים של תורה

מרכז חסידות ומוסר

1800-22-55-66

הנאמן לפרסום ספרים חסידיים ומוסריים, ובעל תוכנית חסידות ומוסר, מביא לראשונה את ספר זה. ספר זה הוא תוצאה של שיתוף פעולה בין כלל ישראל לרבנים מפורסמים, וכולל תורות חסידות ומוסריות על מדרש רבה, ילקוט אגודים, ומתורות חסידות ומוסריות. הספר הוא חובה לכל חסיד ומוסרי.

הספר יצא לאור ב-2018, והוא זמין לרכישה באתר www.abiryaakov.com.

פניי הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניי הדף היומי

מסכת בבא קמא דף יז-כג

גורם, ורגלי הבהמה הם שעשו את הנזק. וכך גם בענינו, הרכב לא נחשב לגרמא, אלא הכל נזקף לבעל הבור, שהוא ראובן שקשר את הקרטון.

והנה ברמב"ם (פ"ב מנזקי ממון ה"ז) כתב וז"ל: היה חוט או רצועה קשור ברגליה, ונסתבך כלי באותו החוט ונתגלגל ונשבר משלם חצי נזק, במה דברים אמורים בשקשרו אדם, אבל אם נקשר על רגליה מאליו בעל התרנגולין פטור, יעו"ש. מבואר בדבריו שאם אדם קשר את הרצועה לתרנגול, חייב הקושר רק חצי נזק מדין צרורות, ולא נזק שלם. וכבר האריכו האחרונים בביאור דברי הרמב"ם, [יעוין באבן האזל, ובערוך השלחן (סימן שצ ס"ט)]. עכ"פ לפי דבריו יתכן שאף בנידוננו הקושר יהיה חייב רק חצי נזק. אלא שיתכן שכל דברי הרמב"ם אמורים כשקשר את החוט לבעל חיים, ומכיון שהנזק נעשה בצורה של צרורות, אנו מייחסים את הצרורות למי שגרם לכך, דהיינו הקושר. אבל בקושר למכונת, שהנזק נעשה מכח אדם, הרי שאם מייחסים את הנזק לקושר, הרי נעשה נזק של אדם המזיק, וחייב נזק שלם.

נסיעה באוטובוס בלא לשלם

בגמ': זה נהנה וזה לא חסר (בבא קמא כ, א).

בספר ברכת אברהם (ארלנגר, מאמרים, מידות עמוד קפח) כתב, בעיני ראיתי ובאזני שמעתי, על רבים שמורים היתר לנפשו לעלות על אוטובוס בלי לשלם כשאינן מרגישים בזה, וכפי הנראה הוראת ההיתר באה ממה שעושים חשבון שאינו לוקח מחבירו שום חפץ ולא מפסידו, כי הרי נוסע גם בלעדיו, והרי זה נהנה וזה לא חסר פטור.

אמנם טעות גדולה טועים הם כי כבר מבואר בתוס' (לקמן כא. ד"ה כהדיט) שאם דעת הבעלים גלי שלא יהנה אדם בלי לשלם, הרי הוא חייב לשלם, ואם אינו משלם הרי הוא גזלן גמור.

וברמ"א (חו"מ סי' שסג ס"ו) נפסק, שאין כופין לכתחילה על אדם ליתן לחבירו לדור בחצירו גם באופן שאינו חסר, ורק אם כבר דר שם אינו יכול להוציא, הרי מפורש שכל מי שעולה על האוטובוס חייב לשלם, ועל מנת כן נותנים להשתמש, וח"ו להקל בזה.

וגם מצוי בדברים אלו איסור חילול ה' מהעבירות החמורות, שגם תשובה ויום הכפורים ויסורים לא ממרקין עד המיתה.

תשלום על שכירות דירה לשבת

בגמ': שאני התם משום שחוריתא דאשייתא (בבא קמא כ, ב).

כתב המגן אברהם (או"ח סי' שו סק"ז, הו"ד במשנ"ב שם ס"ק יט) שהמשכיר חדר לחבירו לחודש והתנה עם השוכר שישלם לו לפי חשבון הימים, אסור לו ליקח שכר שבת.

בשערי המצויינים בלכה (סי' עג ס"ק יח) כתב להתיר לקחת תשלום על שכירות דירה בשבת, אף אם לוקח שכר רק על השבת עצמה שזה דבר אסור שהרי אסור לקחת שכר שבת, ורק אם לוקח

שמשמעות הפוסקים שאיזה מעשה עכ"פ צריך, אף שודאי שזה לא נקרא נתנית אש ע"י גוי, וכמו אם נעשה אש מעצמו ממש ע"י שמש וכי"ב, מכל מקום כנראה אנו צריכים מעשה ישראל המבטלת שם בשול גוי של אש. וע"ע בתשובת ריב"א (סי' קכ).

קשר קרטון למכונת וגרם לנזקין

בגמ': אמר רב הונא לא שנו אלא שנקשר מאליו, אבל קשרו אדם, חייב. נקשר מאליו מאן חייב, אילימא בעל הדליל, היכי דמי אי דאצנעיה, אנוס הוא, ואי לא אצנעיה, פושע הוא (בבא קמא יט, ב).

בספר חשוקי חמד מביא שאלה מענינת: ראובן קשר קרטון למכונת של שמעון [ושמעון לא ידע מכל], ותוך כדי הנסיעה, הזיק הקרטון את לוי. האם ראובן חייב בנזקי לוי?

תשובה. נאמר בבבא קמא דף יט ע"ב אמר רב הונא לא שנו אלא שנקשר מאליו, אבל קשרו אדם, חייב. נקשר מאליו מאן חייב, אילימא בעל הדליל, היכי דמי אי דאצנעיה, אנוס הוא, ואי לא אצנעיה, פושע הוא. ופרש"י וכוליה נזק בעי לשלומי, שהרי בורו הוא שהשליכו לרשות הרבים. וכתבו שם התוס' (ד"ה אבל קשרו חייב) דמירי בתר דנייח, ומשום בור. והסביר זאת המהר"ם וז"ל: דאין לפרש דאזקי בהדי דאזלא, ומטעם אש, דאם כן הא שניהם חייבים, בעל הדליל וגם בעל התרנגול, דהדליל הוא כמו אש, והתרנגול כמו רוח המוליך את האש, וכמו שכתבו התוס' בדיבור שלאחר זה, יעו"ש. ואם כן בנידוננו שהנהג לא ידע כלל מהקרטון, אם כן המזיק הוא רק הקושר, והוא חייב בכל.

והנה בהמשך הסיקה הגמרא, שקשרו אדם חייב משום בורו המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה. ובדף ו ע"א מבואר שבורו המתגלגל נלמד מהצד השוה של בור ושור, שמה לבור שכן מעשיו גרמו לו, אבל כאן מעשיו של זה לא גרמו להזיק אלא רגלי אדם ובהמה, שור יוכיח, ונחשב ככורה בור. והרי בבור המתגלגל לא חשבינן למגלגל שותף לנזק, וחייב בעל הבור בכל, ולא אומרים שהוא רק

תשלום כשהזיק לחבירו וגרם לו טובה

בגמ': דאמר רבה זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור דאמרין ליה מנא תבירא תבר (בבא קמא יז, ב).

במקור חיים (סי' לב) נשאל על אחד ששבר בקבוק יי"ש בבית מזיגה, ומיד אח"כ כנס פתאום ממונה המלך וחפשו ולא מצא דבר, ואילו לא שבר זה את הבקבוק היה מקבל המוזג עונש חמור וגם היו מחרימים את הבקבוק, ונמצא שהנזק הציל את המוכר, האם על השובר לשלם.

והשיב על פי המבואר בסוגיין שהזורק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו פטור, כיון ששבר כלי שהוא שבור כבר. אם כך, גם בנידון זה כיון שאם לא היה שוברו היה הממונה לוקחו, הרי זה כמנא תבירא ופטור.

אולם כתב לדחות יסוד זה עפ"י המבואר בתוס' (ד"ה זרק) שיש לחלק בין הזורק אבן או חץ על כלי שהוא עדיין לא בגדר מנא תבירא, לבין הזורק כלי שדינו כמנא תבירא, ובנידון זה כיון שהכלי לא נזרק, אלא רק יצא החץ, הממונה מאת המלך, אין הכלי נקרא כמנא תבירא, ולכן חייב השובר לשלם את הבקבוק לחברו.

אמנם למעשה כתב לפטור את השובר מטעם אחר, שהרי סוף סוף יצאה טובה לניזק משפיכת החביות, והדבר דומה למבואר במסכת מנחות (סד.) שפירש בשבת מצודה להעלות דגים והעלה תינוק והצילו פטור, מפני שאנו הולכים אחר המעשה שעשה בפועל ולא אחר מחשבתו, כך גם בענייננו מתחשבים אנו במעשיו שהועילו ולא במחשבתו הרעה ופטור מדיני אדם.

אולם בשו"ת קנין תורה בהלכה (ח"ה סי' קנד) כתב לתמוה על המקור חיים והאריך להוכיח שראובן חייב, כיון שבשעה ששבר את החביות נתחייב בתשלומים, ומה שאחר כך באה הצלה לשמעון מכח שבירה זו אין זה פטור.

הדלקת אש ע"י קוף כדי להימנע מבישול עכו"ם

בגמ': דתני רמי בר יחזקאל תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו משלם נזק שלם (בבא קמא יח, ב).

במהר"ל בתשובה (סי' רכא) כתב ללמוד מהמבואר בסוגיין שתרנגול שנפח בכלי זכוכית משלם נזק שלם משום כחו כגופו ממש, שמועיל ניפוח באש על ידי ישראל לגבי דין בישולי עכו"ם, משום שהניפוח כגופו הוא. וכ"כ הבית יוסף (יו"ד סי' קיג) בשם מצאתי כתוב, שאף ניפוח בפה מועיל לענין בישולי גוים.

ברמ"א (סי' קיב ס"ט) הביא דברי המהר"ל להלכה שאם נפח באש הרי זה כחיתו.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' קסד) נשאל אם מצינו לבעלי חי להדליק אש מועיל בזה שנאמר שהעיקר שלא יעשה עכו"ם הכל, או שצריך מעשה כל דהו, וכתב, שאינו רוצה להקל משום

פניני הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

מלאכת מחשבת אסרה תורה ולכן נחשב כעושה המעשה בידים,

אולם בשו"ת אבני נזר (או"ח סי' שפח) הביא שהר"ן חולק על דברי הנמוקי יוסף, וכתב שהלכה כהר"ן שהיה רבו של הנמוקי יוסף, ובשואל ומשיב (מהדו"ת או"ח סי' ה) דן שגם לפי הנמוקי יוסף הדין כן. ובמנחת חינוך (סוף מצוה רחצ) נקט בפשיטות שאדם המניח תבשיל על כירה בשבת באופן שבשבת עדיין לא יספיק להתבשל ורק במוצאי שבת יגמר הבישול אינו נחשב למבשל בשבת ופטור כיון שהבישול היה במוצאי שבת.

אולם בחלקת יואב (מהדו"ק או"ח סי' י) רצה לומר על סמך יסוד דברי הנמוקי יוסף שההמשך מתייחס לתחילת המעשה, ובאופן זה יתחייב על בישול בשבת.

פוסקי זמנינו דנו לפי זה על עריכת שעון בשבת שעל ידו בשעה היעודה יעשה על ידי השעון מלאכה האסורה בשבת, יש שכתבו שהעושה כן חייב חטאת, מפני שאשם משום חיציו, ודנים כל מה שנעשה עקב פעולתו כאילו בא מכוחו, ויש שכתבו שאין זה אלא גרמא שאף על פי שהשעון פועל על ידי עריכתו, אינו אלא ככוח שני, שבשעת עריכתו עדיין מחוסר מעשה של סיבוב השעון, ונולד אז כח שני, ואין דנים 'אשם משום חיציו' אלא כשבשעה שעושה את המעשה שלו היתה האש כבר בעין, מה שאין כן בעריכת השעון שאין 'אש' בעין בשעת העריכה, (עיין חזו"א ב"ק סי' כ, וכף החיים סוף סי' רנב, סי' שלח ס"ק כד בשם כמה וכמה פוסקים). יש לציין שנידון זה תלוי גם באיסורים נוספים כגון מוקצה וכונה. וע"ע בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ג סי' קא) שדן על עשיית מלאכות בשבת ע"י קוף מאולף.

הפעלת שעון שבת בשבת

בגמ': אתמר רבי יוחנן אמר אשם משום חיציו וריש לקיש אמר אשם משום ממונו (בבא קמא כב, א).

ר' יוחנן וריש לקיש נחלקו ביסוד חיוב אש, אם הוא משום 'חיציו' כשם שהזורק חץ חייב כאילו עשה בידיים ממש, כך המדליק אש חייב כאילו בידי הבעיר גם את האש שהתפשטה. או שמא יסוד החיוב הוא משום 'ממונו' ואין זה כאילו הוא עצמו הבעיר בידי, אלא כשם שחייב על נזקיו של בהמותיו כך חייב על נזקי אש.

בנמוקי יוסף (י). הקשה, אם כך כיצד מותר להדליק נרות בערב שבת, והלא אם אשם משום חיציו והאש הדולקת נחשבת למעשי ידיו, הרי זה כאילו הדליק בידי אש בשבת, כל זמן שדולקת האש.

וכתב לבאר שאשם משום חיציו פירושו הוא, שכל פעולת האש שנוצרה מהדלקתו הרי היא בכלל מעשה הדלקתו, ונחשב הדבר כאילו בשעת ההדלקה נעשה ונגמר הכל, אלא שחייב על הפעולה שעשה אז, ולכן המדליק נרות בערב שבת, מתייחסים לכל הפעולות הנמשכות ממעשה הדלקתו, כמעשה שלו, שנעשה בשעת ההדלקה.

מדברי הנמוקי יוסף נראה שאם הדליק אש בשבת, חייב הוא על כל פעולות ההמשך שנוצרו ממעשה הדלקתו, ואפילו אם על הפעולה המיידית אין חיוב והחיוב יבוא בהמשך הפעולה חייב ג"כ, שהרי בשעה שיצא החץ מתחת ידו באותה שעה נעשה הכל. וכך פסק בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' קנז).

ובשו"ת הר צבי (או"ח א סי' קלב) כתב שאף לר"ל שאשם משום ממונו חייב, מפני שבשבת

שכר באופן שהוא גם על ימי החול מותר, משום שאז מבליע השכר שבת בתוך ימי החול, בזה מותר אף שלא בהבלעה.

וראייתו מהמבואר בסוגיין, שהדר בחצר חבירו מחסרו ומפסידו בזה שמשחיר לו הכתלים, והיות שמפסידו יש להתיר עפ"י מה שכתב המהרש"א (ח"א סי' סה) שכל הנוטל דמים שכר שבת משום הפסד, אפילו מרויח גם כן, אין בזה שכר שבת, וכיון שהאורחים מפסידים הבעל הבית בשחרות הכותל, וכ"ש אם משתמשים בכרים ובכסות שבבית וכיוצא ב, הרי הוא מפסיד, ומותר לקחת שכר על זה, והמעוה היתרות על ההפסד הרי הם הבלעה.

ובשו"ת האלף לך שלמה (או"ח סי' ככה) נשאל, אם מותר ליקח סטאנציע געלד [דמי אכסניא] מן האורחים הבאים על שבת, וגם שטאלל געלד [דמי רפת] מן העגלות שבאים בשבת.

והשיב שאלה גדולה שאל, וללמד זכות עליהם נראה כיון שהאורחים באים קודם שבת, וגם הם לנים שם במוצאי שבת או עכ"פ מתעכבין שעה וב' במוצאי, א"כ לא ייחד שכר עבור שבת רק יאמר סתם ליתן לו סטענציע געלד, ויהיה שכר שבת בהבלעה, או אם אוכלים על שלחנו ירבה עליהם דמי אכילה ויהיה בהבלעה. ושטאלל געלד לא רק אם הם באים בעש"ק יש היתר כנ"ל, אף גם אם העכו"ם באים בשבת נראה שמותר, וההיתר בזה מכיון שהבהמות משליכין שם זבל ומקלקלין השטאלל, ויצטרך להוציא הוצאות להוציא הזבל, אם כן זה ודאי מותר ליקח לזה אם נוטל יותר בהבלעה ומותר.

בס"ד

ש"ס עוז והדר מניקה

מהדורה מיוחדת, תלמוד בבלי מנוקד בתוספת מדור שינון 21 כרכים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינוב זי"ע ד' כסלו תרל"ח

לו, שאכן הם ביקשו מהדייגים שיביאו להם דגים, אלא שהדייגים לא הצליחו לדוג אפילו דג אחד. התפלא מאוד הרבי לשמע התשובה, ושאל לעצמו: הרי נהר גדול יש כאן ובו דגים למכביר, איך ייתכן שהדייגים לא הצליחו לצוד את הדגים, ושמא אין הדגים רוצים לעלות על שולחן אחד יחד עם הבשר. כך אמר הרבי, כשהוא סותם ואינו מפרש מפני מה לא ירצו הדגים לעלות יחד עם הבשר.

דברי הרבי עוררו תסיסה מיידית אצל החסידים הנוכחים והם החלו לחקור מי הוא השוחט ששחט את העגל שבשרו הוגש לסעודת המצוה, האם זה ר' שמואל נתן או שמא ר' יעקב. עד מהרה התברר להם דבר פלא, כי היות ושני השוחטים מכחישים זה את זה, בא השוחט השלישי והכריע ביניהם, כי מאחר ויש מחלוקת בעיר אודות השוחטים, כשהמצדדים בזה אינם אוכלים משחיטתו של האחר, נמנו בעלי השמחה והביאו פתרון חדש: לא השוחטים המקומיים ישחטו את העגל, אלא יקומו ויביאו מהכפר הסמוך עגל שחוט, ונמצאים שני הצדדים יכולים לאכול מהבשר.

בראות החסידים כי הרבי יושב ליד השולחן ואינו טועם מאומה, הבינו כי דברים בגו. מיהרו איפוא לברר מי בדיוק היה השוחט ששחט את העגל, ולדעת מה טיבו של הבשר. אחרי חקירה ודרישה מדוקדקת הודה הקצב אצלו נקנה העגל שהוא בעצמו שחט את העגל, ולא אף שוחט מוסמך. כשחזרו החסידים וסיפרו את מה שגילו, התעכרה האוירה בסעודה. הסעודה שעמדה להיות חגיגת הסתיימה במצב רוח מדכא, כי לא אכלו בה לא דגים ולא בשר. אלא שלמרבית הפלא דווקא סעודה זו הביאה את השלום בעיר, כולם ראו מה המחלוקת עלולה להביא, ומני אז שרר שלום ביו השוחטים.

(ספיר ויהלום פר' לך לך תשפ"ב - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מהרבי כמחאה על שהרבי מתערב בנעשה בעירם ובא להשכיך שלום ביניהם.

באותו שבוע שהרבי ביקר בגוברובה הייתה צריכה להתקיים בעיירה סעודת מצוה גדולה, ובעלי השמחה ביקשו שהרבי יכבד בהשתתפותו את המעמד. לכבודו של הרבי ביקשו בעלי השמחה להכין סעודה מפוארת במיוחד, ולשם כך הם ביקשו מדיגי העיר שיצודו עבורם כמה דגים גדולים ומכובדים לסעודת מצוה זו. אלא שלדאבונם לא הצליחו הדייגים להעלות בחכתם אפילו דג אחד. בלית ברירה הכינו בעלי השמחה לסעודה רק בשר עגל.

כשהרבי הגיע לשמחה ונטל את ידיו לסעודה, תיכף כשהסב הרבי לשולחן החלו להגיש את הבשר. התפלא הרבי ושאל: הרי המנהג הוא שבסעודת מצוה שכזאת מגישים גם דגים, ומדוע כאן לא מגישים דגים? נענו בעלי השמחה והשיבו

הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינוב זי"ע נולד בשנת תקע"ד כבן בכור לאביו האדמו"ר הזקן הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע. מילדותו הצטיין בהתמדותו ושקדנותו ויצא לו שם בין הלומדים הגדולים.

שימש ברבנות מגיל צעיר מאוד. בראשונה כיהן כרבה של גור, עיירה הסמוכה לווארקא, ומשם עבר לפשיסחא, ולאחר שנה ומחצה עבר לכהן כאב"ד אמשינוב, על כס רבנות זו ישב כארבעים שנה. אחרי פטירת אביו בשנת תר"ח היה רבי יעקב דוד נוסע אל ממלא מקום אביו רבי שרגא פייבל מגריצא זי"ע.

לאחר פטירת האדמו"ר מגריצא (בשנת תר"ט) דבקו בו רבים מחסידי ווארקא וקבלוהו כרבה ומורם. באמשינוב פתח את בית מדרשו לתורה וחסידות, ששערי לא נגעלו עד לשנות השואה והחורבן. כמו אביו הרבי הזקן מווארקא זי"ע הקדיש הרבה מזמנו לענייני הכלל, ולעתים תכופות הלך ובא לווארשא הבירה בענייני ציבור. נסתלק ביום ד' כסלו שנת תרל"ח.

הסעודה שלא הצליחה - הצליחה להשכיך שלום

בעיר גוברובה היו שני אנשים שעסקו במלאכת השחיטה והבדיקה, אחד מהם היה שמו"ר שמואל נתן והשני היה שמו"ר יעקב מריאנסקי. מחלוקת עזה קרעה את העיר סביב שני שוחטים אלו, היו שציידו בשחיטתו של זה והיו בשליטתו של האחר, וכמובן שכל אחד לא אכל משחיטתו של אותו אחד שלא החזיק ממנו.

הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינוב זי"ע"א ביקר בעיר גוברובה במיוחד כדי להשכיך שלום בין הניצים, אלא שרבים מאנשי המחלוקת שהשתתפו בעריכת שולחן של הרבי נמנעו מלקחת שיריים

רבינו שמואל אליעזר הלוי אידלס זי"ע

המהרש"א

ה' כסלו שצ"ב

הלך מסוף העולם ועד סופו, שהיה אדם גדול כאחד הענקים מפרשי הראשונים ז"ל, ונהג ישיבתו שם משנת שמ"ה עד שס"ה, (שם אידליש לא היה שם משפחתו, וקרוי כך על שם חמותו הגבירה מרת אידל ז"ל שהחזיקה את רבינו מהרש"א ואת כל בני ישיבתו מכספה במשך כ' שנים הללו, וכשמתה חמותו פסקה הישיבה).

ובשנת שס"ח נתקבל לאב"ד בעיר חעלמא, בשנת שע"ה נעשה אב"ד בלובלין, ומלובלין הלך לטיקטין ומטיקטין לאוסטראה, שם נהל ג"כ ישיבה גדולה.

רבינו שמואל אליעזר אידליש בעל המהרש"א ז"ל בן הג"ר יהודה הלוי, נולד בקראקא שנת שכ"ה.

אביו ה' אח להג"ר שמואל אבי הטו"ז, שניהם נכדי השר ר' עקיבא הכהן הנשיא מאַפּען, ומצד אמו ה' ממשפחת רבינו יהודה לוואי מפראג. אשתו היתה בתו של הג"ר משה ליפשיץ מבריסק, והיא היתה אחות אשתו של הג"ר משה אשכנזי בעל זכרון משה.

המהרש"א יסד ישיבה גדולה בפוזיזין, ונתקבצו שמה תלמידים גדולים מכל פנות הארץ, ששמעו

כיסוי הדם בעריכת הכפרות בערב יום הכיפורים כדי להמתיק הדינים הקשים לפני יום הדין הקדוש הבא עלינו לטובה.

(ספיר ויהלום פר' אחרי פ"ב - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מה הראשי תיבות מהרש"א?

"מה שכל העולם אומרים על ספר מהרש"א שהוא ר"ת מו"ה שמואל איידליש הוא טעות גמור, כי הוא ר"ת מו"ה שמואל אליעזר, כי כן כתוב בהקדמה.

וסיפר לי הרב הגדול מו"ה אברהם דוב מחמעלניק ז"ל שהוא היה בעיר ששם קבורת אמו של מהרש"א, וצוה לקרות על המצבה ונכתב שם 'גיטל'. והוא מחמת הלומדים בפלפולים של הבל הורידו אותו לעלמא דנוקבא. ומעת שאמרתי דבר הנ"ל פסקו רוב העולם לומר מו"ה שמואל איידליש רק סתם מהרש"א, כי בימים הראשונים היה זה מרגלא בפי כל העולם".

(ספר 'אמרי פנחס' השלם, שער התורה אות (קלא)

ג (כ) כלפי דמו של זכריה הנביא שהיה תוסס ומרתיח מחמת שלא כיסו אותו ולא נהגו כדם הצבי והאיל... שהקטרוג התעורר מחמת שלא נהגו בדמו לא כדם צבי ולא כדם איל' שהמצוה לכסות את הדם, ומשמע שאילו היו נוהגים בדמו כדם הצבי והאיל שמכסים את דמם לא היה הקטרוג גדול עליהם כל כך, ומצות כיסוי הדם היה מיקל העונן והקטרוג הנורא מכלל ישראל ולא היו נעשים עד כדי כך. וכן מוכח בדברי מהרש"א (ב"ק קיז). שלמד כן מדברי המדרש, שבכוח מצות כיסוי הדם לעורר הרחמים. וזה לשונו: וכסוי הדם הוא ממידת רחמנות כמו שאמרו באיכה רבתי בדמו של זכריה שלא נהגו בדמו לא כדם צבי ואיל דכתיב ושפך את דמו וכסוהו.

כי ביסוד מצות כיסוי הדם מתכסים הדינים והקטרוגים שמתעוררים למעלה מחמת אותם התובעים דמם של שונאי ישראל רחמנא ליצלן, ובמצוה זו מתכסים הדינים שלא יוכלו להזיק לישראל קדושים. ואפשר שזה אחד מן הטעמים שהיה מקפיד כ"ק אאמו"ר זצלה"ה על קיום מצות כיסוי הדם בכל יום, כדי להמתיק את הדינים בטרם יעמוד בתפילתו. ובזה מצינו גם כן טעם לשבח מנהגם של ישראל קדושים לקיים מצוות

רבינו מהרש"א ה' נקרא בזמנו מאור הגולה, כמ"ש בהקדמת ח' הלכות, והוא הוציא ספרו המהרש"א על ש"ס בשנת ש"ע"ז. המהרש"א ה' מפורסם שבו נתאחדו בשלמות ג' עמודי עולם תורה ועבודה וגמ"ח, שה' שר התורה רכבה"ג קדוש וטהור, וביתו ה' פתוח לאורחים כביתו של אברהם אע"ה.

ובמוצש"ק ביום ה' לחודש כסלו שנת שצ"ב עלה השמימה במיתת נשיקה. זיעזעכ"א.

כיסוי הדם מידי יום - עפ"י דברי מהרש"א

בנו של החלקת יהושע, אדמו"ר מביאלא שליט"א, מספר בספרו 'מבשר טוב' (ירח האיתנים תשע"ט, פ"ט), על מנהגו של אביו החלקת יהושע: כ"ק אאמו"ר זצוקלה"ה זי"ע היה מהדר מאד אחר מצות כיסוי הדם מדי יום ביומו כידוע, מה שלא מצינו זאת אצל צדיקים אחרים, ודבר זה הוא פלא גדול.

והוא כותב על כך: ולדעתי יש להביא מקור למנהג קדשו על פי מה שמצינו במדרש (קה"ר

הגה"צ רבי אברהם אהרן זוננפלד זצ"ל

[בן הגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זי"ע]

ו' כסלו תרע"ב

ואמר "מלכותך מלכות כל העולמים וממשלתך בכל דוד ודוד", וקרא קריאת שמע ועצם את עיניו. נפטר בדמי ימיו ביום הולדתו ו' כסלו תרע"ב בהיות בן 34 ונטמן בהר הזיתים.

אביו הגרי"ח בהספידו עליו אמר: הקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים, בששה לחודש כסלו נולדת, בששה לחודש כסלו נשאת אשה, ובששה לחודש כסלו הלכת לבית עולמך, 'טוב' שנה היית בחור ו'טוב' שנה אברך, על מצבתו שנוסח ע"י אביו נחרט בין השאר: "...יר"ש במצוותי חפץ מאד, יגע ועמל בהרבה דברים שבקדושה, המסובל ביסורים...".

[עוד יש לציין דבר נפלא, בשעת הקבורה היה צריך לעלות בהר, ואמרו למרן הגרי"ח אולי יעמוד מלמטה ויספידו שקשה מאוד לעלות והוא כבר זקן, התבטא מרן הגרי"ח זי"ע: בקרבן הדין שצריך להיות עומד על גביו, וכי אקריב קרבן לה' ולא אעמוד על גביו (מפי הרה"ח ר"י שיינברגר ששמע מפי זקנתו מרת מרים רחל שיינברגר ע"ה בת הגרא"א זצ"ל).

עלי זיכרון (קוב' 40)

מי היה חשמונאי ובניו

כתב הגה"צ רבי אברהם אהרן זוננפלד [ירושלים ד' דחנוכה שנת תר"ס]:

במגילה דף יא ע"א איתא בימי יונים, שהעמדת

ולקחיר להתרפאות, אך לא עלתה לו ארוכה, ובשכבו חולה סמוך לפטירתו בקהיר שלח מכתב, ובו מתעניין ומדריך בענייני בית התבשיל. חזר לירושלים, ובלילה לפני פטירתו בבית החולים שערי צדק היה במצב של כמעט גסיסה, וכבר הגיעו אנשי החברא קדישא, אמר להם שעדיין לא הגיע זמנו ושלחם. למחרת בבוקר הלכו בנותיו להתפלל עליו בכותל המערבי, ובחזירתן נפרד מכל אחת לחוד ובירכו, ביקש שיוציאו אותו למרפסת כי רוצה לראות עוד פעם את העולם,

הגה"צ רבי אברהם אהרן זוננפלד בנו הגדול של מרן רבי יוסף חיים זוננפלד זי"ע, נולד בירושלים ביום ו' לחודש כסלו תרל"ח, וכבר מילדותו ניכרו בו כישרונותיו הגאונים. ונישא ביום ו' לחודש כסלו תרנ"ה למרת חיה רבקה בת הגה"צ רבי בן ציון וועבער בנו של הגה"צ אבד"ק מאדא.

היה איש האשכולות תלמיד חכם עצום ובעל עט סופר מהיר, כבר בהיותו בן 91 שנה ערך את הירחון "אור תורה", מאסף תורני בו השתתפו גדולי ירושלים ואף רבנים מחו"ל. אביו הגרי"ח התבטא על הירחון "חוברת הקודש", ובו רואים רב גובריה בתורה כאחד הגדולים. הירחון יצא לאור עד שנת תרס"ג.

פעל רבות למען הישוב בירושלים בשליחות אביו, ייסד את חברת תומכי תורה לתמוך בתלמידי חכמים אשר השעה דחוקה להם, כן נמנה בין מייסדי "בית יתומים בלומנטל", וחברת "קהילת יעקב" לבנין בתים עבור אנשי ירושלים. הקים את חברת "חדוות ישראל" להוצאת ספרים תורניים, ערך וסידר את שו"ת מהר"ל דיסקין. כן ייסד וניהל בית תבשיל לעניים.

נפטר בדמי ימיו ביום הולדתו ו' כסלו תרע"ב בהיות בן 43 ונטמן בהר הזיתים.

הסתלקותו הפלאית

בסוף ימיו חלה רבינו הגרא"א ונסע לוינה

מתתיהו) לפרש על הא דמתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו, שקאי חשמונאי על מתתיהו, אשר ממנו נפתח מלכות בית חשמונאי, וזה דלא כמו שכתב הב"י בשם היוסיפון, דחשמונאי קאי על יוחנן.

ולפי זה קשה יותר, דאם חשמונאי הכוונה על מתתיהו, וא"כ למה איתא בגמרא כפל לשון, חשמונאי ובניו, ומתתיהו ומשמע, דתרי אנשים הם וצ"ע.

(קובץ אוצרות ירושלים - פרושים גל' י)

כמו יִצְחָקִי חֲשִׁמְנִים (תהלים סח, לב) ע"כ.

וקשה לפי שני הפירושים דאם נאמר דיוחנן הוא חשמונאי א"כ מתתיהו נכלל בכלל חשמונאי ובניו דהרי מתתיהו הוא בנו של יוחנן וא"כ למה כפל הגמרא חשמונאי ובניו ומתתיהו. ואם נאמר כפירוש השני של הבית יוסף דחשמונאי הוא לשון גדולה א"כ אין זה שם של אדם ומה שייד לומר חשמונאי ובניו.

וזכר אני שראיתי באיזה ספר (ראה המאירי בהקדמה לפירושו למסכת אבות שחשמונאי הוא

להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו, ומתתיהו כהן גדול לכלותם וכו'.

וקשה לי בדבר הגמרא, הא הנס היה על ידי מתתיהו ובניו, וכן נמי אמרינן בתפילת על הניסים בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו, וא"כ מה הפירוש בגמרא חשמונאי ובניו, ומתתיהו. ואינו מובן מי זה חשמונאי ובניו. והנה חיפשתי בסדר הדורות ואין אני מוצא לשם בפני עצמו של חשמונאי, והבית יוסף בסימן תרפ"ב כתב בשם הארחות חיים דיוחנן הוא חשמונאי ומקורו מהיוסיפון, ויש אומרים חשמונאי הוא דרך גדולה

הגאון רבי יוסף דוד זינצהיים זצ"ל

בעל 'שלל דוד' ו'יד דוד'
ז' כסלו תקע"ג

וכזה היה רבי דוד זינצהיים זצ"ל, שאמנם היה מושל ומקורב למלכות, אלא שאפשר להעיד עליו נאמנה, שלא הושפע מכך כלום, רק השפיע מרוחו על אחרים!

'תולעים' מפרסמים או הורגים את הרוצח

וְאַתָּה תִּבְעֵר הַדָּם הַנֶּקִי מִקֶּרְבְּךָ כִּי תַעֲשֶׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ ה' (פר' שופטים - כא, ט). וברש"י מגיד שאם נמצא ההורג אחר שנערפה העגלה הרי זה יהרג.

בתרגום יונתן (פסוק ח) כתב, דהתולעים הולכים לבית הרוצח וע"י זה ניכר ואוחזין אותו וממיתין אותו. אמנם יש שכתבו כי התולעים ממיתים אותו, ע"י ברבינו בחיי ובש"ך [ד"ה ואתה], וכן משמע בפסיקתא זוטרטא.

ונראה לי כי תרומתו אמת, דודאי אם יש עדים והתראה אין התולעים ממיתין אותו רק הולכין לביתו שיהיה ניכר ויתפסו אותו, וע"י זה יצא הקול ויבואו העדים וימיתו אותו בב"ד כדין. אמנם כשאין עדים בעולם, א"כ אף אם יתפסוהו ב"ד לא יוכלו להמיתו בלא עדים והתראה ומה תועלת שיכירו אותו, לכן התולעים ממיתים אותו. וא"כ תרומתו קרא צריכא, דלארץ לא יכופר כי אם בדם שפכו מיירי היכא דאין עדים בעולם והתולעים ממיתים אותו, להכי קאמר דהקב"ה עושה שימות כיון דלארץ לא יכופר כי אם בדם שפכו שהתולעים לוקחים הנקמה ממנו. אמנם כאן מיירי היכא שיש עדים, לזה אמר ואתה תבער הדם הנקי, כיון שניכר הרוצח ולא המיתו התולעים רק עשו כדי שיכירו אותו, עליו המצוה להמית אותו כדין.

(שלל דוד - פר' שופטים)

אלא רק "שִׁמְנֵי אֱלֻקִּים לְאָדוֹן לְכָל מְצָרִים", וכך עשו האחים, לא אמרו ליעקב כי אם "יְכִי הוּא מֹשֶׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם", מה פשר הדבר?

וביאר, כי היה ברור ליוסף ואחיו שכל המפורט אודות שלטונו ומעמדו של יוסף במצרים לא שווה בעיניו של יעקב מאומה, ולא איכפת לו כלל מכבודו של יוסף במצרים, רק היה חפץ לדעת "כִּי הוּא מֹשֶׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם" - אבל לא להיפך, שמצרים היא ששולטת בו, כלומר, לא נדבק בו מאומה מטומאתה של ארץ מצרים...

הגאון רבי יוסף דוד זינצהיים נולד בעיר טריר שבגרמניה בשנת תק"ה לאביו רבי יצחק שכינה שם כרב. בהמשך הוא עבר עם משפחתו לאלזס, שם נשא את אחותו של הפרנס המפורסם הרב ב"ר הקים ישיבה בעיירה בישהיים, והעמיד את גיסו ר"ד זינצהיים בראשה.

הרב זינצהיים שרר את הימים הקשים של המהפכה הצרפתית, ולימים מונה לרבה של העיר הגדולה שטרסבורג. בהמשך הוא מונה ע"י נפוליאון כגדול רבני צרפת לעמוד בראש ה'סנהדרין', ובמסגרת תפקידו זה נאבק על עצמאות הרבנים והדף את הניסיונות לעשות שינויים בהלכה.

נתבקש לישיבה של מעלה בז' כסלו שנת תקע"ג.

הגר"ד זינצהיים חיבר סדרה ארוכה של ספרים בשם 'יד דוד' על מסכתות התלמוד, 'מנחת עני' - חידושים וכלליים, וכן 'שלל דוד' - ביאורים וחידושים על התורה, מגילת אסתר והמועדים.

הספדו הנפלא של מרנא החתם סופר

הגאון המפורסם רבי דוד זינצהיים זצ"ל בעל ה'יד דוד', היה מקורב למלכותו של נפוליאון, וכאשר הוצעה לו איזו מְשָׁרָה שלטונית בצרפת, הוא ניאות לקבלה, ובשל כך היו שרינגו אודותיו. לימים, כשנסתלק לבית עולמו, ספד לו מרנא החתם סופר זיע"א והפליג על גאונותו וצדקותו התמימה, ובתוך משא ההספד שאל: הנה יוסף אמר לאחיו (בראשית מה, ח) "וַיִּשְׁמְנֵי לְאֹב לְפָרְעָה וְלָאָדוֹן לְכָל בְּיָתוֹ וּמֹשֶׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם", ומכל מקום לא ביקש מהם לומר כל זאת לאביהם

חברים טובים

לחברים רעים וגם קראתי בספרים פסולים. אמר לו הישועות משה: אם כך, הכל מובן! חברים רעים הם סכנה עצומה לנפש האדם, ומהספרים הקלוקלים יש לברוח כמו מפני אש בוערת! ('מעדני השולחן')

היה הגאון רבי שמעון סופר זצ"ל, בנו של מרן החתם סופר זיע"א ורבה של העיר קראקא, מוכיח את בני קהילתו שיראו להזהר ולהקפיד כי בנייהם ילמדו רק יחד עם חברים ישרים ויראי ה'. אף היה מדגיש שאין די בכך שהמלמד הגון וטוב, אלא יש לבחון היטב את מהותם של שאר התלמידים, כיון שגדול כוחם של חברים רעים לקלקל את הבן הישר ולהדיחו לעזוב ארחות חיים. כראיה לכך הביא רבי שמעון סופר את דברי הפסוק (בראשית כה כב): 'וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְפָּה וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנִי וְתִלְךָ לְדֹרֶשׁ אֶת ה'?' ופירש רש"י: רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת. ויש לתמוה: כי הנה מה שעשו היה מבקש ומפרכס לצאת כשעברו בפתחי עבודה זרה הרי זה מובן בהחלט, לפי שהיה משתוקק לרע ולטומאה, אבל לשם מה היה יעקב אבינו מבקש לצאת כשהי עובר בפתחי תורה של שם ועבר, והרי חז"ל מגלים לנו (נדה ל'): שקודם לידת האדם, בהיותו במעי אמו, נר דלוק לו על ראשו והוא צופה ומביט מסוף העולם ועד סופו ומלמדים אותו כל התורה כולה, עד שהפליגו שם ואמרו שאין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותם הימים. אם כך, מה היה לו ליעקב אבינו לצאת החוצה בעוד שהוא כבר לומד תורה ממלאך ה' צבאות. אלא שיעקב אבינו ידע את כוחם הרע של חברים רעים, והיות ועשו הרשע היה אתו יחד, הוא העדיף לוותר על הכל ולצאת לבית מדרשו של שם ועבר, ובלבד שלא יהיה יחד עימו.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

סיפר הרה"ק האמרי חיים מויזניץ זיע"א: הרה"ק הסבא משפולי זיע"א היה נזהר מאוד והעיד על עצמו כי הוא מבקש להתחבר רק עם חברים יראים ושלמים. וכל כך למה? הסביר ואמר: לפי שבשעה שיגיע זמני לעלות לעולם העליון לאחר אריכות ימי ושנותיי, בוודאי יביאו לפני רשימה ארוכה של אנשים שונים וישאלו אותי: מי מתוך כל אנשים אלה מוכר לך? מי מכל אנשים אלה היה חברך וידידך? ולאחר שאענה, יבדקו את טיבם של האנשים הללו וכך יבואו לדון אותי בבית דין של מעלה.

משכך, אם אתחבר כאן בעלמא הדין עם ידידים ורעים כשרים וטובים, אזי אוכל בעלמא דאתי להצביע עליהם בשמחה ולומר: אלו הם החברים שלי, ומהשמים יענו ויאמרו: יגיד עליו רעו! אם התחברת עם חברים טובים, יש להניח שבוודאי אף אתה התנהגת כמותם ואף אתה התנהגת כראוי, וכך לא יבואו לפשפש במעשיי ולדקדק עמי כחוט השערה. אולם אם יהיו לי חברים שאינם ראויים, ובשמים אצטרך לומר את האמת שאלו הם חבריי, ברור שישאלו וידונו, מה לי ולהם, וההחלטה תהיה שיש לחשוש שמא גם אני התנהגתי כמותם, ואז יבדקו בעינא פקיעא על כל מעשיי, ומי יודע מה ימצאו בהם.

ואילו בנו הרה"ק הישועות משה זיע"א היה מספר: לפני מלחמת העולם השנייה, עוד בהיותי בעיר גרוסוורדיין, היה לי בשיבתי תלמיד מובהק, בחור מתמיד גדול, בחור חסידי לשם לתפארת. במשך כל ימי המלחמה לא ידעתי מה עלה בגורלו, אולם לאחר המלחמה פגשתי כאן בארץ ישראל, ונוכחתי לראות כי הנה שינה טעמו. לא הכרתי בו כבר את אותו בחור מאז, זה כבר לא היה אותו הבחור כפי שלמד בשיבה, שכן לדאבון לב הכרת פניו ענתה בו שנשתנה לגמרי, הוא גילה את זקנו והלך בלבוש מודרני. נעניתי ואמרתי לו: ברור אצלי שהגורם להדרדרות הרוחנית היה אחד מבין שני הדברים: או חברים רעים או ספרים פסולים! השיב הלה ואמר: רבי, תרוייהו איתנייהו ב'! שניהם היוו ב', גם התחברתי

אור החיים המבואר במתיקות ועריבות טוב התורה

אור החיים המבואר
אוסף של ספרים המבארים את אור החיים של חסידות חב"ד. הספרים נכתבו על ידי חסידים מובהקים וכוללים פירושים מפורטים וברורים ללשונם של אור החיים. הספרים נמכרים במחיר זול וניתנים לרכישה ישירה או באמצעות מרכז הזמנות.

אור החיים המשוכלב
הוצאת עמוד הזהב. אוסף של ספרים המבארים את אור החיים של חסידות חב"ד. הספרים נכתבו על ידי חסידים מובהקים וכוללים פירושים מפורטים וברורים ללשונם של אור החיים. הספרים נמכרים במחיר זול וניתנים לרכישה ישירה או באמצעות מרכז הזמנות.

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

עוז והדר
חיים של תורה

להיות יהודי!

משיעורי הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

יהודי של משיח

את הסיפור הבא סיפר איש האמת הצדיק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זיע"א, מחבר הספר 'דברי יחזקאל': היה זה בימי של הרה"ק רבי זאב וואלף מז'באריז זיע"א בנו של המגיד הגדול הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב זי"ע, באחת הערים היה איש אחד, רשע ובן בליעל, שהידרדר לדיוטא התחתונה ביותר עד שהיה ל'מסור'. הוא נהג להציק ולהטריד כל יהודי ויהודי באשר הוא, לא הבדיל בין צדיקים ותלמידי חכמים לפשוטי עם, והלשין לשלטונות על כל מה שהצליח. שמעו צדיקי הדור על מעלליו של אותו רשע והתפללו למפלתו כדין 'מורידין ולא מעלין' שנאמר על המסורות, אולם הרגישו שמאן דהוא מגן על אותו רשע שלא יועילו תפלותיהם, היה זה הרה"ק מז'באריז שנודע באהבת ישראל המופלגת שלו, ולא הסכים לעונשו.

התאספו איפוא הצדיקים בעיר ז'באריז במעונו של הרה"ק לדבר על לבו שיסכים עמם להגות את אותו רשע מן המסילה. הגיעו אל הצדיק באחד הימים הסמוכים לשב"ק. אחרי שסיפרו בפניו בארוכה את כל מעשי הרשע של אותו מסור וביקשו שישכים עמם להעבירו מהעולם, נענה הצדיק שאף אם אמנם מן הדין מגיע לו לאותו רשע, אולם אין זה מצוה מן המובחר לעשות דוקא בערב שבת, אין זו ההכנה הראויה לשבת קודש, הציע לאורחיו הצדיקים שישבתו עמו בעירו בשבת הקרובה ולאחר השבת יטכסו עצה כדת מה לעשות. ואכן כך היה, שבת מרוממת עברה על בני העיר ז'באריז באותה שבת הם ניהו לאורה של סיעה מצדיקי הדור שהתכנסו יחדו באותה השבת בפונדק אחד, בהתרוממות עילאית כיאה לתלמידי תלמידיו של הבעל שם טוב, ובראשם הרה"ק רבי זאב בנו של המגיד מזלוטשוב.

אתו ובאו ששת ימי המעשה, הצדיקים היו נחוצים לדרכם, והגיעה עת פקודה, באו אל הרה"ק רבי זאב והזכירו לו את הבטחתו לטרוח את אותו מסור מן העולם. שהרי מקרא מלא דיבר הכתוב: 'שומר ה' את כל אוהביו' - ועל ידי כך 'את כל הרשעים ישמיד'. ממילא יתגדל כבוד שמים על ידי עונשו של אותו רשע.

פתח הצדיק ואמר להם: "כתוב (תהלים עו יב) 'כל סביביו יובילו שי למורא'. פסוק זה אמר דוד המלך עליו השלום על מלך המשיח, שכל מלכי אומות העולם יריצו אליו את מתנותיהם. ויש להבין, הקשה הצדיק, איזו מתנה יש בידי הגויים להביא למלך המשיח? הרי ישב הוא בכבודו של עולם לעתיד לבוא, ומה בידי אלו המלכים הגויים להעניק לו? וכי מה חפץ לו בכלל במתנות גשמיות אז לעתיד לבוא כאשר

לקבץ אליו את כל עם ישראל, ואילו השלישי יציע לבנות לו ארמון פאר שלא נראה כמוהו בכל העולם. עד שיקום הפיקח ויאמר: "דבריהם דברי שטות והבל הם, אין מלך זה זקוק למתנותיהם, אם רק ירצה, יילחם בנו וישמידנו מעל הפני אדמה ברגע קטן ויטול את כל רכושנו אדמותינו ואוצרותינו, כל המתנות שבעולם אינן נחשבות בעיניו למאומה, אם נרצה לשכך את חמתו, עלינו לשלוח אליו את הדבר היקר בעיניו מכל, ומהו? נשלח לו איש יהודי במתנה! נושיבו בעגלת צב, וכתר מלכות בראשו, וכולם, כל המלכים והרוזנים יתלו את כתריהם סביבו לאות הכנעה בפני המשיח, ובכך יתפייס".

ייכנסו דבריו של אותו חכם באזני כל המלכים, ומיד ישלחו לחפש יהודי, אך היהודים כולם כבר קובצו יחד מארבע כנפות הארץ להסתופף בבית ה', ומי הוא זה היהודי שיישאר בארצות העמים ולא יעלה להר ה' יחד עם כל אחיו? אחרי חיפוש אחר חיפוש ימצאו לבסוף יהודי רשע, כה רשע הוא, ולבו כבר נהפך ללב אבן, עד שדבר אין לו עם כלל ישראל אפילו בזמן כזה, זמן של גאולה, הוא המסור דנו, שאותו מבקשים אתם לקלל, מיד יקוהו בכבוד גדול, יושיבוהו על הכרסה המפוארת ביותר, ונזר מלכות לראשו וישלחוהו בכבוד גדול אל מלך המשיח.

כאשר יבוא שליחם של המלכים לארמונו של מלך המשיח ויאמר שמלכי מזרח ומערב כולם בדרכם הנה ובידם מתנה בעבור המשיח, ישחקו כל הצדיקים: וכי איזה שי יכולים מלכי האומות להביא? איזו מתנה צריך הוא המשיח? ישאל המשיח את השליח: "מה היא המתנה?" יענה השליח: "יהודי עמם!" אזי יענה ויאמר המשיח בשמחה עצומה: "הרי זו המתנה הגדולה ביותר והחשובה ביותר עבורי!"

כך אמר הצדיק מז'באריז לאותם צדיקים: "היהודי הפחות ביותר הוא מיוחס גדול ויקר מכל הגויים... ורוצים אתם שאסכים עמכם לקלל את המתנה שיתנו למלך המשיח?"

תזכורת

הסיפור הזה מקבל הבנה בהירה במועדים מסוימים. בתקופות מאד רגישות. הערך של יהודי, כל יהודי, זועק ועולה, פעמים מן הכבשנים ופעמים מבית המטבחיים. רחמנא ליצלן.

קורה, וזה אכן דרך מקרה, שיש יהודים שלא מוצאים את עצמם. אולי תינוקות שנשבו. אולי דורות שכבר לא ממש הכירו בערך הסגולי שלהם כיהודים. מבחינתם, היותם יהודים

תמלא הארץ דעה את ה'! שמעו ואבאר, אמר הצדיק: כאשר יבוא המשיח יהיה זה הרי באופן פתאומי, "שלושה באין בהיסח הדעת אלו הן: משיח, מציאה, ועקרב" (סנהדרין צז). כשישמעו את קול השופר המנסר בחללו של עולם, יעזבו כולם את עסקיהם. הסוחר את סחורתו בשוק, המוזג את בית המזיגה, והאיכר את שדהו, וירוצו כולם לבית המדרש, 'לחטוף' עוד פרק תהלים או דף גמרא, כי יחושו ערומים מן המצוות! בבוא המשיח, זה בלבד יהיה דבר חשוב! לא יהיו כסף או זהב, כבוד או תאוות, כך יתמלאו בתי הכנסת בהמוני עמך בית ישראל המשוועים אל ה', עד שיבוא ענן גדול וכמה יחידי סגולה יזכו להינשא עמו לארץ ישראל, בת קול תצא ותכריז: פלוני ופלוני זכו להגיע

שמעתי מכמה וכמה, יהודים טובים, שלא כל כך העריכו את זהותם, ורק בעקבות הטבח הברברי הנוראי שהתרחש השנה ביום הקדוש יום שמחת תורה, הם בחרו לבחור בצד הנכון. אם בדרך של התחזקות בשמירת שבת, אם על ידי קשירת הקשר הנצחי של התפילין. החליטו להוסיף את האות היהודית לדגל שלהם. לא להתבייש בכך. הן ממילא זה לא יועיל להם

לתשובה שלמה ונבחרו להכנס למחיצתו של משיח צדקנו, או אז ירימו הנשואים את קולם בבכי מר וישומו בתשובה שלמה עד שישומו הענן וילקט את אותם שכבר הגיעו לנקודה האמיתית של התשובה, כך כמה פעמים עד שלבסוף יזכו כל עדת ישראל למדריגת התשובה האמיתית ויזכו לבוא להר ציון.

והנה, כאשר יישמע קול שופרו של משיח מסוף העולם ועד סופו ישמעו עמים וירגזון, ותפול על כל הגוים אימתה ופחד פן יבוא המשיח לנקום בהם את כל הצרות שצררו לעם ישראל במשך שנות גלותו. יתכנסו כל מלכי תבל לטכס עצה מה לעשות כדי להנצל מחורן אפו של מלך המשיח. ויביעו כל החכמים את דעתם, זה בכה וזה בכה: האחד אומר שנשחדו במזון רב, ומשנהו אומר נעניק לו חבל ארץ

מסר חיזוק ואמונה לימי התקופה

יכולים לקבל לא רוב טובה ולא רוב פורענות. ואין מרבין עליו, ואין מודקדין עליו. (יבמות מז.).

ומה יהא אם יאמר הגר שהוא נכון לקבל עליו תרי"ב מצוות? אם יצהיר שהוא נכון לקבל על עצמו את כל המצוות זולת מצוה אחת? האם ייאותרו בית הדין לקבלו ולגייירו? וודאי שלא. אם כן, מה עם היהודי שמשתדל להיטיב דרכיו, אך יש מצוות שהוא דש בעקביו. התורה אוסרת את השנאה "לא תשנא את אחיך בלבבך", התורה גם מצווה במצוות עשה "ואהבת לרעך כמוך". ומה כאשר הוא לא ממש מקיים זאת? על מצוה זו הרי אפילו הגר שרצה להתגייר על רגל אחת, קיבל תשובה מההלל הזקן "מאי דעלך סאני לחברך לא תעביד, ואידך זיל גמור" (שבת לא.). לא פלא, שהבקשה והתפילה הייתה "להתגייר". להיות יהודי מחדש.

הרבי הקדוש רבי יעקב יצחק מפרשיסחא זיע"א, היה מכונה "היהודי הקדוש", על שם העובדה שבכל יום מימי חייו, היה מתעלה כמו ממדרגת גוי למדרגת יהודי. כך כל יום ממש. רבינו ה"שפת אמת" (במדבר תרל"ט) מביא זאת בספרו וכותב על הפסוק 'ותילדו על משפחותם לבית אבותם', שהקב"ה נשא את ראשם של ישראל, וממילא נתעלו כמו גר שנתגייר, כקטן שנולד. לכן כתוב 'ותילדו על משפחותם', כאילו נולדו מחדש על משפחותם, נתעלו על הדורות הקודמים להם.

שורש השם 'יהודי', כדאי לדעת, הוא על שם 'יהודה'. בנו של יעקב אבינו. יעקב אבינו לפני הסתלקותו אמר ליהודה בנו 'יהודה אתה יודוך אחיך', דורשים רבותינו: כולם נקראו על שמך 'יהודים'.

פשר הדבר, יהודה - נקרא כן, על שם ההודאה. לאה אמו ע"ה נתנה שבח והודאה להקב"ה שקיבלה במתנה ילד רביעי, יותר מהחלק שהיה צפוי לה. תוספת ברכה. בהמשך חייו, יהודה היה נכון להודות על האמת גם במצבים פחות נעימים. הוא לא נרתע מכה. ליהודי יש את שני הכוחות הללו: להודות על מודה על האמת. ללכת אחר האמת (שפת אמת ויחי תרס"ב). סוד הנצח טמון בשני הכוחות הללו. דוד המלך ע"ה, צאצא של יהודה, למד הסבל והרדיפות, ידיו רב לו בקרב מול אויביו, בכל מהלך חייו היה מודה להקב"ה בכל רגע ורגע, כפי שהדבר משתקף בספר תהילים. וגם ידע להודות על האמת כאשר היה נדרש. שני ה'תמידים' היו לגד עיניו. 'אֲבָרָךְ אֶת ה' אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי אֶף לִילּוֹת יִסְרוּנִי כְּלִיּוֹתַי. שְׁוִיתִי ה' לִנְגְדִי תָמִיד פִּי מִיְמִינִי בֶּל אֲמוּטִי'. (תהלים טז ז-ח). 'פִּי פִשְׁעֵי אֲנִי אֲדַע וְחַטָּאתַי נִגְדִי תָמִיד. לֹא לְבַדְךָ חַטָּאתִי וְהִרֵּעַ בְּעֵינַי עֲשִׂיתִי לְמַעַן תַּחֲדֹק בְּדָבְרְךָ תִּפְקֶה בְּשִׁפְטְךָ'. (שם נא ו-י).

היותו אפוף בייסורים ונקיפות מצפון מפאת החטא, עד כדי שאמר 'הֵן בְּעוֹנוֹן חוֹלְלָתִי', הביאו לאותה תחושת רצון להתהוות מחדש. כקטן שנולד. כגר שנתגייר. והיה אומר 'הֲרֵב פָּסָגְנִי מִעוֹנֵי וּמִחַטָּאתַי טָהֲרֵנִי' (שם פסוק ד). היהודי רוצה להיות יהודי מחדש. מההתחלה.

להיות יהודי, להתגייר

הרבי הקדוש מפאסצנה רבי קלונימוס קלמן שפירא הי"ד, רשם לעצמו (צו וזירוז אות יט) כשהגיע לגיל ארבעים, את הדברים הבאים: "ומה אקבל עלי? ללמוד יותר? כמדומני שמה שאפשר לי שלא ללכת בטל אינני הולך בטל. להתרחק מן התאוות, אם אין יצרי מרמה אותי, ברוך ה' אינני משועבד כל כך לתאוות גופנית חס ושלום. ומה חסר לי, פשוט להיות יהודי חסר לי. דומה אני בעיני כצורת אדם מצוירת, שהכל בה, הגוונים, הצורה וכו', רק אחת חסרה, הנשמה חסרה!"

ריבוננו של עולם צופה ומביט כל נעלם, לפניך אתוודה ומלפניך אתחנן, מושלך ומרוחק אני ממך ומכל היכלך הרחק מאוד, פשוט רוצה אני מעתה להתגייר, ולהיות מעתה יהודי. רבוננו של עולם הושיעני וכו', קרב אותי אליך והכניסני היכל לפניך מהיכל, קשור אותי אליך לעולם ועד מתוך הרחבה."

פשוט כך. הוא הצדיק והקדוש. מבקש "להתגייר". כלומר, להיות יהודי. הרי הוא יהודי. אבל הוא צריך להיות יהודי עם משמעות. נכון

שגם זאת היה לו. אבל כנראה אין לדבר סוף. אלו דברים נוראים שנובעים מהכרתו העמוקה בערך ומהות היהודי.

מצד הפעולות אין היהודי יכול להתגייר. בן שמונה ימים אביו מל אותו. בן שלש עשרה הוא נכנס לנועם עול תורה ומצוות. הוא יהודי כי הוא נולד יהודי. אך האם די בכך?

גר שבא להתגייר בזמן הזה, אומרים לו: מה ראית שבאת להתגייר? אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דוויים, דחופים, סחופים ומטורפין, ויסורין באין עליהם? אם אומר: יודע אני ואיני כדאי, מקבלין אותו מיד. ומודיעין אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות, ומודיעין אותו עון לקט שכחה ופאה ומעשר עני. ומודיעין אותו עונשן של מצות, אומרים לו: הוי יודע, שעד שלא באת למדה זו, אכלת חלב אי אתה ענוש כרת, חללת שבת אי אתה ענוש סקילה, ועכשיו, אכלת חלב ענוש כרת, חללת שבת ענוש סקילה. וכשם שמודיעין אותו עונשן של מצות, כך מודיעין אותו מתן שכר, אומרים לו: הוי יודע, שהעולם הבא אינו עשוי אלא לצדיקים, וישראל בזמן הזה - אינם

מתחיל ומסתיים בכך שנולדו להורים יהודיים. ממש מקרה שהוא נולד לעם היהודי. הוא לא באמת מחובר ליהדות. גם הדברים המסורתיים שהוא שומר, הם לא עצמיותו ופנימיותו. ומשכך, יש מי שטורח להזכיר להם את עובדת היותם יהודים. את הזכות וגם את החובה שיש להם.

נדמה להם שזה הגרמני הנאצי ימ"ש של המאה הקודם, נדמה להם שזה הרוצח הערבי הישמעאלי ימ"ש, היצור הפרימיטיבי-התרבותי, זן הכלאיים מהדור האחרון. אבל האמת היא שונה לגמרי. שמעתי מכמה וכמה, יהודים טובים, שלא כל כך העריכו את זהותם, ורק בעקבות הטבח הברברי הנוראיי שהתרחש השנה ביום הקדוש יום שמחת תורה, הם בחרו לבחור בצד הנכון. אם בדרך של התחזקות בשמירת שבת, אם על ידי קשירת הקשר הנצחי של התפילין. החליטו להוסיף את האות היהודית לדגל שלהם. לא להתבייש בכך. הן ממילא זה לא יועיל להם.

יש חשים בושה בשל כך שעד היום לא הרגישו מחוברים, לא הייתה להם תחושת שייכות. הם ראו ביהודי, גלותי, לובש מדים מסורתיים, מתנהג ארכאי. אבל, כעת לא. הם יודעים שיש אלוקים והוא אלוקי ישראל. הוא בחר בהם. הוא לא רק שומר עליהם, אלא הוא יתברך גם שולח להם איתותים ותזכורות. לא תמיד בשפה של חיוכים. דוקא אותה שנאת עשו ליעקב, אותה עוינות נוראה של ישמעאל, עד כדי התאכזרות מפלצתית ונוראה, היא זו שחידדה להם את ההבדל המוסרי הנצחי שבין האומות. אכן, אתה בחרתנו מכל העמים. אהבת אותנו ורצית בנו. אנחנו לגמרי שונים.

בשנת תר"ד התקיימה בעיר בראונשוויג בגרמניה האספה הידועה לשמצה של הרפורמיים, שם באותה אסיפה פרקה תנועה זו מעצמה את עול המצוות המעשיות של התורה, עד כדי התרת נישואי תערובת. כאשר שמע זאת זה הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל הוא אמר כדברים הללו: "הם חיברו שולחן ערוך חדש שבו התירו נישואי תערובת, יבא זמן שהגויים יחברו שולחן ערוך משלהם ובו יאסרו נישואים עם יהודים. אוי ואבוי ליהודים משולחן ערוך זה."

שנת תרצ"ד. תשעים שנה אחרי. באו חוקי נירנברג הידועים לשמצה, בהם קבע היטלר ימ"ש עונש מות ליהודי שבא במגע עם גויה. אכן, אם היהודי לא מבין בעצמו כמה ההתבוללות היא מסוכנת עבורו, הוא מוכרח ללמוד זאת בדרך הקשה והמייסרת. יש מי שמנווט בחוטים והוא פועל לכך שהגוי יתרחק ממנו. ואם יש צורך, גם לרדוף אותו, להכות בו ולהרתיע אותו. נשמע אולי מפחיד. אבל לא. זו היא השמירה עלינו כעם. כעם הנצח. הייסורים הללו, דמעות של כאב, הם עדות לסערה שמאחורי הקלעים, המתבטאת בכותרת מופלאה אותה טבע החכם מכל האדם במאמרו "טוֹבָה תּוֹכַחַת מְגַלָּה מְאֻהָבָה מְסֻתָּרָה. נְאֻמִּים פְּצִיעֵי אוֹהֵב וְנִעְמָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא" (משלי כז ה-ו).

מסר חיזוק ואמונה לימי התקופה

לעומת הגוי

האר"י הקדוש, המקובל האלקי, הסביר פעם את הגמרא במסכת בבא בתרא (צט.) המבארת את הסתירה שבין הפסוקים, כאשר מצד אחד נאמר (שמות כה כ) 'והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפורת ופניהם איש אל אחיו', ומצד שני בדברי הימים נאמר (דברי הימים ב' ג יג) 'והם עומדים על רגליהם ופניהם לבית'. והגמרא מסבירה שאין כל קושיא. כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום. ומפורסמת תמימה הראשונים (ראה חידושי הר"י מיגאש בבא בתרא שם, וחידושי הרמב"ן והריטב"א שם בשמו) כיצד יתכן שבזמן שנחבר הבית - עידן ריתחא, היו הכרובים מעורין זה בזה כבזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כדרשת הגמרא במסכת יומא (נד:): "מאי 'כמער איש ולית', אמר רבה בר רב שילא אמר ריש לקיש כאיש המעורה בלוייה שלו, אמר ריש לקיש, בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה הוציאון לשוק, ואמרו ישראל הללו שברכתן ברכה וקללתן קללה יעסקו בדברים הללו, מיד הזילום, שנאמר (איכה א ח) 'כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה'". והפליאה עצומה.

ואכן, בספרי החסידות מפורסם (ראה אגרא דכלה פקודי, אגרא דפרקא אות ו, בני יששכר לחודשי תמוז אב, מאמר ג, שארית ישראל שער הזמנים לת"ב) תירוצו של רבינו האר"י הקדוש: ברור שבזמן החורבן היו ישראל בדרגה נמוכה של אין עושים רצונו של מקום, אבל היה זה בין ישראל לקב"ה, ששכנסו הגויים להיכל בחורבן, הרי שמול הגויים היהודי הגרוע ביותר, יותר טוב מהגוי הטוב ביותר! כל יהודי בכל מצב שהוא, הוא עדיין בבחינת 'עושים רצונו של מקום' ופניהם איש אל אחיו לעומת הגוי. כי היהודי הגרוע ביותר, הוא עדיין המתנה הטובה ביותר שיכולים הגויים להביא למלך המשיח... לפעמים יש הרבה קטרוג על היהודים, מידת הדין שולטת, היא נמתחת מעל ראשי ישראל. ואז כיון שניתנה רשות, הרי המשחית אינו מבחין בין צדיק לרשע. או אז, כאשר רואים איך הגוי מתנהג, כבר ניצחה מידת הרחמים את מידת הדין. הכל רואים את הבדל. כפי שהסביר הרה"ק רבי זושא מאניפולי זיע"א את הפסוק 'שפטני אלוקים וריבה ריבה מגוי לא חסיד' (תהלים מג א), 'שפטני אלוקים' - 'מגוי', תדון אותי מול הגויים, כנגדם ודאי טוב אני.

איש יהודי

'איש יהודי ה'ה' בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה וְשָׁמוֹ מְרַדְּכִי בְּן יֶאֱזִיר בְּן שְׁמַעֲיָ בֶן קִישׁ אִישׁ יְמִינִי' (אסתר ב ה). מרדכי היהודי היה נקרא 'איש יהודי'. רבותינו במסכת מגילה (יב:) מסבירים שמלבד הייחוס שלו לשבט בנימין, הוא היה מיוחס גם לשבט יהודה, ושלכן הוא נקרא בשם 'איש יהודי'. אבינו מבנימין ואמו מיהודה. דעת אחרת בגמרא (יג.) היא דעתו של רבי יוחנן:

ואמאי קרי ליה יהודי - על שום שכפר בעבודה זרה. שכל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי, כדכתיב (דניאל ג יב) איתי גברין יהודאין וגו'.

בכל התנ"ך הכינוי המלא של 'איש יהודי' ניתן אך ורק למרדכי היהודי. שמלבד גדלותו כאיש הסנהדרין וכמנהיג ישראל, הכל ראו בו לפני הכל את היותו 'יהודי'. אי אפשר היה לטעות בו.

במקום נוסף אנחנו מוצאים את הביטוי 'איש יהודי', בחזון אחרית הימים בספר זכריה (ח כג): 'כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת בְּיָמֵינוּ הִנֵּה אֲשֶׁר יִחְזִיקוּ עִשְׂרָה אָנָּשִׁים מְכַל לְשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִם וְהַחֲזִיקוּ בְּכַנֵּף אִישׁ יְהוּדִי לְאֹמֶר גִּלְכָּה עִמָּכֶם כִּי שְׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם'. הגמרא במסכת שבת

ידוע שכל אחד מישראל אפילו הגרוע שבהם שקול כנגד שבעים מעובדי כוכבים (אפילו אם ירצו לקיים העניינים שנצטוו בני נח), ורמז לדבר מה דכתיב (דברים לב ח) 'צב גבולות עמים למספר בני ישראל'. וידוע שכשישראל צריכים להמשיך קדושת ה' עליהם, צריכים על כל פנים להתקבץ בי עשרה לכל דבר שבקדושה, כידוע מאמרם ז"ל (סנהדרין לט.) דכל בי עשרה שכינתא שריא. ועל כן לעתיד לבא כשתנתן דעה לכל העובדי כוכבים, שגם הם ירצו להדבק למלך ה' ולהמשיך קדושתו עליהם, ירצו להתדבק ביחד לפי ערך מנין ישראל ועולה לפחות שבע מאות

(לב:) מביאה את מאמרו של ריש לקיש: כל הזהיר בציצית זוכה ומשמשין לו שני אלפים ושמונה מאות עבדים. החישוב הוא פשוט, לציצית ארבע כנפות, עשרה אנשים מכל אומה בכל כנף, הם שבע מאות איש לכל כנף, נמצא לארבע כנפות אלפיים ושמונה מאות איש. הם יחזיקו ממש בכנף? מסביר המהרש"א: בזכות הכנף, בעבור הכנף. הנה גם כאן הביטוי הוא 'איש יהודי'. כי יהודי הוא מי שיש לו ארבע כנפות.

בהלכה האחרונה של הלכות ציצית כותב הרמב"ם: "לעולם יהא אדם זהיר במצות ציצית, שהרי הכתוב שקלה ותלה בה כל המצוות כולן, שנאמר: 'וראיתם אותו וזכרתם

את כל מצות ה'". חז"ל דורשים: 'ציצית' - בגימטריא שש מאות. בתוספת מנין שמונת החוטמים וחמשת הקשרים, התוצאה היא תרי"ג. מי שלא התבייש בלבשו היהודי, היה מרדכי היהודי, סימניו העידו בו. הוא היה יוצא בלבוש יהודי. 'וּמְרַדְּכִי יָצָא מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלָבוֹשׁ מְלָכוֹת תְּכֵלֶת וְחוּר וְעֶטְרָת זָהָב גְּדוּלָּה וְתַכְרִיף בּוֹץ וְאַרְגָּמָן' (אסתר ח טו). לבוש מלכות - טלית של מצוה. תכלת - תכלת שבציצית. חור - לבן שבציצית. עטרת זהב גדולה - תפילין שבראש. תכריך בוך - רצועות התפילין. ארגמן תפילין של יד (הגר"א). עטוף בטלית ועטור בתפילין היה מרדכי היהודי המשנה למלך יוצא בחוצות שושן. ולכן התואר 'איש יהודי' שניתן לו עוד בתחילת המערכה מול המן, זה היה התואר ההולם והראוי לו.

...

ומה פשר הדבר? מדוע יהודי זקוק לכך, שבכל צד, יהיו עשרה איש מכל אומה. כל אחד צריך שבכל צד של הציצית שלו יהיו לו עשרה רומאים איטלקים ועשרה תאילנדים ועשרה סיניים ועשרה צרפתים? מה ההסבר בדברי רבותינו אלו?

אולי מאחר שהגויים נכונים לשרת את היהודי, לכן כאשר יתחברו אליו, הם צריכים להיות עשרה בכל חיבור וצירוף, כי עשרה זה מניין הצירוף שבקדושה. אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן: דאמר קרא (ויקרא כב לב) "ונקדשתי בתוך בני ישראל" - כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה.

ואכן, לפנינו הסבר נפלא של רבינו ה"חפץ חיים" בספרו "מחנה ישראל" (שער האחרון, פרק ב' בהג"ה), שבאמת מתייחס לרעיון של העשרה, אך מעצים בכך את קדושתם של ישראל, ביחס של שבע מאות על אחד. וכך הוא כותב:

ידוע שכל אחד מישראל אפילו הגרוע שבהם שקול כנגד שבעים מעובדי כוכבים (אפילו אם ירצו לקיים העניינים שנצטוו בני נח), ורמז לדבר מה דכתיב (דברים לב ח) 'צב גבולות עמים למספר בני ישראל'. וידוע שכשישראל צריכים להמשיך קדושת ה' עליהם, צריכים על כל פנים להתקבץ בי עשרה לכל דבר שבקדושה, כידוע מאמרם ז"ל (סנהדרין לט.) דכל בי עשרה שכינתא שריא. ועל כן לעתיד לבא כשתנתן דעה לכל העובדי כוכבים, שגם הם ירצו להדבק למלך ה' ולהמשיך קדושתו עליהם, ירצו להתדבק ביחד לפי ערך מנין ישראל ועולה לפחות שבע מאות. וזהו מאמר הכתוב ובאו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים וגו'. כי איש איש מכל לשון של עובדי כוכבים שעולה שבעים הוא לפי מנין אמיתי רק אחד מישראל, על כן צריך לפחות עשרה אנשים מכל לשון ולשון.

אך זה ידעו שבלתי ישראל לא ירצה הקב"ה להמשיך קדושתו על עובדי כוכבים בשום אופן, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ז.) שלשה דברים ביקש משה רבינו מלפני השם יתברך, ואחד מהן הוא שלא תשרה שכינה על עובדי כוכבים, ונתן לו, שנאמר (שמות לג טז) 'ונפלינו

מסר חיזוק ואמונה לימי התקופה

הייעוד 'והיו מלכים אומנייך ושרותיהם מניקותייך', ובאופן שלכל יהודי יהיו 'ב' אלפים וח' מאות עבדים'... וכמבואר בגמרא שעניין זה בא בתור שכר על קיום מצוות ציצית.

"וכאשר יהודי ישאל: מה יעשה עם אלפיים ושמונה-מאות עבדים - הרי זה עתה יצא מהגלות, ובזמן הגלות לא היה לו אפילו עבד אחד, ואם-כן, מה יעשה עם אלפיים ושמונה-מאות עבדים?! לכאורה, הרי זה 'לבטלה', כי אין לו במה להעסיק את כל העבדים, ואין לו אפילו פנאי לזה, כי הוא צריך ללמוד את תורתו של משיח?! - הנה שאלה זו תהיה בין השאלות שישאלו את משיח-צדקנו, והוא יתרץ אותה..."

יש הרבה שאלות שממתינות למשיח צדקנו, לאליהו הנביא, לתשב"י יתרץ, אבל הנה שאלה שנראית גשמית, מה יעשו עם כל כך הרבה משרתים, ובכן, נדע זאת כשמשיח יגיע - - -

יש סיבה נוספת לצפות ולהמתין לגאולה... אבל כמובן שהציפייה היא על גלות השכינה. אוי לו לאב שהגלה את בניו. אנחנו מתפללים לגאולת השכינה.

האמריקאים, לשם מה כל הדבר הזה? הרבי מליובאוויטש אמר ששאלה זו ישאלו אצל משיח-צדקנו והוא יתרץ אותה... וכך אמר: "ויהי רצון שבקרב ממש נזכה לקיום

אני ועמך מכל העם', והשיב לו ה' גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה.

על כן יראו להכניע את עצמם תחת יד ישראל, וביותר תחת יד המקיימי מצות ציצית, שזו המצוה היא סגולה להמשיך עליהם אור ה', כמאמרם (מנחות מג:): שכל הזהיר במצות ציצית זוכה ורואה פני השכינה, כדי שבאמצעותן ישרה אלקים יתברך קדושתו עליהם גם כן, וזהו ובאו עשרה אנשים וגו' והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם, ופן תאמרו למה לנו להצטרף עמכם, כי שמענו אלקים עמכם, כמה דכתיב ונפלינו אני ועמך וגו', ורק באמצעותכם ירצה הקב"ה להתדבק עם המניין שלנו גם כן.

...

ולשם מה יזדקק כל יהודי לאלפיים ושמונה-מאות משרתים? ועוד מבלי של האומות, מכל הסוגים והמינים, מאתיופיה ומאמריקה, מקמבודיה ומאוסטרליה?

בפרט איך שאנחנו רואים כיום, שהאיראנים מתקוטטים עם הסעודים, והרוסים עם

ללמוד. להבין. להשכיל.

הרמב"ם המבואר!

מנופה ומונה ב"ג נפה
ביאור רחוט משולב על הדף
כותרות והקדמות נרחבות
ילקוט ביאורים מקיף
מאות אלפי הערות והוספות
חוכה לכל בן ישיבה

**יצא לאור
כרך 65
הפלאה - מידות**

הוצאת ספרים
מכון תורה שבועה
רחוב תורה 10
תל אביב 6100000

הוצאת ספרים
מכון תורה שבועה
רחוב תורה 10
תל אביב 6100000

הוצאת ספרים
מכון תורה שבועה
רחוב תורה 10
תל אביב 6100000

שתהא תורה שבועה פה מילה סדורה בפי הכל

להזמנות: (+718)4370054 להשיג בחנויות הספרים

חדש בממלכת התורה

דבר בעתו

בני יששכר המבואר

כסליו-טבת

מהדורת בראך

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

'בני יששכר' לדבי צבי אלימלך מדינוב זצ"ל, במהדורה חדשה ומפוארת. עם ביאור נרחב להבנת הדברים, ובתוספת הערות וצינונים, ומדור ליקוט ייחודי מתוך כל כתבי רבינו המחבר על הענין הנלמד. כל הספר הוגה עפ"י דפוסים ישנים, עם הוספות ותיקונים רבים. בעריכה חדשה עם ניקוד מדויק, חלוקה לקטעים, סימני פיסוק, כותרות לכל קטע, ועם מפתחות ומקורות רבים. וכל אלו נסדרו בכלי מפואר, כמיטב ספרי 'ממלכת התורה עוז והדר'.

חדש

תהילים מדורג 4 צבעים

בהוצאת ממלכת

התורה 'עוז והדר'

תהילים עם ביאורי

מילים

לחמשה ספרים.

כריכת דמוי עור. 4

צבעים לבחירה.

חדש

זמירות ביאורי מילים יגל יעקב

מכון 'אור לישרים' – נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז

והדר'

זמירות שבת עם ביאורי

מילים, בעיצוב מרהיב

עין. בכריכת סקאי קשה

בצבע כסף. זמירות שירות

ותשבחות למלך אל חי!

חדש

ביאורי התוספות בבא בתרא א

מכון 'אור לישרים' – נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז

והדר'

כל דברי התוספות מנוקדים

ומבוארים, עם ביאור משולב

בתוך לשונם, ובסוף כל דיבור

נערך סיכום הענין, לתועלת

הלומדים. בסוף כל כרך

נסדר מדור 'שינון התוספות',

להועיל לחזרה וזכירת דברי

התוספות.

חדש

שני לוחות הברית המבואר

בראשית שמות

מהדורת 'האראוריטין'

בהוצאת ממלכת

התורה 'עוז והדר'

תורת רבי ישעיה

הורוויץ זצ"ל,

בעל השל"ה הק',

מבואר ומסודר

בתוספת תיקונים

ומדאי מקומות

רבים, בעימוד נאה

ומשובב עין.

מולין יקדין ויהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה ראשונה

חזקתא דאורייתא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

לימוד התורה בשמחה

ונמצאה זכות לימוד זה להגן עליו מפני עשיו אחיו. ונראה לומר שהלימוד של האבל אין בו כוח להגן ולשמור, כי האבל לומד תורה בעצבות, ותורה כזו אין בה את הסגולה של 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', ואין בה כוח להגן.

אם לא ניצח ליצרו - אות הוא שלומד התורה שלא בחיות ושמחה

ואיתא בגמרא (ברכות ה.): לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע וכו', אם נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה. והקשו, אם עסק בתורה, מדוע לא סייעה בידו להתגבר על היצר.

אלא כי עיקר גדול בלימוד התורה - שיהיה הלימוד בהתחדשות ובחיות, וכן היה רבי יצחק בלאזר מפטרבורג ע"ה רגיל לומר שאם רואה אדם שגם לאחר לימוד התורה אינו מצליח להתגבר על היצר הרי זה סימן שלא היה לימודו בחיות, ולפיכך כשאינו זוכה באופן זה להכניע היצר בכח התורה אזי העצה היא לקרוא קריאת שמע, ויתן ליבו אל האמור בפרשת שמע 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום', שיהיו דברי תורה חביבים עליו כאילו היום ניתנו, והתחדשות זו תסייע בידו לגבור בכח התורה על היצר.

התורה הקדושה מביאה שמחה בלב האדם

וזו עצה טובה לדעת איה מקומו ואחיזתו בלימוד התורה הקדושה, שכן לימוד התורה ושמירת המצוות טבעם להביא שמחה ועונג בלב האדם, כי 'פקודי ה' ישרים משמחי לב, מצות ה' ברה מאירת עינים' (תהלים יט ט), 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב' (שם קיט קסב), ואם רואה האדם שקיום התורה מעורר בו עצבות ומרחיק אותו מן השמחה, ידע בעצמו שאינו בדרך הנכונה, כי אילו היתה עבודתו רצויה היה מתמלא שמחה ואושר.

שמירה לפי שאין בו התורה המגינה עליו, שנאמר (משלי כב) 'בהתהלך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך'.

לימוד בשמחה הוא העומד לו לאדם להגן עליו

ולכאורה יש לתמוה בדברי הכלי יקר, אף כי ייאסר יעקב בתלמוד תורה מחמת האבלות, עדין יוכל ללמוד בדברים המותרים לאבל,

יקרבו ימי אבל אבי ואהרנה את יעקב אבי (כז מא). כתב בכלי יקר: 'יקרבו ימי אבל אבי', תלה הדבר בימי אבל, לפי שאבל אסור לעסוק בתורה, ב'פקודי ה' ישרים משמחי לב', ויצחק אמר 'והיה כאשר תריד', דהיינו בזמן שלא יעסוק בתורה, ו'פרקת עולו', אם כן באבלו הרי אינו יכול לעסוק בתורה, ולא יהיה לו דבר המגין עליו, ואז 'אהרנה את אחי'. ומטעם זה אמרו רז"ל שהאבל צריך

מילתא דפליאה

מידת התפארת של יעקב אבינו מכריע לטוב ומשפיע פרנסה

ויעקב איש תם ישב אהלים (כה, כז).

הנה מידתו של יעקב אבינו מדת התפארת שהוא קו הממוצע, והוא מכריע בין מידת החסד של אברהם אבינו למידת הגבורה של יצחק אבינו, ועל שם זה נקרא בפסוק 'איש תם', אי"ש ראשי תיבות ימין ש'מאל א'מצע, שהוא כולל את כל האבות הקדושים, ובתיבת אי"ש שעולה בגימטריא אמצע ימין נרמז שהאמצעי נוטה לצד הימין להכריע לטוב כמו שכתב באמרי נועם (תולדות ד"ה בפסוק מכרה כיום), ולכן מאז ומתמיד בזכות יעקב אבינו נשפע משמי מרום שפע טוב.

שרו של עשו נלחם נגד שמות הפרנסה

ומבואר בזוהר (וישלח קעא). שבמיוחד על הדבר הזה נלחם שרו של עשו כשפגם בירך יעקב ונגע בגיד הנשה, שהיתה עיקר כוונת השר לפגום בחינת הרגלים שהם תומכי אורייתא ולקלקל פרנסת ישראל, וכדרכו בקודש רמזו האמרי נועם (ריש פרשת ויחי) בפסוק (שם לב כה) 'ויאבק איש עמו', כאשר 'איש עמו' עם הכולל עולה חת"ך, ולא עוד אלא גם 'ותקע כף ירך יעקב' (שם פסוק כו), 'יעקב' עולה בגימטריא ב' השמות פא"י סא"ל, ומכאן שכל כוונתו ללחום נגד שמות הפרנסה.

רמז בברכת 'פרנסה ברווח'

גם מה שרגיל בפי העולם לברך איש את רעהו בברכת 'פרנסה ברווח', המתיק הרה"ק ר' יוסף מקאסאן ע"ה (בני שלשים וילקט יוסף אות קד) בדרך רמז, כי כשהפרנסה מתרחבת דהיינו שכותבים פרנסה במילוי כזה פ"א רי"ש נון סמ"ך ה"א, המילוי לבד בלי הראשי תיבות עולה בגימטריא שם הפרנסה חת"ך. ולא זו בלבד אלא גם ברו"ח נוטריקון ב' רו"ח, ב' פעמים רו"ח בגימטריא חת"ך.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

מתנות שמים ממעל

כל' כמו שכתוב 'וה' ברכ את אברהם בכל' ואיתא בזוהר הקדוש 'דא רזא דמהימנותא', ע"כ.

אברהם הניח לזרעו מידת האמונה הכוללת הכל

אב לבנים יודיע אל אמתך, להנחיל את האמונה בה' לדורותיו אחריו, כמו אברהם אבינו שלימד את בנו להידבק באמונה שלמה ותמימה, שעל כך נאמר 'כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, וכלשוננו של מורה הדורות הרמב"ם ע"ה (מו"נ ח"ג פנ"א): שתכלית כוונתם היתה בכל המעשים ההם להתקרב אל ה' יתברך קרבה גדול, כי תכלית כוונתם כל ימי חייהם להמציא אומה שתדע השם ותעבדהו, 'כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו'.

בכך מסר לו את מידת 'כל', כמו שכתוב (שם כה ה) 'ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק', כלשוננו של בעל דגל מחנה אפרים (שם): ואותו 'כל' נתן ליצחק, והיינו שמסר לו גם כן אותו 'רזא דמהימנותא', שיהיה לו אמונה ובטחון בה', ובזה כלול כל הברכות, כי ממילא כל השפעות נמשכין מזה.

האמונה ממשיכה ישועה מחוץ לטבע

וביותר יש כח בדיבורי האמונה להמשיך ישועות וברכות, כמו שכתוב (תהלים קטז י) 'האמנתי כי אדבר', 'האמנתי' לשון המשכה, וההמשכה היא 'כי אדבר' בכח דיבורי האמונה והבטחון כך נמשכים כל הישועות. וחלילה להיפך כשלא מאמינים מעכבים הישועה מבוא אליהם. ועל ידי האמונה בשעת ההסתרה זוכים להתגלות הרחמים, שכפי מה שמאמינים שתכלית הדין היא רחמים כך זוכים להתגלות הטוב בפועל, כמו שפירש **בתשואות חן** (וישב ד"ה ועד"ז) על הפסוק (תהלים קז א) 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו', 'טוב' בגימטריא שם הוי"ה במספר קטן, רמז לזמנים שהרחמים הם בקטנות ובהסתרה, ואין זוכים לראות הרחמים אלא צריכים להאמין שהכל לטוב והרחמים גנוזים בתוך הדינים, ועל ידי שמודים לה' גם בזמן הקטנות זוכים להתגלות הרחמים 'כי לעולם חסדו', שנזכה לחסד בכל העולם בהתגלות שם הוי"ה בשלימות במילוי יודי"ן העולה בגימטריה 'חסד'.

סב.) שיש לו לאדם להתפלל על מזונותיו דבר יום ביומו, וגם מי שחננו ה' ומזונותיו מצויים לו בהרווחה לא ימנע עצמו מלהתפלל עליהם קודם סעודתו, ולא יסיח דעתו מכך שכל השפע המצוי אצלו הרי הוא מחסד ה' עמו, וכבר כתב האריז"ל שאף העשיר יש לו לבקש קודם הסעודה על מזונותיו.

הן על זה בקשתנו בברכת המזון 'ונא אל תצריכנו ה' אלקינו לא לידי מתנת בשר ודם וכו' כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה', שתמיד יריגיש האדם שהוא נזקק לחסדי הבורא איתו, ויהיה תמיד עומד ומבקש על כל צרכיו ולא יסתמך על עצמו במאומה. ואם רואה האדם שאין מצוי בידו יותר מכדי צרכו לאותו זמן, ידע בעצמו שזה חסד ה' להצריך אותו לעמוד ולהתחנן לפניו בתפילה, בהיפך קללת הנחש שמזונותיו מצויות לו בכל מקום ובכל זמן.

כאשר מבקש עבור מזונותיו או אז מתקיים בו ברכת יצחק אבינו ע"ה 'ויתן לך האלקים', וכדרשת חז"ל 'ויתן ויחזור ויתן', שלא יקבל האדם נתינה אחת המספיקה לכל ימי חייו, אלא תמיד יהיה זקוק לנתינה מחודשת מאת הקב"ה, ובאופן זה תהיה האמונה תקועה בליבו שכל צרכיו תלויים ועומדים בחסדי ה' איתו.

האמונה כוללת את כל הברכות

האמונה בה' הרי היא מקור לכל ההשפעות הטובות שבעולם, וכפי שלמות האדם באמונתו בה', כן זוכה להיות כלי מוכן לכל הטובות, וכן מצינו באברהם אבינו ע"ה שלרוב התעצמותו באמונה בה' זכה להתברך בכל, וכמו שנאמר בזוהר (חיי שרה קכט.) על הפסוק (בראשית כד א) 'ואברהם זקן בימים' שהשלים עצמו אברהם ברזא דמהימנותא - בסוד האמונה, ובכך זכה 'וה' ברכ את אברהם בכל', שהתברך במידת 'כל' הכוללת כל מיני טובה וממנה נשפעים כל הטובות לעולם. והכלי המוכן לקבל את מידת 'כל' הוא האמונה השלמה בה', וכפי שלמות אמונתו של אברהם אבינו זכה להתברך במידת 'כל' הכוללת כל הטובות כולם.

וכך כתב **בדגל מחנה אפרים** (עקב ד"ה ארץ): כי ידוע כשיש לישראל בטחון ואמונה אזי כל הפרנסות והשפעות יורדות להם וכו', כי לאברהם היה לו מדת

ויתן לה האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותיירש (כז כח). נראה שמקרא זה ניתן להידרש בו הדרכים להשגת ברכת ה' 'מטל השמים ומשמני הארץ'. דהנה דרשו חז"ל (ב"ר סו ג) 'ויתן לך' יתן ויחזור ויתן. וכבר הקשו מה הברכה שיצטרך האדם לנתינה מחודשת ולא תספיק הנתינה הראשונה, וביותר קשה שהרי זוהי ברכת יצחק לבנו ומדוע אפוא לא בירכו בשפע בלתי מוגבל.

על פי דברי הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה נבואה שערים להבין, שביאר מהי קללת הנחש 'ועפר תאכל כל ימי חייך' (בראשית ג יד), לכאורה נראה הדבר כברכה, שכן לא יצטרך לתור אחר מזונותיו והיו מצויים לו בכל מקום ובכל טירחה. אלא קללתו של הנחש היא, כאדם האומר לבנו קח כל שתחפוץ ואל תבוא לראות פני, שזהו העונש החמור ביותר, שכאשר יודע שתלוי באביו הרי שנקשר הוא אליו ביתר שאת.

כן הדבר באבינו שבשמים, חפצים אנחנו להיות קשורים ומחוברים לנותן יתברך שמו, ולכן בירכו יצחק ליעקב בעת ששערי השמים פתוחים להריק שפע טובה וברכה, ואמר 'ויתן לך' - 'ויתן ויחזור ויתן', שנהיה דבוקים בנותן שזה עיקר הברכה, כלשוננו של הרה"ק בעל אמרי אמת מגור ע"ה (תרפ"ט ד"ה ויתן): איתא בספרים, הפירוש שלא להיות מנותק מהנותן רק לדעת שהנתינה היא מהקב"ה.

כשנצרך האדם למזונותיו מקביל פני אביו שבשמים

מסמין לכך האמרי אמת מה שאמרו חז"ל (יומא עו.): שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי, מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה. אמר להם, אמשול לכם משל, למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שיש לו בן אחד. פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה. עמד ופסק מזונותיו בכל יום, והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל, מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר, שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב, נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים. ולפיכך אמרו בזוהר הקדוש (בשלח

נחת הרוח שיש לקב"ה אף בלימוד שלא לשמה

זמן, אלא אשרי הגדל בשם טוב שבכל מעשיו הגשמיים חי עם התורה ולמען התורה, והגם כי לימודו היה שלא לשמה עם כל זה לא רפו ידיו ועסק בתורה. ועל זה אמרו חז"ל 'למד תורה הרבה יתנו לך שכר הרבה' והקשינו כי מילתא פשיטא היא שהלומד יקבל שכר על כך. אמנם אינו מדבר במי שלומד תורה הרבה, כי הוא מילתא פשיטא היא שיקבל על כך הרבה שכר. אלא בא ללמד לאדם שילמד תורה הרבה אף שלא לשמה, ויקבל אף על כך שכר הרבה. וכן ללמד לעוסק בענייני העולם לצורך פרנסתו, שיעשם לשם שמים בעבור התורה, שיוכל לגדל בניו ולעסוק בתורה במנוחה, ואז נמצאו מעשיו בבחינת 'למד תורה הרבה', שמרבה את התורה ומרחיבה גם לדברים הגשמיים שעוסק בהם שנהפכים לרוחניות, ויקבל על כך שכר הרבה.

הנהגת העולם לצורך התורה מסורה לליבו של אדם ורק הבוחן ליבות מכיר בכך

ומי יפס וידע מה בליבו של אדם, בשלמא אם השכר הוא על לימוד התורה, יכול כל אחד לראות בעיניו אם עוסק הוא בתורה או שמבטל זמנו. אך כשעוסק בענייני עולם הזה ומתייגע בפרנסתו, יתכן כי שני בני אדם עוסקים איש איש במלאכתו, אך האחד מכוונים כל מעשיו לתורה וקובע עתים לתורתו, אך לעומתו השני כל כוונתו לעצמו להרבות הונו וכדו'. כדבר הזה ימצא באחד היושב בבית המדרש במשך כל היום אך אינו מנצל עתותיו, ולצידו יושב אדם שלומד על מנת שיקראוהו רבי וכדו' - מי אשר ידע בעומק לב האדם לתת לו שכרו. על זה באו חז"ל ואמרו 'ודע מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבוא', וה' הבוחן כליות ולב הוא היודע כוונת כל אחד ויתן לו שכרו משלם, אף אם בעיני יושבי תבל היה נראה לאדם השקוע בענייני העולם ועסקיו, כי הוא היודע כי ליבו היה לשמים.

וכל מה ששייג מדריגה יתירה ישכיל ויבין כי עד עתה לא השיב מאומה, וכן כשישיג עוד יותר יראה שהשגה זו בתחלה אינו כלום וכן לעולם. והוא על דרך 'לעולם ילמוד אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה' ובואר כבר במקום אחר (ישמח לב פסחים נ:): שהכוונה שלעולם יהיה אדם עוסק שלא לשמה עיקרי אין ערך להשגתו, ותמיד בכל יום ישיג יותר לשמה ויהיה מה שעבר עליו מהעסק לשמה נחשב 'לעולם' שלא לשמה נגד מה שהשיג עתה, וכן לעולם. זה מתוך שלא לשמה בא לעולם לשמה, ותמיד הוא שלא לשמה, כי מה שהיה סבור שהוא לשמה אחר כך ישיג שזהו עדיין שלא לשמה ויש לשמה יותר, וכן לעולם. עכ"ל.

ביאור דברי חז"ל עפ"י האמור

כלל הדברים העולה מכל האמור, שבתורה, בשונה מכל ענייני העולם, מקבלים שכר אף על העמל, ואף אם עמל זה מתברר שאינו עמל התורה בדווקא, כדוגמת העוסק בכל היום לפרנסתו לצורך לימוד התורה שאף כל היום ייחשב לו לעסק התורה, וכן העמל בה שלא לשמה לצורך עצמו שיקראוהו רבי וכדו', שנמצא שאינו עמל בתורה אלא עמל לעצמו, עם כל זה נחשב לו למצוה שעוסק בה שלא לשמה.

בכך יובנו היטב דברי חכמים שאמרו 'שעמלו בתורה' ולא אמרו 'שעמל בתורה', כי אכן אף אם אינו עמל בתורה, רק עמלו שלו עצמו בעסקיו ובלימודו שלא לשמה הוא בתורה, אף הוא אשריו ואשרי חלקו. ובזה מובן הלשון 'שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליצורו' יחד עם העמל שלו. מטעם זה גם נאמר 'גדל בשם טוב' אף שהתכלית היא 'נפטר בשם טוב', כי בא לרמוז שני דברים, שלא רק אשרי חלקו של הנפטר בשם טוב בקיימו תורה ומצוות לשמה ובכל

אולי ימשני אבי וגו' (כז, יב).

יש לו לאדם לדעת, כי הקב"ה חפץ ומשתוקק שיעסוק בתורה אפילו שלא לשמה, ואף מלימוד כזה עולה נחת רוח לפניו. כפי שדרש הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה בספרו הקדוש זרע קודש (תולדות ד"ה אולי): 'אולי ימושני אבי' (בראשית כז יב), יש לרמוז בכאן שילמוד אדם תורה אפילו שלא לשמה כמאמרם ז"ל, כי התורה והמצוות הם מטעמים כביכול להקב"ה אבינו שבשמים. וזהו שנאמר (שם פסוקים ט-י) 'מטעמים לאביך כאשר אהב כו' בעבור אשר יברכך כו', אף שיהיה הדבר בשקר כמו שהיה כאן הענין בשקר, כיון שכוונת יצחק היה לברך את עשו ויעקב לקחם בערמה, כן ילמוד אפילו שלבו עדיין מלא ערמימות, ולא בא עדיין אל האמת הברור.

ואמר 'אולי ימושני', על דרך שפירש הרב מלובלין [הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה] מה שאמרו חז"ל (עירובין יג:): 'ימשמש במעשיו כו' ואמרי לה יפשפש כו', פירוש שימשמש, אפילו במעשיו הטובים, וימשמש בהם אם נעשו בלא פניות, ואם נעשו על צד היותר טוב, על דרך שהאדם ממשמש בגד משי אם הוא טוב מאוד אם לא, וזהו שנאמר 'אולי ימושני' אבי שבשמים, ויראה שהלימוד והמצוות בשקר, 'והבאתי ח"ו עלי קללה', והשיבה 'עלי כו' ולך קח לי', כי ילמוד אפילו שלא לשמה, וקוב"ה חדי בפלפולא דאורייתא, ולוקח בגדי עשו החמודות, שלומד בחמדה ותאוה שיקרא רב.

ככל שיעסוק בתורה יראה כי עדיין לא בא לידי לשמה

ובאמת ככל שילמד ויתקדש בקדושת התורה יראה כי מה שלמד עד עתה היה עדיין שלא לשמה, כי אין סוף וערך לקדושת שמו יתברך. וכה הם דברי המאור עינים ע"ה (ליקוטים ד"ה צריך האדם לאמלא): האדם ההולך בדרכי ה' ידע שערך קדושתו אין סוף יתברך שמו

אצרות המצוות במסעוריו

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

נסיונו של עשיו לחטוף הברכות מיעקב

ב

השלב השני - הוא השלב הממוצע, והוא העליה למדרגת ה'אין' הבאה לאחר ההתבוננות האמורה, באופן של "אלה - פוסל את הראשונים", כשמכיר בכך שמדרגתו הקודמת לא היתה בשלימות הנרצית, התלויה בגודל ההכרה באפסות הנברא והעדר ישותו. כאן הוא נכנס לשער המרירות והתשובה, וחפץ להתעלות לדרגה עמוקה יותר של ביטול היש ואין גמור. ואמנם עבודה זו היא מעבודות קשות שבמקדש, וכפי שמבאר רבינו במאמרו זה, כי עשו מנסה תמיד להאחז בחלק משלביה המורכבים של עבודה זאת, שעיקרה היא 'יראה' - עבודתו של יצחק אבינו, שבה מנסה תמיד 'עשו' להאחז.

באותו שלב ביניים, שבו האדם מנסה לחדור למדרגת ה'אין', שהיא המדרגה העליונה ביותר שבה מקור התענוגים וקבלת ה'מוחין', ואז האדם מביא על עצמו את הרגשת הביטול והרגשת האפסות העצמית, באותה שעה הוא עלול להרגיש כי את מדרגתו הקודמת הוא איבד, כל הרגשת ה'ישות' שהיתה לו מעבודתו, גם אם 'ישות דקדושה', חלפה ונעלמה באותה שעה שהוא מתבונן איך הקדוש ברוך הוא נצב עליו ומחיה אותו, והוא המתפלל ולומד מתוכו בחיות שנותן לו על ידי נשמתו הקדושה שהיא כלי צינור לאורו הגדול, אך עדיין לא הגיע לעמקות הנדרשת בהבנת ה'אין' בהרגשה מוחשת, שהיא מביאה לחיות ושמחה עצומה, שעליה נאמר (תהלים קמט ב) 'ישמח ישראל בעושי' - שמחת הנברא בידיעת אפסותו ואחדות הבורא שאין עוד מלבדו.

באותה שעה, מתגבר עשו הרשע ברשעותו לחטוף את הברכות מיעקב אבינו בעודו מנסה להתדבק בבורא, תוך כדי איצטלה של מצווה, והוא תופס את היהודי בבגדו (אל תקרי בבגדו אלא בבוגדיו) לומר לו כמה חטאת כלפי קונן הבורא הגדול, אין לך חלק באלקי ישראל, ואז נתפס בלבושי הענוה כדי להפיל את האדם ולהעציבו עד אשר יפול ברשתו מחוסר אונים וכו'.
ג

השלב השלישי הוא כאשר בא יעקב אבינו ומקדים את עשו, ונוטל מידו את הברכות, דווקא מתוך אותו נסיון של עשו לתפוס את האדם בשעה שנכנס לעבודת הביטול כדי להעציבו ולהפילו.

ידיעה זו שבה המגיד מחזק ומרגיע את העובד ה' הנבון במבוכי עבודתו ובלבולי היצר, מביאה לנו חיזוק עצום, כשהמגיד עצמו ברוח פיו אומר לנו כי אל לנו לדאוג, כי סוף יעקב לבוא וליטול את הברכות, והוא על ידי שהוא מתחזק ברינה ושמחה, וכבר ניבאה תורה על סופו של עשו ליפול, ולהיות עבד עבדים לאחיו יעקב אבינו שנוטל את כל הברכות בזה ובבא

במאמר זה מבאר מרן המגיד את סדר עבודת התבטלותו של האדם המבטל את כל ישותו על מנת להגיע למצב של "זריעה", שנמשל אל הזרע הנרקב באדמה, וממילא הצורה החיצונית שלו - כלומר סדר ההנהגה שבו רואה האדם את עצמו כישות נפרדת בעל מחשבות והחלטות עצמות - מתבטלת, וממילא מתגלה הכוח האמיתי והפנימי שלו המחיה אותו, והוא בחינת ה'אין' שלו, כח ה'היולי' שלו, ומכיון שאין עליו שום מחיצה מפרדת, הוא מתכלל בכח הכללי של ה'אין סוף', וככל שהביטול עמוק ואמיתי כך עומק ההתכללות. וכאשר אדם מתכלל בשרשו הוא מתחדש ונעשה כבריאה חדשה.

ובמאמר זה מבאר רבינו נקודה מחודשת, והיא שכאשר האדם מבטל עצמו ורוצה להתכלל באור המקור של כל המידות הנקרא 'אין', יש שלב ביניים כאשר מתחיל לבטל עצמו ועדיין לא זכה להגיע לבחינת 'אין' ממש, כפי שהיא מאירה על האדם כשהוא דבוק באמת ובתמים באין סוף יתברך, ואז הוא שלב הנסיונות שטועם טעם קשה שהוא בבחינת מיתה, כיון שהמשכת החיות הקודמת שבבחינת ה'ישות' נסתלקה ממנו, ואל החיות החדשה שמתחדש מאין סוף יתברך עדיין לא הגיע, וזהו הבחינה של עשו שבה ליטול את הברכות של יצחק - העובד את השם, אבל אין זה אלא נסיון, ועל ידי שהאדם מתגבר עצמו מתהפך הגלגל ויעקב נוטל את הברכות.

ובסיכום המאמר, נמצא שהמגיד מדבר על **שלושה שלבים** שונים בעבודת ה', ועל המבוכות העומדים בפני האדם העולה בסולם זה, כשמשותקק להתדבק בבורא, ורוצה להתחדש בדבוקתו ולעלות מעלות נוספות, על ידי מעלות האין.

א

הראשונה שבהם היא התבוננות באפסיותו המוחלטת של המתבונן עצמו יחד עם כל הנבראים אשר תחת כיפת השמים ואשר מעליהם, והיותו מקבל כל רגע חיותו ממקור החיים ברוך הוא, התבוננות מעמיקה המביאה אותו שבו אינו רואה את עצמו כמציאות כלל, אלא ככלי ריק חסר חיות עצמית, המתחדש ומקבל חיותו בכל עת מחדש מאור אין סוף ברוך הוא.

זאת היא עבודת היראה של תורת החסידות, אשר תכליתה ועיקרה אינה רק יראה חיצונית המתלבשת באופן חיצוני **על גבי** מציאותו וישותו של האדם הנשאר בתורת יש, אלא כלשונו של המגיד "היראה העיקרית כשתפול [עליו] חיל ורעדה, ומחמת פחד אינו יודע היכן הוא, והמוחין נזדככו, ויורדין דמעות [מאליהם]". זאת הדרגה של הזרע הנזרע באדמה, כדי להגיע למצב של 'אין'.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד זי"ע לפרשת השבוע

ומבטלת ישות כל נברא אחר, כי מכיון שרק הוא לבדו הבורא והמחיה והמהווה ואין עוד מלבדו, ואין לנבראים שום כוח קיום מעצמם, נמצא שכל

כִּי הַמִּסְתַּכְּלִים בְּהַבּוּרָא וּמִבְּיֵא[ים] הַפֶּלֶל לְאֵין, ההתבוננות היא במציאות הבורא יתברך שמו, שהוא בורא ומחיה לכל נברא, סותרת

וְיִהְיֶה לִּי שׁוֹר וַחֲמוֹר (בראשית לב ו), **בְּמִדְרָשׁ** (בראשית רבה עה ו) **שׁוֹר זֶה מְשֻׁחַ מְלַחָמָה**, שנאמר (דברים לג ז) 'בכור שורו הדר לו'.

עֲלֵה מִמִּדְרָגְתּוֹ, וְעֲדֵן לְעֵלְיוֹנָה למדריגה עליונה עדיין לא בא על ידי זה נופל ברוחו, אָז עֲשׂוֹ רוֹצֵה לְקַבֵּל הַבְּרָכוֹת על ידי שמביא את האדם מתוך היראה שהיא עבודתו של יצחק, לעצבות שממנה מתגדל כח הסטרא אחרא.

אָז יַעֲקֹב מְקַדֵּים לקבל את שפע ה'אין', ומיד חוזר למדריגת ה'ש' שאחרי ה'אין' וְנִשְׂא מִשְׁחָ הַזֶּרַע' ונוטל את הברכות, ש'נמשכו' מכח ה'זרע' - הזריעה שזרע וכלל את עצמו ב'אין', שמכוחה זוכה להתחדשות ונעשה כבריה חדשה וחוזר לחדש את עצמו בעבודת תיקון השכינה שהיא ה'ש', וזהו 'בֹּא יָבֵא בְרָנָה נִשְׂא אֶלְמָתִיו' (תהלים קכו ו), **נִקְרָא קוֹל וְדַבּוֹר**, ממשיך את השפע שקיבל - אל כוחות הנפש, על ידי שחוזר מההתבוננות שהיא בחינת שתיקה שבה הוא מדבק בשורשו על ידי העיון בעומק המחשבה, וחוזר ועובד את השם יתברך בקול רינה ושמחה, הנמשכים מכוח הזריעה, וזהו 'נושא' מרים ומגביה את הדרגות הקודמות של השכל דקטנות שהיו עד עכשיו בבחינת 'אלם' 'נאלמתי דומיה', שלא נתפשט בהם רוח ה' הנמשכת מהמחשבה אל הקול והדיבור, ורצה עשיו להאחז בהם ולקבל מהם יניקה של עצבות, ועכשיו מתגלה הכל בבחינת קול ודיבור הנמשך מחדש באור החכמה אל הגילוי בתורה ובתפילה.

חלק בלתי נפרד מהאחדות היחידה - אור השם יתברך, ובכך הוא כולל את כל חיותו במקור החיים, כגרעין שצורתו החיצונית מתבטלת ואז מתגלה כחו הפנימי ונכלל כוחו בכח הזריעה של האדמה, וכלשון המדרש (שם) **"שנמשך למקום שעתיד להזרע משם"**. ועל ידי זה זוכה להשיג את כל המעלות והמידות העליונות שמופיעים עליו על ידי שמסתכל באותיות בבחינת 'אין' וכולל את עצמו שם כאילו אינו בעולם, ואז על ידי האותיות מופיע עליו הדר כבודו יתברך.

ועתה מבאר למה הסתכלות הנזכרת נקראת דמעה: **וּבְרָאִיָּה** ההסתכלות **שְׁהִיא אוֹתִיּוֹת יְרָאָה** הביטול המוחלט שמכח יראת הרוממות הנמשכת מהסתכלות הנזכרת, **בָּא לִידֵי דְמָעָה לְפַעֲמַיִם**, והיא הזדככות המוחין הבאה מתוך מרירות הנפש הרואה בשפלותה ומשתוקקת לחזור לשרשה, **וְשֵׁם בְּעוֹלָם הַתְּמוּנָה נִקְרָא** (בראשית כז יב) **'אוֹלִי יְמִשְׁנִי אָבִי** [וְהִיִּיתִי בְּעֵינָיו כְּמִתְעַתֵּעַ], שכשאדם נכלל 'בעיניו' של הקדוש ברוך הוא הנקרא 'אב', כלומר על ידי ההסתכלות שהיא המשכה מאור החכמה שמכונה 'אבא', ונקרא "עינים" כיון שפעולתה של החכמה היא בבחינת 'ראיה', הוא כ'מתעתע', שהוא מתחלף מצורה קודמת לצורה חדשה בכוח ה'היולי' המשתנה מצורה לצורה כי שם הוא עולם החילוף והתמורה, אבל מאידך באותה התחלפות

הנבראים 'מה' ו'אין' הם, והכרה זאת משפיעה ומביאה את אור ה'אין' על הנבראים עצמם וכמו שיבאר לקמן. **וְזֶה 'שׁוֹר', הַסְתַּכְלוּת לְהַבּוֹרָא בְּרוֹן הוּא**, כי שור הוא הסתכלות בלשון חז"ל, והכוונה היא לדרגת הראיה שהאדם חוקק את כל מחשבותיו בהבורא ברוך הוא ואינו רואה את עצמו כלל.

וְכִשְׁמִבִּיא הַכֹּל על ידי החכמה שהיא ההסתכלות במציאות הבורא ואחדותו **לְאִין לְחַמֵּר הַקְדָּמוֹן**, לאותו כח ה'יולי' שקדם לכל הנבראים כי ממנו נוצר הכל והיינו אור החכמה, ונקרא 'חומר' כי הוא היפך מ'צורה', היינו שהוא כח שקדם לשלב ה'יצירה' של הנבראים שבו נפרד כל אחד ואחד מרעהו להקראות מציאות נפרדת, **אָז מְהֻפְכֵּין הַכֹּל**, כי הצורה של הנבראים שבה הם נראים כמציאות עצמית, כלומר כישות בעלת שם ופעולה והגדרה עצמית, מתמוססת ומתבטלת, כשמאירה בהם מציאות האמיתית שלהם שהיא 'כח ההיולי', שהוא השלב הראשון של ירידת אור אין סוף לעולם והפיכתו לכח בריאה, ועל ידי כך מאירה בנברא בחינת ההיפוך, שבה מתחדש ויכול להמשיך משם שינוי טבעו מזגו ותכונתו, כיון ששב למקור מחצבתו שמשם יצא והוא כולל את כל ההפכים כאחד.

וְזֶה נִקְרָא מְלַחְמָה, המלחמה האמיתית שבה מבטלים את כוחו של הרע, על ידי שנוטלים את כוחו כשמעלים אותו לשרשו, **וְזֶה עוֹלָם הַחֲלוּק וְהַתְּמוּנָה**, שבעולם זה - כלומר מכח הארה זאת - קיים הכח להמיר את צירופי האותיות בצירופים אחרים ובכך להמתיק הדינים, למשל להחליף 'רעש' ב'עשר' (לשון עשירות), ו'צרה' ב'צרה' (לשון בהירות והרחבת הדעת), כי עולם זה שהוא שורש השכלים והנבראים, הוא גם שורש כל הצירופים, שהם כוחות הבריאה השונים שנותנים צורה לחיות היורדת לעולם שתלבוש לפי אותם הצירופים לטוב או למוטב, **וְכֵּן נּוֹצֵחִים כָּל הַמְּלַחְמוֹת**, זהו כח הנצחון האמיתי, שבו מבטלים כליל את כוחו של האויב ואין נותרת ממנו כלל מציאות שממנה יכול לשוב ולהתגבר, כיון שעל ידי התבוננות באחדות השם יתברך מתבטל לבושו החיצוני של הרע לגמרי, ונתברר שאין עוד מלבדו יתברך, **וְזֶה 'שׁוֹר וְחִמּוֹר'**, היינו המלחמה על ידי הסתכלות המכונה 'שור', והתכללות ב'חומר' הקדמון שהוא ה'היולי'.

וְזֶה אִמְרָם (תהלים קכו ה) **'הַזֶּרְעִים בְּדָמָה'**, כדברי המדרש (בראשית רבה עט ד): שפסוק זה קאי על יעקב אבינו "שזרע את הברכות בדמעה כו" כלומר שזרע מחדש את המידות במקום שהוא בחינת דמעה, וכמו שממשיך ומבאר, **כִּי מִכַּח הַסְתַּכְלוּת נִזְרַע שָׁם**, ההסתכלות מביאה את המסתכל עצמו לידיעה ברורה שכוללת את כל חלקי נפשו - היינו מחשבותיו והרגשותיו, שהוא

מדרגה חדשה מפארה, מאידת עינים, שלא נראה במדעה

אור המאיר המבואר

ממדרגת ר' יאב וואלף מזוטאמיר

ה'הלוך ילף ובכה' זה עשיו שנועץ טלפיו בנפש האדם בשעה שהוא בא לבכיה, והיינו אותה הדמעה הנזכרת לעיל שהיא השברון לב הגדול עד כדי חשיכה והעדר החיות, המתעורר בנפש בשעה שאדם עולה למדריגת ה'אין' ומכניע עצמו, **בְּשָׁעָה שְׂאָדָם בָּא לְאִין, אִין בּוֹ שׁוֹם מִדְרָגָה, כִּי**

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים

יצא לאור
כרך שלישי
במהדורה
המבוארת
בראשית ב'
תולדות - וישב

פרד"ס פרי צדיק

פרי צדיק

על התורה ומועדים

עם
ביאור משולב

לדורות רבי צדוק הכהן
מלובלין זצ"ל

ההאיר

את ריכזת החזרף

שם תורתו המאירה של רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל

היום של תורה

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66